

Nr 223.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående omorganisation av rättsmedicinalväsendet; given Stockholms slott den 25 februari 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Thorwald Bergquist.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med cheferna för social-, finans- och ecklesiastikdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, fråga angående omorganisation av rättsmedicinalväsendet och anför följande.

Inledning.

Frågan om rättsmedicinalväsendets organisation har under de senaste 40 åren upprepade gånger varit föremål för ingående utredningar utan att dessamma lett till resultat. Genom beslut den 15 oktober 1937 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsens rättsmedicinska nämnd att verkställa förnyad utredning rörande rättsmedicinalväsendets ordnande samt till Kungl. Maj:t

inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Rättsmedicinska nämnden har med skrivelse den 24 februari 1943 överlämnat betänkande i ämnet (SOU 1943:20).

Betänkandet har varit föremål för sedvanlig remissbehandling, varvid utlåtanden avgivits av justitiekanslersämbetet, rikets hovrätter, processlagberedningen, universitetskanslern efter hörande av de medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund samt karolinska institutets lärarkollegium, statskontoret, allmänna lönenämnden, statens kriminaltekniska anstalt, överståthållarämbetet efter hörande av stadsfullmäktige i Stockholm samt poliskammaren och andre stadsläkaren därstädes, länsstyrelserna i samtliga län efter hörande av vederbörande landstings förvaltningsutskott, stadsfullmäktige i Göteborg, Malmö och Norrköping, vederbörande förste provinsialläkare och stadsläkare samt landsfogde, ävensom Stockholms rådhusrätt. Härjämte hava yttranden inkommit från följande sammanslutningar, nämligen svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, Sveriges läkarförbund, förste provinsialläkarnas förening, svenska provinsialläkarnas förening, svenska stadsläkarnas förening, föreningen Sveriges landsfogdar, föreningen Sveriges stadsfiskaler samt föreningen Sveriges landsfiskaler.

Gällande bestämmelser och organisation.

Den äldsta, ännu gällande bestämmelsen på området avser s. k. liksyn och återfinnes i 16 § 1 mom. promulgationsförordningen till 1864 års strafflag. Där stadgas, att när någon utan veterligen föregående sjukdom finnes ligga död, skall närmaste kronobetjänt vara pliktig att genast, vid erhållen kunskap härom och i närvaro av tvenne tillkallade trovärdiga män, undersöka, om den döde av egen eller andras handaverkan omkommit, samt, då minsta anledning därtill finnes, förhållandet skyndsamt inberätta till Konungens Befallningshavande eller domaren, som, efter omständigheterna, äger förordna, huruvida besiktning av »provinsial medicus» och undersökning vid domstol må finnas nödig eller icke, innan den döde får begravas.

Enligt gällande obduktionsstadga den 28 januari 1886 (nr 4) ankommer det på länsstyrelse eller domstol att besluta, huruvida rättsmedicinsk undersökning av död människas kropp (rättsmedicinsk obduktion) skall företagas. Då domstol fattar dylikt beslut, skall anmälan därom göras till vederbörande länsstyrelse, som har att meddela förordnande att verkställa obduktionen. Förordnandet skall lämnas vederbörande tjänsteläkare eller ock annan legitimerad läkare, som är villig mottaga förordnandet och av länsstyrelsen finnes besitta särskild skicklighet i avseende å förrättandet av rättsmedicinska obduktioner. Då viss lokal på grund av särskilt avtal står till förfogande, må länsstyrelsen därjämte bestämma, att obduktionen skall äga rum å denna lokal. Sedan förordnande meddelats, skall obduktionen verkställas snarast möjligt, dock ej förrän 24 timmar efter dödstillfället. Yttre besiktning må likväl tidigare företagas, om särskilda omständigheter det föranleda. Obduktionen bör enligt stadgan ske i närvaro av vederbörande

polismyndighet eller stadsläkare, kronobetjänt eller fjärdingsman, som bland annat har att anskaffa lämplig lokal, därest länsstyrelsen ej meddelat beslut därom. Vid obduktionen skall föras protokoll enligt de närmare bestämmelser, som meddelas i 11 § stadgan.

Kan någon upplysning om dödsorsaken förväntas genom rättskemisk undersökning av befintliga klädespersedlar, läkemedel eller andra föremål, skola de misstänkta föremålen översändas till medicinalstyrelsen, som genom sitt rättskemiska laboratorium låter verkställa undersökningen. Vid sådan rättskemisk undersökning föres särskilt protokoll.

Obduktionsprotokollet jämte protokoll över rättskemisk eller annan verkställd undersökning skall ligga till grund för det utlåtande, som skall avgivas av obduktionsläkaren. Samtliga handlingar överlämnas efter obduktionens slutförande till den myndighet, som utfärdat obduktionsförordnandet, varjämte bestyrkt avskrift av handlingarna skall av obduktionsläkaren tillhandahållas för att genom vederbörande länsstyrelses försorg insändas till medicinalstyrelsen.

Vad sålunda är föreskrivet utgör enligt 14 § stadgan ej hinder för polismyndighet, som har att leda förberedande undersökning av brottmål, att så snart omständigheterna det påkalla efter dödstillfälle verkställa yttre besiktning av liket. Vid sådan besiktning bör så vitt möjligt legitimerad läkare närvara. Av polismyndigheten skall upprättas protokoll över besiktningen.

Närmare anvisningar angående vad som iakttagas bör vid rättsmedicinsk undersökning av död människas kropp hava meddelats i medicinalstyrelsens kungörelse den 19 mars 1886 (SFS Bihang 26) samt styrelsens cirkulär till läkare den 31 december 1890 (SFS Bihang 80). Rörande förfarandet vid rättskemiska undersökningar hava särskilda bestämmelser meddelats av medicinalstyrelsen i kungörelse den 9 februari 1894 samt cirkulär till läkare och apotekare i riket den 12 februari 1894 (SFS Bihang 20).

Genom cirkulär den 27 november 1930 (nr 400) har Kungl. Maj:t meddelat närmare bestämmelser angående tillhandahållande av obduktionslokaler. I detta cirkulär har Kungl. Maj:t bemyndigat länsstyrelse att träffa avtal om rätt för obducent att disponera lokal för rättsmedicinsk obduktion å lämpliga inrättningar inom länet, såsom sjukvårdsinrättning, ålderdomshem eller kommunala bårhus, under iakttagande av att ersättning av statsmedel icke må utfästas för annat än ägarens direkta kostnader såsom för lokalens iordningställande, upplysning och uppvärmning, rengöring m. m. I cirkuläret föreskrives även, att länsstyrelsen har att förordna om sättet för likets transportering till obduktionslokalen.

I detta sammanhang må erinras om att Kungl. Maj:t den 9 december 1864 stadfäst en överenskommelse mellan Stockholms stad och karolinska institutet, vid vilket rättsmedicinska obduktioner i undervisningens intresse utförts sedan 1821, angående tillhandahållande av lokal för dessa obduktioner. Enligt överenskommelsen utfäste sig staden att för uppförande och inredning på institutets tomt av ett bårhus, inrymmande bland annat obduktionsal, be-

vilja ett bidrag av 20,000 riksdaler, på villkor att bårhuset i sin helhet vårdades och underhölles av karolinska institutet samt finge användas till bårhus för stadens räkning. Om till följd av oförutsedda, på staden icke beroende förhållanden lokalerna icke vidare skulle komma att för ändamålet vårdas och underhållas, skulle staden äga att desamma till bårhus för sin räkning använda. För närvarande utföras samtliga obduktioner i den patologisk-anatomiska institutionens obduktionssal.

Mot obduktionsstadgan korresponderar vissa stadganden i allmänna läkarinstruktionen den 19 december 1930 (nr 442), vari föreskrives, att provinsialläkare och extra provinsialläkare samt stads-, köpings- och municipalläkare ha att var inom sitt distrikt efter förordnande verkställa rättsmedicinska undersökningar av död människas kropp. Enligt gällande provinsialläkartaxa den 18 juni 1926 (nr 240) utgår ersättning för dylika rättsmedicinska undersökningar, inklusive protokoll och utlåtanden, i två utskrifter, med 40 kronor. Därest i rättsmedicin specialutbildad läkare förrättar obduktion, äger länsstyrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts kungörelse den 27 juni 1930 (nr 294) utanordna högre arvode än det som utgår till tjänsteläkare, dock högst med 100 kronor.

Genom möjligheten att medgiva högre arvode för specialutbildad läkare har utrymme beretts för tillskapande av en frivillig rättsobducentorganisation vid sidan av den officiella. En dylik frivillig organisation har även efter hand uppkommit och har för närvarande uppnått en relativt stor omfattning. I betänkandet anföres härom bland annat följande.

Redan långt före år 1930 hade den rättsmedicinska avdelningen vid patologisk-anatomiska institutionen i Lund och sedermera rättsmedicinska institutionen därstädes efter överenskommelser med länsstyrelserna och vederbörande tjänsteläkare delvis övertagit de rättsmedicinska obduktionerna i Malmöhus och Kristianstads län. Härigenom hade grunden lagts till ett rättsläkar-distrikt, som sedermera vidare utvecklats. Numera utföras praktiskt taget samtliga rättsmedicinska obduktioner inom Malmöhus, Kristianstads och Kronobergs län genom sagda rättsmedicinska institution. Mera tillfälligtvis ha läkare därifrån även anlåtats för rättsmedicinska obduktioner inom Blekinge, Hallands och Jönköpings län.

Sedan år 1931 har i Uppsala län den rättsmedicinska obduktionsverksamheten bestritts från Uppsala universitets patologiska institution av läraren i rätts- och statsmedicin eller andra vid institutionen anställda läkare. Under de senaste åren hava även de rättsmedicinska obduktionerna i Gävleborgs län i stor utsträckning utförts av personal från samma institution.

I samband med den föreliggande utredningen rörande rättsmedicinalväsendets omorganisation och närmast för att vinna erfarenhet rörande ett tilltänkt Stockholms rättsläkar-distrikt har Karolinska institutets rättsmedicinska institution efter överenskommelser med vederbörande länsstyrelser sedan år 1938 övertagit den rättsmedicinska obduktionsverksamheten och annan rättsläkarverksamhet i Stockholms och Södermanlands län samt bedrivit denna verksamhet efter i huvudsak de riktlinjer, som avses att följas, när den föreslagna omorganisationen kommer till stånd. Även inom Gotlands län har institutionen sedan sistnämnda år åtagit sig att bestrida den förekommande rättsmedicinska obduktionsverksamheten.

I Göteborgs stad och mera tillfälligtvis i andra delar av Göteborgs och Bohus län samt kringliggande län hava sedan en del år tillbaka de rättsme-

dicinska obduktionerna i stor utsträckning utförts av läkarna vid patologiska avdelningen å Sahlgrenska sjukhuset. Likaså hava sedan åtskilliga år de rättsmedicinska obduktionerna i Västmanlands och Örebro län samt i Västerbottens län till stor del bestritts av respektive läkare vid patologiska avdelningen å lasarettet i Västerås och vid patologisk-bakteriologiska avdelningen å lasarettet i Umeå varigenom därstädes lagts viss grund till kommande distriktsorganisation.

Till slut må nämnas att obducentverksamhet i viss omfattning även bedrivits av ett fåtal privata obducenter, vilka icke varit anslutna till vetenskapliga institutioner eller lasarett. Denna privata obduktionsverksamhet har huvudsakligen varit förlagd till platser, där kommunikationssvårigheter lagt hinder i vägen för verksamhetens bedrivande från dylika anstalter.

I fråga om rättsmedicinska undersökningar av levande personer finnas vissa föreskrifter i § 35 mom. 2 allmänna läkarinstruktionen. Där stadgas, att provinsialläkare skall utan dröjsmål å levande person verkställa undersökning, vartill han förordnats av länsstyrelse, domare eller polismyndighet, att sådan förrettning må utföras utan vittnen, därest nödig bevisning förebragts för bestyrkande av persons identitet; att de vid undersökningen gjorda iakttagelserna, vilkas avfattande i särskilt protokoll icke erfordras, skola efter förda minnesanteckningar intagas i utlåtande, som där-efter överlämnas till den myndighet, som förordnat om undersökningen samt att därjämte avskrift av utlåtandet jämte förordnandet ofördröjligen skall insändas till länsstyrelsen för att överlämnas till medicinalstyrelsen. Enahanda bestämmelser gälla jämväl för extra provinsialläkare samt för stads-, köpings- och municipalläkare.

Över de rättsmedicinska obduktionerna ävensom över de av tjänsteläkarna utförda rättsmedicinska undersökningarna av levande personer utövas central kontroll av medicinalstyrelsen genom dess medicinalbyrå och rättsmedicinska nämnd. Å medicinalbyrån underkastas de till styrelsen inkomna avskrifterna rörande rättsmedicinska undersökningar en förberedande granskning, varefter, om så befinnes nödvändigt eller lämpligt, handlingarna för vidare utredning och granskning överlämnas till rättsmedicinska nämnden. Till nämnden överlämnas även av domstolar och andra myndigheter begärda utlåtanden i rättsmedicinska frågor.

I den rättsmedicinska nämnden tjänstgöra chefen för medicinalbyrån, ytterligare en läkarbyråchef, som generaldirektören utser, samt en rättsläkare i styrelsens vetenskapliga råd. Nämnden kan efter förordnande av generaldirektören i vissa fall kompletteras med annan byråchef eller tjänsteman inom styrelsen. Generaldirektören äger inträda som ledamot i stället för den av honom utsedda byråchefen. Därest vid ärendets avgörande skiljaktig mening yppas, skall ytterligare en rättsläkare tillkallas. I vetenskapliga rådet finnas för närvarande två rättsläkare, av vilken den ene samtidigt är professor i rätts- och statsmedicin vid karolinska institutet i Stockholm samt den andre professor i patologisk anatomi och rättsmedicin vid universitetet i Lund.

Rättsmedicinska nämndens förslag.

Brister i den nuvarande ordningen.

Enligt nämnden lider vårt rättsmedicinalväsende av ett flertal avsevärda brister. Den allvarligaste hänför sig till det förhållandet, att tjänsteläkarna, trots att de merendels sakna rättsmedicinsk specialutbildning och övning, äro skyldiga att verkställa rättsmedicinska obduktioner. Nämnden yttrar härutinnan bland annat.

I de allra flesta fall hava dessa läkare icke åtnjutit annan utbildning i rättsmedicin än den de erhållit vid den i utbildningen till läkare ingående tremånaderskursen i ämnet för medicine licentiatexamen, vid vilken kurs deras praktiska övning i förrättandet av rättsmedicinska obduktioner inskränkt sig till utförande av en enda obduktion eller till blott närvaro vid ett begränsat antal obduktioner. Det ligger i öppen dag, att en sådan kortvarig lärokurs icke på långt när är tillräcklig för att åt de blivande läkarna giva den utbildning och erfarenhet, som sätter dem i stånd att ur de obduktionsfall, vilka sedermera kunna komma att anförtros dem, utvinna samtliga de för de rättsliga utredningarna betydelsefulla upplysningar, som kunna erhållas. Ej heller finnes tillfyllestgörande garanti emot att ödesdigra feltolkningar av iakttagelser vid obduktionerna kunna av dessa läkare bliva begångna. För ernäendet av tillfredsställande färdighet i rättsmedicinsk obduktionsverksamhet kräves flerårig specialutbildning på området. Väl kunna de ogynnsamma följderna av den bristfälliga utbildningen i någon mån kompenseras av den anordningen, att de rättsmedicinska protokollen och utlåtandena i medicinalstyrelsen bliva underkastade sakkunnig granskning, vid vilken en del grövre fel och ofullständigheter kunna uppdagas och stundom rättas. Många äro emellertid de fel och förbiseenden, som på detta sätt icke kunna uppklaras. Det kan på den grund icke förnekas, att, trots all den erkännansvärda noggrannhet och plikttrohet, som tjänsteläkarna ådagalagt vid fullgörandet av de rättsmedicinska obduktionerna, deras i de flesta fall fullständigt otillräckliga yrkesskicklighet såsom rättsobducenter utgör en mycket allvarlig fara för rättssäkerheten.

Bristen i dessa läkares kompetens med avseende på förrättandet av rättsmedicinska obduktioner ökas i icke ringa grad av det förhållandet, att ifrågasvarande läkare i regel endast sällan komma i tillfälle att genom övning förkovra eller underhålla sin färdighet och erfarenhet på området. Enligt av rättsmedicinska nämnden uppgjorda tabeller över antalet rättsmedicinska obduktioner i riket under åren 1928—1940 (tabellerna III och IV), utgjorde antalet sådana obduktioner under förstnämnda år 299 och under sistnämnda år 370. De tjänsteläkare, som under dessa båda år voro skyldiga att verkställa rättsmedicinska obduktioner, utgjorde omkring 450 respektive 530. Antalet rättsmedicinska obduktioner för varje sådan läkare belöpte sig sålunda under åren ifråga till i medeltal allenast omkring 0,6. Om man bortser från det stora antalet rättsmedicinska obduktioner i Stockholm under dessa år, respektive 110 och 127, blir medeltalet sådana obduktioner för varje läkare av nyssnämnt slag än mindre eller 0,4. Detta vill med andra ord säga, att varje sådan läkare icke ens har tillfälle att förrätta en rättsmedicinsk obduktion en gång vartannat år. Det är självklart, att genom en sådan brist på övning vederbörandes såväl obduktionstekniska färdighet som förmåga att rätt bedöma obduktionsföreteelserna skall bliva lidande. Genom att under de senare åren en stor del av obduktionsfallen överlämnats till specialister, har tjänsteläkarnas möjlighet att bibehålla och utöka sina kun-

skaper i rättsmedicin och sin obduktionsskicklighet ytterligare i avsevärd grad förminskats, vilket utgör en allvarlig olägenhet så länge tjänsteläkarna icke bliva helt befriade från skyldighet att förrätta rättsmedicinska obduktioner.

En relativt allvarlig och ur rättssäkerhetssynpunkt ingalunda ofarlig brist i vårt rättsmedicinalväsende anser nämnden vidare vara, att den rättsmedicinska undersökningsverksamheten utanför de egentliga obduktionerna och den rättskemiska verksamheten i stor utsträckning saknar laglig reglering. Nämnden framhåller sålunda, att nuvarande bestämmelser rörande liksyner, vilka återfinnas i 16 §, 1 mom. promulgationsförordningen till 1864 års strafflag samt 14 § obduktionsstadgan, äro ofullständiga och icke lämna några tillfredsställande garantier för att de ofta synnerligen viktiga förrättningar, varom här är fråga, bli utförda med nödig noggrannhet och erforderlig sakkunskap. Vidare erinrar nämnden om att skyldighet att till medicinalstyrelsen för granskning insända avskrift av utlåtande rörande rättsmedicinska undersökningar av levande personer för närvarande icke finnes föreskriven för andra läkare än tjänsteläkare, ehuru kontroll från medicinalstyrelsens sida över samtliga rättsmedicinska undersökningar och utlåtanden vore av behovet påkallad. Slutligen påpekar nämnden, att gällande bestämmelser angående mikroskopiska undersökningar i samband med obduktion utgå från att dessa undersökningar skola utföras av obducenten själv. I praktiken förhölle det sig emellertid så, att tjänsteläkarna numera så gott som undantagslöst saknade såväl de materiella resurserna för dylika undersökningar som nödig utbildning i histo-patologisk diagnostik och utförande av rättsmedicinska laboratorieundersökningar över huvud taget. Tjänsteläkarna måste därför överlämna de av dem vid obduktionerna för sådana undersökningar tillvaratagna proven till medicinalstyrelsen eller till fristående experter. Några bestämmelser, som garanterade att därvid endast fullt kvalificerade experter anlätades och att undersökningarna utfördes på betryggande sätt finnes icke. Detta vore uppenbarligen en fara, då dessa undersökningar vore lika betydelsefulla som de egentliga obduktionerna och resultaten av dem ofta kunde ha avgörande betydelse för bedömande av obduktionsföreteelser.

Såsom en ytterligare svaghet hos vårt rättsmedicinalväsende framhåller nämnden det bristfälliga samarbete, som för närvarande föreläge mellan å ena sidan obducenterna och å andra sidan polismyndigheterna, domstolarna och andra myndigheter. Nämnden anför härutinnan bland annat:

Det torde numera vara allmänt erkänt, att polismyndigheterna i sitt arbete över huvud taget böra stå i nära kontakt med den medicinska sakkunskapen. Särskilt vid undersökningar i brottmål är det icke sällan av största betydelse för ernående av ett tillfredsställande resultat, att polismyndigheten under hela den tid undersökningarna pågå har tillgång till effektiv hjälp av rättsmedicinsk sakkunskap. Så är emellertid endast mera undantagsvis förhållandet. I regel torde samarbetet mellan läkarna och polismyndigheterna i dylika fall inskränka sig till något kortare samtal vid eller i anslutning till den med anledning av brottet eventuellt föranstaltade rättsmedicinska obduktionen. Brottplats- eller olycksplatsundersökningarna ske i de flesta fall utan närvaro eller medverkan av läkare.

Även om vid de rättsmedicinska obduktionerna enligt gällande bestämmelser polisman i regel är närvarande, så är dock samarbetet mellan vederbörande läkare och polismyndigheten därvid i många fall bristfälligt. Detta har sin grund huvudsakligen i tvenne omständigheter. Den ena är, att till följd av de ogynnsamma förhållanden, under vilka den rättsmedicinska undervisningen för de blivande läkarna hittills måst bedrivas på grund av en föråldrad rättsobducentorganisation, särskilt i Stockholm, tjänsteläkarnas uppmärksamhet över huvud taget aldrig kunnat i nämnvärd grad inriktas på nödvändigheten av nyssnämnda samarbete. Den andra omständigheten är, att tjänsteläkarna i regel icke hava sådan speciell utbildning i rättsmedicin och kriminalteknik, som sätter dem i stånd att lämna polisen tillfredställande hjälp, och därför ej äro i högre grad intresserade av samarbetet med denna myndighet.

Samarbetet mellan domstolarna och läkarna är ej heller så utvecklat, som det borde vara. Ett i och för sig glädjande framsteg utgör visserligen det förhållandet, att domstolarna i allt större utsträckning inhämta medicinalstyrelsens utlåtande i rättsmedicinska frågor. En påtaglig brist utgör emellertid den omständigheten, att domstolarna icke även på närmare håll hava tillgång till kvalificerad rättsmedicinsk expert, med vilken de kunna rådgöra på ett bekvämare sätt och med mindre tidsutdräkt än vad som blir möjligt med medicinalstyrelsen.

I anslutning härtill riktar nämnden uppmärksamheten på anordningarna för den medicinska undervisningen vid karolinska institutet samt yttrar härutinnan bland annat:

Å denna institution råder fortfarande den ordningen, att vederbörande professor i rätts- och statsmedicin för undervisningen nästan fullständigt saknar eget rättsmedicinskt sektionsmaterial och är hänvisad till att i bokstavig mening låna sådant från annat håll. Det för undervisningens bedrivande nödvändiga sektionsmaterialet måste till huvudsaklig del lånas från andre stadsläkaren. Såsom vårt rättsmedicinalväsende nu är organiserat, är det nämligen andre stadsläkaren och icke den rättsmedicinska institutionens läkare, som det åligger att utföra de rättsmedicinska obduktionerna i Stockholm. Å de lånade obduktionsfallen får professorn i rätts- och statsmedicin eller under hans ledning tjänstgörande medicine kandidater i andre stadsläkarens närvaro företaga det tekniska utförandet av obduktionerna, varefter andre stadsläkaren till vederbörande myndighet avgiver föreskrivna utlåtanden och intyg samt i övrigt omhänderhar den rättsmedicinska utredningen av fallen.

Att denna föråldrade och ytterst otillfredsställande ordning över huvud taget kunnat fortbestå, torde endast kunna förklaras därav, att de omedelbara olägenheterna av ordningen ifråga till väsentlig del drabbat undervisningen och den vetenskapliga forskningen vid karolinska institutet men ej alls i samma grad andra områden, för vilka den rättsmedicinska obduktionsverksamheten har betydelse, såsom polismyndigheternas och domstolarnas arbetsfält. Tvärtom har Stockholms stad trots den omtalade organisationen och delvis på grund av lyckliga omständigheter av tillfällig art varit vida bättre tillgodosedd med kompetenta rättsmedicinska obducenter än största delen av landet i övrigt. Den nuvarande organisationen utgör emellertid ingen som helst garanti för att staden, när den nuvarande andre stads läkaren år 1943 inträder i pensionsåldern, kan besätta hans plats med en inom rättsmedicinen tillnärmelsevis lika högt kvalificerad läkare som denne eller ens med en läkare, som på ett godtagbart sätt kan bestrida den rättsmedicinska verksamheten. Såvitt nämnden har sig bekant finnes nämligen icke någon bestämmelse utfärdad för tjänsten såsom andre stadsläkare i

Stockholm, innefattande fordran å särskild kompetens inom rättsmedicinens område. Men även om det skulle lyckas Stockholms stad att också i fortsättningen besätta andre stadsläkarbefattningen med en läkare, som innehar höga kvalifikationer såsom rättsmedicinsk obducent, så kan det icke undvikas, att en sådan organisation som den förefintliga, med dess förhindrande av varje närmare kontakt och samarbete mellan å ena sidan den akademiska undervisningens och forskningen representanter inom rättsmedicinens område och å den andra sidan polismyndighet och domstol, i längden kommer att fördröja och menligt påverka utvecklingen.

Nämnden erinrar vidare om att särskilda inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga år 1941 avgivit betänkande med förslag angående läkarutbildningen (Del. I), i vilket en omläggning av bland annat undervisningen i rätts- och statsmedicin vid karolinska institutet och universiteten föreslås. De sakkunniga ha i sitt förslag utgått från att tjänsteläkarna framdeles skola befrias från skyldigheten att förrätta rättsmedicinska obduktioner och att denna verksamhet skall övertagas av i rättsmedicin specialutbildade läkare. Vid undervisningen för medicine kandidater skulle enligt förslaget tyngdpunkten icke som hittills läggas på rättsmedicinska obduktionsövningar utan på att giva de studerande allmänna kunskaper, som äro nödvändiga för att de på ett tillfredsställande sätt skola kunna deltaga i rättsliga liksyner och för att de i övrigt skola kunna behärska smärre rättsmedicinska frågor, som möta läkaren i hans dagliga arbete. Nämnden framhåller, att det icke torde vara möjligt att med framgång meddela den sålunda avsedda undervisningen, med hjälp av lånade fall utan direkt kontakt med de rättsvårdande myndigheterna. Än mindre läte det sig göra att i Stockholm anordna utbildning av specialister i rättsmedicin utan en omläggning av den nuvarande rättsmedicinska organisationen.

Härjämte har nämnden betonat, att den frivilliga rättsmedicinska verksamheten, som under senare år uppbyggts, trots dess stora förtjänster dock vore behäftad med en svaghet av väsentlig betydelse. Ifrågavarande organisation grundade sig nämligen endast på, för det mesta muntliga, överenskommelser mellan vederbörande initiativtagare och länsstyrelse, eller blott på ett tyst accepterande från länsstyrelsens sida av ett framställt erbjudande eller på att länsstyrelsen utan dylikt erbjudande funnit för gott att i regel anlita viss obducent. Särskilt när det gällde den rent privata obducentverksamheten behövdes icke mer än att vederbörande obducent på grund av sjukdom eller annan orsak icke längre bleve i stånd att fortsätta verksamheten för att organisationen skulle brista på denna punkt. Då vidare den frivilliga organisationen tillkommit successivt utan någon enhetlig plan och utan närmare samarbete mellan de olika initiativtagarna, hade den gamla legala organisationen brutits sönder utan att ersättas av någon ny enhetlig organisation. Detta hade i flera avseenden medfört kaotiska förhållanden, vartill för övrigt även gällande men föråldrade bestämmelser på området bidragit.

Slutligen har nämnden framhållit, att det centrala kontrollorganet rörande de rättsmedicinska undersökningarna till följd av arbetsbördans tillväxt endast med svårighet kunnat fullgöra sina uppgifter.

Fordringar på ett reformerat rättsmedicinalväsende.

Under beaktande av de brister, som sålunda konstaterats vidlåda den nuvarande ordningen på området, har nämnden uppställt följande allmänna fordringar på ett reformerat rättsmedicinalväsende.

Såsom primärt krav uppställles, att de läkare, som skola handhava obduktionsverksamheten, skola äga speciell utbildning i rättsmedicin samt beredas möjlighet att förvärva och upprätthålla fullgod yrkesskicklighet. Dessa läkare borde även i största möjliga utsträckning utföra de rättsmedicinska laboratorieundersökningarna, särskilt sådana av histo-patologisk karaktär, som oftast utgjorde komplement till de rättsmedicinska obduktionerna. För vissa liksyner, exempelvis sådana som företogos i samband med mera komplicerade brottsutredningar, vore jämväl specialutbildning hos den biträdande läkaren mången gång nödvändig. I vissa fall av dödsbevisobduktioner, företrädesvis sådana i vilka betydande försäkringsrättsliga eller liknande intressen föreläge, vore det även av vikt, att den läkare, som utförde obduktionen, ägde full rättsmedicinsk kompetens. För övriga rättsmedicinska undersökningar syntes specialutbildning i flertalet fall icke erforderlig utan kunde desamma anförtros åt tjänsteläkare och läkare vid olika sjukvårdsinrättningar.

Enligt nämnden bör vidare all rättsmedicinsk undersökningsverksamhet underkastas laglig reglering och statlig kontroll. I sådant hänseende erfordrades komplettering av gällande bestämmelser om liksyn och vissa andra rättsmedicinska undersökningar. Ett närmare samarbete mellan å ena sidan den rättsmedicinska undersökningsverksamhetens utövare och å andra sidan de rättsövervakande och rättsvårdande myndigheterna måste jämväl komma till stånd. Polismyndigheter och domstolar borde i alla mera viktiga och svarbedömliga fall äga tillgång till biträde av fullgod rättsmedicinsk expertis. Härjämte måste den rättsmedicinska verksamheten i Stockholm så omläggas, att undersökningsmaterial ställdes direkt till förfogande för den rättsmedicinska undervisningen vid karolinska institutet. En förutsättning härför vore att karolinska institutets rättsmedicinska institution övertog den rättsmedicinska verksamhet, som hittills ålegat andre stadsläkaren i Stockholm. Slutligen framhålles, att de specialutbildade läkare, som skola handhava den väsentliga delen av den rättsmedicinska undersökningsverksamheten, måste för denna verksamhet äga tillgång till ändamålsenliga och tillräckliga lokaler, försedda med nödig utrustning.

Plan för rättsmedicinalväsendets omorganisation.

Beträffande planläggningen av rättsmedicinalväsendets organisation framhåller nämnden, att ur rent rättsmedicinsk synpunkt en sådan organisation vore att föredraga, som indelade landet i ett antal, minst 7, rättsläkar-distrikt med fullt utbildade rättsläkare i enlighet med det förslag, som år 1902 framlagts av dåvarande docenten, sedermera professorn i rätts- och statsmedicin vid karolinska institutet G. Hedrén. Vid rättsmedicinalväsendets planläggning hade man emellertid även att taga hänsyn till ekonomiska

synpunkter och vad som under förhandenvarande förhållanden kunde vara praktiskt genomförbart. I betraktande av de stora svårigheter, som visat sig vara förenade med en genomgripande modernisering av rättsmedicinalväsendet och de upprepade misslyckanden, som reformsträvandena på området under de senaste 40 åren mött, anser nämnden endast ett sådant förslag hava utsikt till framgång, som dels i möjligaste mån bygger på den redan befintliga organisationen och dels icke överskrider en viss begränsad kostnadsram. I sistnämnda hänseende betonar emellertid nämnden, att rättsmedicinsk obduktionsverksamhet och annan rättsmedicinsk undersökningsverksamhet, om den skall fylla sin uppgift, ställer mycket stora fordringar på sina utövers kunskaper, skicklighet och erfarenhet och att man därför vid utmätandet av vederbörandes avlöningar och ersättningar måste taga särskild hänsyn därtill. Eljest skulle reformens ändamål kunna förfelas genom att tillräckligt kvalificerad arbetskraft icke komme att ställa sig till förfogande. Då jämväl lokaler och erforderlig apparatur droge betydande kostnader, finge man räkna med att, även om den allra största sparsamhet iakttoges, en reformering av rättsmedicinalväsendet komme att medföra en avsevärd ökning av de nuvarande utgifterna för detsamma.

På grundval av de allmänna synpunkter, som i det föregående anförts, har nämnden framlagt ett organisationsförslag, enligt vilket riket skulle uppdelas i fyra rättsläkardistrikt och fyra rättsobducentdistrikt, vart och ett med den omfattning och station, respektive centralanstalt, som framgår av följande sammanställning:

Förslag till distriktsindelning, stationer och centralanstalter.

Distriktets namn	Omfattning	Stationens namn	Centralanstalt å
Stockholms rättsläkardistrikt	Stockholms stad samt Stockholms. Södermanlands och Gotlands län	Stockholms rättsläkarstation	Karolinska institutets rättsmedicinska institution
Uppsala rättsläkardistrikt	Uppsala, Gävleborgs och Kopparbergs län	Uppsala rättsläkarstation	Uppsala universitets patologiska institution
Lunds rättsläkardistrikt	Malmöhus, Kristianstads, Blekinge, Hallands, Kronobergs och Jönköpings län	Lunds rättsläkarstation	Lunds universitets rättsmedicinska institution
Göteborgs rättsläkardistrikt	Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs och Värmlands län	Göteborgs rättsläkarstation	Patologisk avdelning vid sjukhus i Göteborg
Östra Götalands rättsobducentdistrikt	Östergötlands och Kalmar län	Norrköpings rättsobducentstation	Patologisk avdelning vid lasarettet i Norrköping

Distriktets namn	Omfattning	Stationens namn	Centralanstalt å
Västerås rättsobducentdistrikt	Västmanlands och Örebro län	Västerås rättsobducentstation	Patologiska avdelningen vid lasarettet i Västerås
Mellersta Norrlands rättsobducentdistrikt	Västernorrlands och Jämtlands län	Sundsvalls rättsobducentstation	Patologisk avdelning vid lasarettet i Sundsvall
Övre Norrlands rättsobducentdistrikt	Västerbottens och Norrbottens län	Umeå rättsobducentstation	Patologisk-bakteriologiska avdelningen vid lasarettet i Umeå

För varje rättsläkardistrikt skulle finnas en rättsläkare, som skulle vara föreståndare för rättsläkarstationen inom distriktet, samt för varje rättsobducentdistrikt en rättsobducent, som skulle vara föreståndare för rättsobducentstationen inom distriktet. Rättsläkarbefattningarna i Stockholm, Uppsala och Lund skulle vara förenade med vederbörande professors- eller lärarbefattning vid den akademiska institution, dit rättsläkarstationen skulle vara förlagd, medan rättsläkarbefattningen i Göteborg och samtliga rättsobducentbefattningar skulle förenas med tjänster som läkare vid patologiska avdelningar vid respektive sjukhus. Med hänsyn till sistnämnda förhållande erfordras, att överenskommelser i sådant hänseende träffas mellan å ena sidan staten och å andra sidan vederbörande sjukhushuvudmän. Nämnden yttrar härutinnan:

Beträffande de av dessa sjukhus, vid vilka tjänst av nyssnämnt slag icke är inrättad, måste överenskommelserna givetvis i första hand gälla nyinrättandet av sådana tjänster. Som tidigare omnämnts finnas vid lasaretteten i Västerås och Umeå redan sådana lasarettsläkare anställda, varjämte vid lasaretteten i Norrköping och Sundsvall inrättandet av sådana läkartjänster äro föreslagna. Vid det mindre sjukhus i Göteborg, som kan ifrågakomma, äro däremot veterligen några åtgärder för sådan tjänsts inrättande icke företagna. Med hänsyn till den utomordentliga betydelse för sjukvården, som tjänster såsom läkare vid patologiska avdelningar å lasaretteten och liknande sjukvårdsinrättningar visat sig hava, synes det icke behöva befaras, att överenskommelser om dessa tjänsters inrättande skola stöta på alltför stora svårigheter.

Överenskommelser måste vidare träffas rörande förenandet av rättsläkarbefattningen i Göteborg och samtliga rättsobducentbefattningarna med de olika förefintliga eller blivande tjänsterna såsom läkare respektive lasarettsläkare vid patologiska avdelningar. Ej heller beträffande dessa överenskommelser torde man behöva befara svårigheter av oöverkomligt slag. Genom att dessa läkartjänster förenas med statliga rättsläkar- respektive rättsobducentbefattningar komma innehavarna av sagda tjänster att erhålla större löneförmåner, vilket givetvis är ägnat att verksamt bidra till att tjänsterna ifråga bliva mera eftersökta och komma att besättas med mera kvalificerade läkare, än vad som eljest skulle bliva fallet.

Förenandet av de bägge slagen av tjänster kan näppeligen antagas komma att medföra några större nackdelar. Faran av att de bägge tjänsterna skulle

komma att i avsevärd grad hindra varandra är nämligen ringa. Då den mera krävande rättsläkarbefattningen i Göteborg avses förenad med en tjänst såsom läkare vid patologisk avdelning å ett mindre sjukhus, skulle den senare tjänsten endast i mindre grad komma att taga rättsläkarens tid i anspråk men dock tillgodose behovet av bibehållen yrkesskicklighet i patologisk-anatomiskt hänseende. Rättsobducentbefattningarna däremot, som skulle förenas med de mera arbetsfyllda tjänsterna såsom lasarettsläkare vid patologiska avdelningar å lasarett, torde icke bliva i högre grad betungande, då vart och ett av rättsobducentdistrikten skulle omfatta endast två län och antalet rättsmedicinska obduktioner för varje distrikt torde kunna beräknas till allenast omkring 18 årligen. Genom att i alla de fall, där så utan olägenhet kan ske, låta transportera liken till distriktens centralanstalter eller andra ur kommunikationssynpunkt välbelägna obduktionslokaler, skulle det endast i ett fåtal undantagsfall behöva förekomma, att rättsobducenterna nödgas företaga längre och mera tidsödande resor, vilka kunna vara till hinder för deras tjänst å respektive lasarett.

Rättsläkar- och rättsobducentstationernas personalbehov.

Förutom föreståndarna erfordras enligt nämnden vid de olika rättsläkar- och rättsobducentstationerna dels viss annan läkarpersonal dels ock teknisk biträdes-, vaktmästar- och städningpersonal. Erforderliga storleken av denna personal ställer sig olika vid de skilda stationerna alltefter omfattningen av deras beräknade arbetsböda. I detta hänseende anför nämnden, efter en närmare analys av stationernas arbetsuppgifter (betänkandet s. 50—57), i huvudsak följande.

Vad först beträffar *Stockholms rättsläkarstation*, bliva arbetsuppgifterna därstädes ojämförligt mycket mera omfattande än vid någon av de övriga tjänstestationerna. Förutom ett för år beräknat antal rättsmedicinska obduktioner av omkring 200 samt rättsliga liksyner, vid vilka sakkunnigbiträde påkallas, enkla dödsbevisundersökningar och fullständiga dödsintygsobduktioner (innefattande obduktion utan de särskilda säkerhets- och kontrollanordningar, som äro föreskrivna vid de rättsmedicinska obduktionerna) av omkring 600 tillkomma bland annat följande arbetsuppgifter, nämligen rättsmedicinska undersökningar av levande personer, sakkunnigbiträde vid brottsplatsundersökningar och vid polisförhör med för brott misstänkta personer, rättsmedicinska laboratorieundersökningar icke blott för den till distriktet hörande verksamheten utan även för medicinalstyrelsen, tillhandagående med utlåtanden samt råd och upplysningar i rättsmedicinska frågor åt domstolar, polismyndigheter m. fl., ävensom meddelande av undervisning i rättsmedicin åt blivande rättsläkare och rättsobducenter, polismän m. fl. Härtill komma de både stora och mångskiftande sociala uppgifter, som äro oskiljaktigt förenade med all rättsmedicinsk verksamhet.

Då specialutbildningen av rättsläkare och rättsobducenter till huvudsaklig del bäst sker genom tjänstgöring såsom amanuens eller assistent vid rättsläkarstationen, bör ett med hänsyn till landets behov av rättsmedicinska specialister tillräckligt antal sådana utbildningsplatser inrättas. Vid beräkningen av antalet befattningar vid *Stockholms rättsläkarstation* har man även att taga hänsyn till, att bland denna tjänstestations uppgifter skall ingå att vid semester och annan ledighet för rättsobducenterna tillhandahålla vikarier för dessa ävensom att under vissa extraordinära förhållanden lämna rättsobducentstationerna sakkunnigt biträde. Då det föreslagna an-

talet rättsobducenter är fyra och den årliga semestern för envar av dem torde komma att bliva 45 dagar samt dessutom vikarie på grund av andra orsaker ävensom tillfälligt sakkunnigt biträde kommer att behövas, torde, enbart för fyllandet av dessa uppgifter *utanför* distriktet, i det närmaste en hel tjänst få beräknas.

Läkarpersonalen vid karolinska institutets rättsmedicinska institution utgöres för närvarande av professorn i rätts- och statsmedicin vid institutet samt en amanuens. Vid den avsedda anslutningen av Stockholms rättsläkarstation till rättsmedicinska institutionen skulle, såsom tidigare nämnts, professorn i rätts- och statsmedicin bliva rättsläkare vid stationen och dess föreståndare. Amanuentjänsten skulle såsom förut bliva en utbildningsplats, och skulle densamma innehavare, i den mån han besitter kompetens därtill och hans tjänst vid karolinska institutet det tillåter, biträda i arbetet å rättsläkarstationen. För fyllande av arbetsuppgifterna vid denna station fordras dessutom två biträdande rättsläkare, en assistent och en amanuens. De bägge biträdande rättsläkarna skulle vara högt kvalificerade läkare med fullständig rättsmedicinsk specialutbildning och hava till uppgift att tillika med föreståndaren bestrida den förekommande undersökningsverksamheten m. m., huvudsakligen inom distriktet. Assistent- och amanuentjänsterna skulle vara utbildningsplatser. Den förra tjänsten skulle avses för läkare, som redan innehade viss specialutbildning, och vars förnämsta uppgift skulle bliva att tjänstgöra å vikariat *utanför* distriktet. Innehavaren av amanuentjänsten skulle, i likhet med den redan nu befintliga amanuensen vid rättsmedicinska institutionen, i mån av kompetens deltaga i arbetet, huvudsakligen å tjänstestationen.

Av teknisk biträdes-, vaktmästar- och städningpersonal finnes vid Karolinska institutets rättsmedicinska institution för närvarande ett kvinnligt tekniskt biträde och en e. o. vaktmästare. Dessutom finnes hjälp för städning av lokalerna. För göromålen vid Stockholms rättsläkarstation fordras ytterligare ett tekniskt biträde, en bårhusföreståndare och två vaktmästare samt dessutom nödig hjälp för städningen av de utvidgade lokaler, som skulle komma att ställas till rättsläkarstationens förfogande.

Vid *Uppsala rättsläkarstation* torde arbetsuppgifterna på det hela taget komma att bliva något mindre omfattande än vid de övriga rättsläkarstationerna. Sålunda kan antalet rättsmedicinska obduktioner inom detta distrikt väntas stanna vid omkring 40 om året och antalet rättsliga liksyner, vid vilka sakkunnigbiträde påkallas från rättsläkarstationen, enkla dödsbevisundersökningar och fullständiga dödsintygsobduktioner vid omkring 15. Detta förhållande torde emellertid komma att till en viss grad uppvägas därav, att på grund av distriktets stora ytvidd och rättsläkarstationens perifera läge de förekommande förrättningarna i stor utsträckning bliva förbundna med tidsödande resor.

Vid *Uppsala universitets patologiska institution* ombesörjes för närvarande den rättsmedicinska verksamheten av läraren i rätts- och statsmedicin, tillika laborator i patologisk anatomi, vid universitetet. Vid den avsedda anslutningen av *Uppsala rättsläkarstation* till institutionen ifråga skulle, såsom tidigare nämnts, läraren i rätts- och statsmedicin bliva rättsläkare vid stationen och dess föreståndare. För fullgörande av de å stationen fallande arbetsuppgifterna erfordras förutom rättsläkaren en assistent. Inrättandet av en assistenttjänst är desto mera nödvändigt på den grund, att rättsläkaren genom sin lärartjänst vid universitet tidvis är hindrad att företaga längre resor.

Av annan personal kräves vid rättsläkarstationen i *Uppsala* för preparations- och skrivarbeten ett tekniskt biträde. Däremot kräves ingen särskild

vaktmästar- eller städerskepersonal, utan kunna de vid rättsläkarstationen förekommande vaktmästargöromålen och städningsarbetet utföras av personalen vid patologiska institutionen, därvid för sådan särskild handräckning som biträde vid obduktionsförrättningar (rättsmedicinska obduktioner, fullständiga dödsintygsobduktioner och dödsbevisobduktioner) viss ersättning bör utgå.

Vid Lunds universitets rättsmedicinska institution utgöres läkarna av professorn i patologisk anatomi och rättsmedicin samt e. o. amanuenser. Av dessa är endast professorn förpliktad till rättsmedicinsk verksamhet och denna förpliktelse är för honom begränsad till akademisk undervisning och examination. Vid den avsedda anslutningen av *Lunds rättsläkarstation* till universitetets rättsmedicinska institution skulle nämnde professor bliva rättsläkare och föreståndare. Det är emellertid att förutse, att av de inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga för läkarutbildningens reformering framlagt förslag om uppdelning av denna professur kommer att ytterligare med styrka bliva motiverat, därest den nu tilltänkta rättsläkarorganisationen skulle komma att genomföras. I så fall skulle professorn i rättsmedicin bliva innehavare av rättsläkarbefattningen. För bestridande av arbetsuppgifterna vid rättsläkarstationen (uppskattade till omkring 70 obduktioner samt 150 rättsliga liksyner, dödsbevisundersökningar och dödsintygsobduktioner m. m. per år) erfordras, särskilt med hänsyn till de förekommande resorna, förutom professorn även en assistent. I likhet med förhållandet vid Stockholms rättsläkarstation skulle vid institutionen anställda, avlönade e. o. amanuenser, i den mån de äga kompetens därtill och deras tjänst vid institutionen det tillåter, deltaga i arbetet å rättsläkarstationen.

Av annan personal erfordras vid rättsläkarstationen i Lund för preparations- och skrivarbetet ett tekniskt biträde. I fråga om förekommande vaktmästargöromål och städningsarbeten torde dessa kunna bestridas av till institutionens disposition stående personal, därvid för sådan särskild handräckning som biträde vid obduktionsförrättningar viss ersättning bör utgå.

Då *Göteborgs rättsläkarstation* icke kommer att anslutas till någon redan befintlig vetenskaplig institution utan är avsedd att bliva en fristående anstalt, till vilken på sin höjd den patologisk-anatomiska och bakteriologiska undersökningsverksamheten vid något mindre sjukhus kommer att förläggas, måste personalen vid denna rättsläkarstation helt nyanställas. Med hänsyn till den beräknade omfattningen av arbetsuppgifterna vid stationen, årligen cirka 50 rättsmedicinska obduktioner och sakkunnigbiträde vid 140 à 150 rättsliga liksyner samt andra tjänsteförrättningar och undersökningar i proportion härtill, kräves en läkarpersonal av en rättsläkare och en assistent. Av annan personal erfordras ett tekniskt biträde och en vaktmästare samt nödig hjälp för lokalernas städning.

Vid *samliga rättsobducentstationer* kommer läkarpersonalen att bestå endast av vederbörande rättsobducent, som blir stationens föreståndare. På grund av arbetsuppgifternas begränsade omfattning (beräknade till omkring 18 obduktioner samt 10—60 rättsliga liksyner, dödsbevisundersökningar och dödsintygsobduktioner m. m. per år) kräves för de vid respektive station förekommande preparationerna, skrivarbetet och vaktmästargöromålen m. m. ingen personal utöver den, som finnes anställd å dessa lasarettavdelningar, utan kan denna personal utföra ifrågavarande arbeten, därvid i likhet med förhållandet vid Uppsala och Lunds rättsläkarstationer för sådan särskild handräckning som biträde vid obduktionsförrättning viss ersättning bör utgå.

Nämnden har tillika upptagit frågan om särskilda kompetensfordringar för den vid rättsläkar- och rättsobducentstationerna anställda läkarpersonalen.

Därvid har nämnden till en början konstaterat, att för innehavarna av rättsläkartjänsterna i Stockholm, Lund och Uppsala, vilka skola förenas med akademiska befattningar, icke krävas några särskilda kompetensvillkor. Beträffande rättsläkartjänsten i Göteborg däremot finner nämnden ofrånkomligt, att speciella behörighetsvillkor uppställas, som garantera, att denna rättsläkares kompetens icke avsevärt understiger de övriga rättsläkarnas, innebärande minst sex års specialtjänstgöring efter examen jämte ådagalagd vetenskaplig skicklighet. Samma behörighetsvillkor anses böra gälla för de biträdande rättsläkarna i Stockholm.

Jämväl beträffande rättsobducenttjänsterna, vilka äro avsedda att förenas med befattning som lasarettsläkare vid patologisk eller patologisk-bakteriologisk avdelning vid lasarett, föreslår nämnden särskilda kompetensvillkor, som innefatta minst fyra års specialtjänstgöring efter examen. Då assistenterna i större eller mindre utsträckning skulle komma att tjänstgöra såsom vikarier för rättsläkarna och rättsobducenterna samt för övrigt i stor utsträckning verkställa obduktioner eller andra förrättningar utanför sina tjänstestationer, anser nämnden, att för dessa befattningshavare böra krävas samma kompetens som för rättsobducenterna (rättsobducentkompetens). Rörande den närmare innebörden av nu nämnda kompetensvillkor torde jag få hänvisa till betänkandet (sid. 61—66). Särskilda bestämmelser ha föreslagits även beträffande tillsättningen av hithörande befattningar (sid. 66—67).

Personalens lönevillkor m. m.

Beträffande den vid stationerna anställda personalens lönevillkor anför nämnden i huvudsak följande.

De rättsläkare, som äro akademiska lärare, samt rättsobducenterna böra erhålla särskilda årsarvoden. Enligt nämndens uppfattning bör rättsläkararvodet utgöra 3 000 kronor samt rättsobducentarvodet 1 500 kronor. Dessa arvoden finner nämnden vara synnerligen lågt tillmätta. Detta gäller särskilt rättsläkararvodet med hänsyn dels till det ansvar och den arbetsbörda, som föreståndarskapet för rättsläkarstation medför, och dels till den därmed förenade skyldigheten att tillhandagå myndigheter med råd och upplysningar i rättsmedicinska frågor samt att utbilda blivande rättsläkare och rättsobducenter.

Rättsläkartjänsten i Göteborgs rättsläkardistrikt samt de båda tjänsterna såsom biträdande rättsläkare vid Stockholms rättsläkarstation anser nämnden böra uppföras å ordinarie stat i lönegrad A 24. Att dessa läkartjänster föreslås placerade i en så jämförelsevis låg lönegrad beror på att innehavarna av tjänsterna avses skola erhålla särskild ersättning för av dem utförda tjänsteförrättningar. Med hänsyn till de för dessa tjänster erforderliga höga kvalifikationerna och det med tjänsterna förenade stora ansvaret hade desamma eljest bort placeras, rättsläkartjänsten i lönegrad A 30 samt tjänsterna såsom biträdande rättsläkare i lönegrad A 28. Nämnden hade möjligen tänkt sig, att dessa läkare skulle placeras i nyssnämnda högre lönegrader samt att i samband därmed arvodena för de särskilda tjänsteförrättningarna antingen skulle helt bortfalla eller också utgå med betydligt reducerade belopp. Då man emellertid skulle kunna befara, att genom denna försämring i avlöningsförmånerna kompetenta personer icke skulle kunna erhållas för dessa tjänster, har nämnden i stället föreslagit en inplacering i lägre lönegrad men med fullt arvode för de utförda tjänsteförrättningarna.

Då emellertid pensionsunderlaget genom denna placering skulle bliva betydligt reducerat — skillnaden mellan A 24 och A 30 utgör cirka 2 000 kronor — ifrågasätter nämnden, huruvida icke pensionsunderlaget för innehavarna av dessa tjänster skulle kunna beräknas till detsamma som gäller för lönegrad A 30 respektive A 28.

För de fyra *assistenterna*, en för varje rättsläkarstation, har nämnden, med hänsyn till att till dessa skulle utgå särskild ersättning för utförda tjänsteförrättningar, funnit ett årsarvode av 6 000 kronor tillräckligt, vilket arvode ungefär motsvarar det arvode, som exempelvis utgår till assistenterna med lägre avlöning å statens bakteriologiska laboratorium.

För *amanuensen vid Stockholms rättsläkarstation* finner nämnden ett årligt arvode av allenast 3 000 kronor vara tillräckligt, med beaktande av att denna tjänst avser utbildning till rättsobducent samt att även innehavaren av denna tjänst skulle erhålla särskild ersättning för av honom utförda tjänsteförrättningar.

De fyra tjänsterna såsom *tekniska biträden*, en för varje rättsläkarstation, böra uppföras å ordinarie stat samt placeras i lönegrad A 7 eller i samma lönegrad som de tekniska biträdena vid karolinska institutets och Lunds universitets rättsmedicinska institutioner.

Såsom i det föregående nämnts, avser nämnden, att vid Stockholms rättsläkarstation skall inrättas en tjänst såsom *bårhusföreståndare* och 2 *vaktmästartjänster* samt vid Göteborgs rättsläkarstation en vaktmästartjänst.

Vid Stockholms stads bårhus äro i stadens tjänst anställda en bårhusföreståndare och två vaktmästare, vilken personal vid en omorganisation i enlighet med nämndens förslag torde böra övertagas av Stockholms rättsläkarstation. Bårhusföreståndaren är extra tjänsteman med avlöning enligt lönegrupp 10 och åtnjuter slutlön såsom sådan tjänsteman med 3 360 kronor. De båda vaktmästarna äro ordinarie befattningshavare i 8 lönegruppen, vari begynnelselönen är 3 600 kronor och slutlönen 4 572 kronor. Även dessa befattningshavare åtnjuta slutlön.

Nämnden anser, att bårhusföreståndaren, som i stadens tjänst erhållit en alldeles för låg placering, särskilt med hänsyn till att han är överordnad vaktmästarna å bårhuset, bör erhålla ordinarie ställning samt placeras i lönegrad A 9.

Tjänsterna såsom vaktmästare vid Stockholms rättsläkarstation och vid Göteborgs rättsläkarstation böra uppföras å ordinarie stat samt placeras i lönegrad A 7 eller i samma lönegrad som vaktmästarna vid karolinska institutet. Med hänsyn till tjänstgöringens art böra dessa tjänster placeras i den högre av de för vaktmästartjänster brukliga lönegraderna.

Då för envar av bårhusvaktmästarna i Stockholm lönen från staden jämte rörligt tillägg — för närvarande utgörande 59 % men utgående med allenast 45 % på grund av överenskommelse mellan staden och dess ordinarie tjänstemän — uppgår till sammanlagt 6 629 kronor men löneförmånerna i lönegrad A 7 — båda innehava enligt uppgift från stadsförvaltningen mer än 12 tjänstår och torde sålunda komma att bliva placerade i 11 löneklassen — ej uppgå till mer än sammanlagt 5 757 kronor för lön jämte rörligt tillägg och kristillägg därå, för närvarande utgående med tillhoppa 31 %, eller sålunda 872 kronor mindre än från staden, böra dessa vaktmästare erhålla ersättning för denna löneminskning i form av personliga lönetillägg. För handräckning vid rättsmedicinska obduktioner hava bårhusvaktmästarna hittills uppburit 10 kronor för obduktion. De rättsmedicinska obduktionerna i Stockholms stad under åren 1936—1940 hava i medeltal utgjort 122,6. Man torde därför kunna beräkna, att vardera vaktmästaren årligen lämnat handräckning vid omkring 60 rättsmedicinska obduktioner, motsvarande en ersättning av omkring 600 kronor. Då ersättning i berörda hänseende ej skulle komma att utgå till

innehavarna av dessa vaktmästartjänster, böra vaktmästarna ifråga även erhålla ersättning för mistning av denna löneförmån. Nämnden får därför föreslå, att till envar av dessa vaktmästare skall utgå ett personligt lönetillägg av (800 + 600) 1 400 kronor.

I anslutning till det anförda har nämnden beräknat kostnaden för den vid stationerna erforderliga personalens löner och fasta arvoden till sammanlagt omkring 127 000 kronor enligt följande sammanställning:

3 rättsläkararvoden à 3 000 kronor.....	kronor	9 000
4 rättsobducentarvoden à 1 500 kronor	»	6 000
1 rättsläkare (A 24).....	»	8 580
2 biträdande rättsläkare (A 24)	»	18 060
4 assistentarvoden à 6 000 kronor	»	24 000
1 amanuensarvode	»	3 000
4 tekniska biträden (A 7)	»	13 692
1 bårhusföreståndare (A 9)	»	4 023
3 vaktmästare (A 7)	»	10 725
2 personliga lönetillägg à 1 400 kronor	»	2 800
avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	10 000
rörligt tillägg 15 % à 55 080 kronor	»	8 262
	kronor	118 142
kristillägg 16 % à 55 080 kronor	»	8 813
	Summa kronor	126 955

Samtliga vid stationerna anställda läkare förutsättas skola vid sidan av sin lön eller sitt fasta arvode äga uppbära ersättning för varje förrättning enligt särskild taxa. Jämlikt av nämnden framlagt förslag till dylik taxa skulle sådan ersättning utgå med följande belopp:

För rättsmedicinsk obduktion av död människas kropp, med protokoll och utlåtande i två utskrifter	120 kronor;
för rättsmedicinsk undersökning av skelettdelar samt av hårprov och av kläder, för rättsmedicinsk undersökning av histo-patologisk karaktär å organ eller organdelar och för annan rättsmedicinsk laboratorieundersökning, med protokoll och utlåtande i två utskrifter	25—100 kronor;
för rättsmedicinsk undersökning av levande person, med utlåtande i två utskrifter	30 kronor;
för biträde vid rättslig liksyn, med berättelse och yttrande i två utskrifter.....	30 kronor;
för enkel dödsbevisundersökning, med bevis i två exemplar	30 kronor;
för fullständig dödsintygsobduktion, jämte protokoll och utlåtande i två utskrifter samt dödsbevis i två exemplar.....	60 kronor;
för annan än rättsmedicinsk undersökning av skelettdelar samt av hårprov och av kläder, för annan patologisk-histologisk undersökning och för annan icke rättsmedicinsk laboratorieundersökning, med utlåtande 10—50 kronor;	
för annan än rättsmedicinsk undersökning av levande person, med utlåtande	15 kronor;
för biträde vid brottsplats- eller olycksplatsundersökning eller liknande undersökning	30 kronor;
samt för biträde vid förhör vid brottsundersökning	30 kronor.

Såsom förutsättning för åtnjutande av ersättning skall, i vad mån de avse rättsmedicinska undersökningar, gälla, att förordnande om undersökningen utfärdats av länsstyrelse, domstol, domare, landsfogde, polismyndighet eller allmän åklagare i ort inom distriktet, att de till dessa under-

sökningar hörande handlingar godkänts vid den granskning, de i medicinalstyrelsen äro underkastade, samt att, där ersättning efter glidande skala medgivits, jämväl arvodets belopp godkänts av medicinalstyrelsen.

Taxeförslaget innebär beträffande rättsmedicinska obduktioner en ökning med 20 kronor per förrättning samt beträffande undersökningar å levande personer i stort sett en fördubbling av nu utgående ersättningar enligt provinsialläkartaxan. Højningarna motiveras i fråga om de rättsmedicinska obduktionerna med den ökade omfattning i varje särskilt fall, som dessa med tiden kommit att få, samt för övriga undersökningar framför allt med det stora ansvar och den särskilda omsorg och noggrannhet, som måste nedläggas på rättsmedicinska undersökningar av sådan art, att medverkan kräves av specialutbildad personal. Merkostnaden för ifrågavarande højningar jämte förekommande laboratorieundersökningar har av nämnden uppskattats till omkring 33 000 kronor. Kostnaden för ifrågavarande läkares medverkan vid rättsliga liksyner, enkla dödsbevisundersökningar och fullständiga dödsintygsobduktioner har beräknats till 34 500 kronor. Sammanlagda taxeerättningen till den vid rättsläkar- och rättsobducentstationerna anställda läkarpersonalen skulle alltså uppgå till omkring (33 000 + 34 500) 67 500 kronor.

Samtliga löner och ersättningar till stationernas personal avses skola gäldas av statsmedel. Detsamma gäller de årliga omkostnaderna för stationerna, vilka av nämnden uppskattas till 4 000 kronor för Stockholmsstationen, 3 000 kronor för vardera av Uppsala och Lunds rättsläkarstationer, 10 000 kronor för Göteborgs rättsläkarstation samt till 1 800 kronor för envar rättsobducentstation eller alltså sammanlagt 27 200 kronor. Häri ingå icke utgifter för personalens resor till och från förrättningar, liktransporter och handräckning av personal utom stationerna, vilka av nämnden för verksamheten i dess helhet uppskattats till omkring 27 300 kronor.

Rättsläkar- och rättsobducentstationernas lokalfrågor och utrustningsbehov.

Beträffande tillgången på lokaler framhåller nämnden till en början följande.

De lokaler, över vilka karolinska institutets rättsmedicinska institution för närvarande förfogar, äro såväl otidsenliga som otillräckliga och kunna icke under någon längre tid användas som rättsläkarstation för *Stockholmsdistriktets* vidkommande. Endast under ett kortare provisorium skulle man kunna tänka sig, att lokalerna ifråga kunde efter någon utökning användas för detta ändamål. Rättsmedicinska institutionens nybyggnadsfråga står emellertid på dagordningen och ingår i frågan om den föreslagna förflyttningen av karolinska institutets teoretiska institutioner till det s. k. Norrbackaområdet. Enligt den av 1941 års riksdag antagna uppgörelsen mellan Kungl. Maj:t och Kronan samt Stockholms stad rörande vissa markfrågor m. m. i Stockholm skall staden den 1 juli 1946 eller senast den 1 juli 1948 lämnas tillträde till fastigheterna nr 3 och 4 i kvarteret »Glasbruket», där de flesta av karolinska institutets teoretiska institutioner, bland annat rättsmedicinska institutionen, nu äro belägna. Senast till denna tid måste sålunda karolinska institutets rättsmedicinska institution till sin disposition hava nya lokaler. Då den planerade nybyggnaden redan för att kunna fylla sin upp-

gift såsom undervisningsanstalt måste omfatta såväl expeditions- som laboratorie-, obduktions- och bårhuslokaler, så torde densamma — åtminstone om den icke tilltages alltför snävt — med endast en jämförelsevis ringa utökning kunna bliva tillräcklig att tillgodose lokalbehovet även för rättsläkarstationen i Stockholms rättsläkardistrikt.

För *Uppsala rättsläkarstation* finnes redan tillfredsställande lokaler i den för få år sedan nyuppförda patologiska institutionen vid Uppsala universitet. För *Lunds rättsläkarstation* finnes för det rättsmedicinska arbetet i dess nuvarande omfattning även tillfredsställande lokaler i Lunds universitets patologiska institution. Enligt vad nämnden inhämtat, är förslag att genom om- och tillbyggnad utvidga denna institution för närvarande under utarbetande. Däremot finnes ännu ingen lokal för *Göteborgs rättsläkarstation*.

I fråga om *rättsobducentstationerna* finnas lokaler för Västerås rättsobducentstation i patologiska avdelningen vid lasarettet i Västerås och för Umeå rättsobducentstation i patologisk-bakteriologiska avdelningen vid lasarettet i Umeå. Dessa lokaler kunna anses tillräckliga för den rättsmedicinska undersökningsverksamheten i dess nuvarande omfattning. Enligt vad nämnden inhämtat, äro planer under utarbetande för utvidgning av bägge dessa lasarettavdelningar, varigenom desamma skulle komma att motsvara även det framtida lokalbehovet. För de två övriga rättsobducentstationerna, de i Norrköping och Sundsvall, finnas inga lokaler, ehuru utredningar föreligga rörande patologiska avdelningar vid dessa lasarett, dit nämnda bägge städers rättsobducentstationer äro avsedda att förläggas.

I fråga om kostnaderna för erforderliga ny- och tillbyggnader yttrar nämnden:

Kostnaderna för nybyggnaden av karolinska institutets rättsmedicinska institution, för tillbyggnaden av Lunds universitets patologiska institution samt för genom nybyggnad eller i annan ordning anskaffade lokaler för Göteborgs rättsläkarstation torde, åtminstone till väsentlig del, komma att åvila statsverket.

Ny- respektive tillbyggnaden av de bägge nämnda vetenskapliga institutionerna är framför allt motiverad av de medicinska läroanstalternas behov av utökade och tidsenliga lokaler och är därför en angelägenhet, som i första hand tillkommer dessa läroanstalter.

Inrättandet av Stockholms rättsläkarstation och dess förläggning till karolinska institutets rättsmedicinska institution har vidare avsevärd betydelse för Stockholms stad, ej minst ur ekonomisk synpunkt. Då denna rättsläkarstations verksamhetsområde är avsett att omfatta bland annat Stockholms stad, måste med hänsyn härtill i anslutning till den blivande rättsmedicinska institutionsbyggnaden uppföras ett bårhus jämte erforderliga bilokaler, tillräckligt för stadens behov. Vidare måste denna institutionsbyggnads obduktions-, laboratorie- och expeditiionslokaler m. fl. avvägas och inrättas så, att de bliva tillräckliga och ändamålsenliga även för rättsläkarverksamheten i staden. Härigenom kommer bårhusfrågan i Stockholm att erhålla en tillfredsställande lösning och staden undgå att uppföra nytt bårhus med obduktions- och laboratorielokaler m. m., något som eljest torde bliva nödvändigt, när inom få år karolinska institutet avflyttar från sin nuvarande tomt och denna upplåtes för andra planerade ändamål. Dessutom avses, såsom tidigare nämnts, att andre stadsläkarens rättsmedicinska och därmed närbesläktade undersökningsverksamhet skall övertagas av den av staten avlönade läkarpersonalen vid rättsläkarstationen, varjämte stadens bårhusföreståndare och de båda vaktmästarna vid bårhuset avses skola bliva överförda till statstjänster. Det synes under sådana förhållanden rimligt,

att Stockholms stad, i likhet med vad som skedde vid det nuvarande bårhusets tillkomst, bidrager till kostnaderna för det nya bårhuset och eventuellt även till kostnaderna för rättsläkarstationens övriga lokaler. Beträffande samtliga dessa lokaler bör givetvis vederbörlig hänsyn tagas till de speciella önskemål, som staden kan hava. Underhandlingar i bårhusfrågan och därmed sammanhängande spörsmål böra därför enligt nämndens mening inledas mellan staten och Stockholms stad. Först sedan överenskommelse häri träffats, blir det möjligt att med någorlunda tillförlitlighet beräkna statsverkets andel i nybyggnadskostnaderna, i vad desamma hänföra sig till de till Stockholms rättsläkarstations disposition avsedda lokalerna.

Inrättandet av Göteborgs rättsläkarstation med för staden avsett bårhus m. m. torde komma att medföra avsevärda fördelar för Göteborgs stad. Då därtill kommer att denna rättsläkarstation eventuellt avses skola förenas med en patologisk avdelning å något av stadens mindre sjukhus, böra underhandlingar inledas med Göteborgs stad rörande rättsläkarstationens lokalfråga. Först efter det överenskommelser träffats i lokalfrågan, kan beräkning ske av statsverkets kostnader i ifrågavarande hänseende.

De kostnader, som hänföra sig till anskaffande av lokaler för de patologiska lasarettavdelningarna, synas böra helt åvila respektive landsting.

Med hänsyn till nu nämnda förhållanden har nämnden icke ansett sig kunna framlägga någon beräkning rörande de kostnadsbelopp, som vid genomförande av nämndens förslag skulle komma att åvila staten för byggnadsändamål.

Kostnaderna för rättsläkar- och rättsobducentstationernas inredning och utrustning anser nämnden böra bestridas av statsmedel. Dessa kostnader ha för Stockholms rättsläkarstation beräknats till 20,000 kronor. Detta belopp skulle användas till inredning och möbler för personalens arbetsrum, till kontorsmateriel såsom skrivmaskiner, liggare, kortsystem m. m., till komplettering av den rättsmedicinska institutionens obduktionsinstrumentarium och apparatur med mikroskop, polarisationsmikroskop, vågar, termostater, kylskåp, glasvaror m. m., till instrumentarium för rättsmedicinska undersökningar av levande personer samt till utrustning för den ambulatoriska undersökningsverksamheten m. m.

För Uppsala och Lunds rättsläkarstationer har nämnden beräknat motsvarande kostnader för vardera stationen till 10 000 kronor.

För Göteborgs rättsläkarstation ha engångskostnaderna uppskattats till 50 000 kronor. Detta belopp skulle användas till möblering av stationen, till lösa inventarier av olika slag såsom armatur, gardiner, handdukar m. m., till kontorsmateriel såsom skrivmaskiner, liggare, kortsystem m. m., till för rättsmedicinska laboratorieundersökningar avsedd apparatur, såsom mikroskop av olika slag, mikrotomer, paraffinugnar, termostater, kylskåp, torkskåp, vågar, glasvaror m. m., till fotografisk apparatur för makro- och mikrofotografering, till obduktionsinstrumentarium, till instrumentarium för rättsmedicinska undersökningar av levande personer samt till utrustning för den ambulatoriska undersökningsverksamheten m. m.

Vad slutligen de fyra rättsobducentstationerna beträffar har nämnden för envar av dessa stationer beräknat engångskostnaderna till 5 000 kronor, att användes till fotografisk apparatur, till instrumentarium för undersökning av

levande personer samt till utrustning för den ambulatoriska undersökningsverksamheten m. m.

I enlighet med dessa beräkningar skulle sålunda inredningen och utrustningen av stationerna erfordra sammanlagt 115 000 kronor.

Den rättsmedicinska verksamheten utanför stationerna.

Som tidigare berörts skulle viss rättsmedicinsk undersökningsverksamhet komma att utföras även av andra än de vid rättsläkar- och rättsobducentstationerna anställda läkarna. Sålunda har nämnden räknat med att tjänsteläkarna skulle komma att fortfarande till väsentlig del utföra rättsmedicinska och därmed närbesläktade undersökningar av levande personer i de fall, där större rättsmedicinsk eller annan speciell sakkunskap icke erfordras. Vidare skulle det åvila tjänsteläkarna att lämna biträde vid rättsliga liksyner och rättsmedicinska obduktioner samt utföra enkla dödsbevisundersökningar i alla fall, där dessa förrättningar ägde rum utanför de städer, i vilka rättsläkar- och rättsobducentstationerna vore belägna, samt icke med nödvändighet krävde större rättsmedicinsk sakkunskap. Härjämte skulle tjänsteläkarna utanför nämnda städer utföra fullständiga dödsintygsobduktioner samt lämna sakkunnigt biträde vid vissa brottsplats- och olycksplatsundersökningar ävensom vid förhör i samband med vissa brottsutredningar m. m. Med den omläggning av undervisningen i rätts- och statsmedicin för medicine licentiatexamen, som de särskilda sakkunniga föreslagit i sitt år 1941 avgivna betänkande angående läkarutbildningens reformering, anser nämnden, att ifrågavarande tjänsteläkare komma att besitta erforderlig kompetens för ifrågavarande uppgifter.

Rättsmedicinska undersökningar av levande personer skulle enligt nämnden i viss utsträckning även utföras av läkare vid sjukvårds- och liknande inrättningar. Detta gäller särskilt i sådana fall, där för undersökningen kräves någon tids observation å sådan inrättning eller de särskilda instrumentella hjälpmedel, som där stå till förfogande, eller ock den speciella sakkunskap och erfarenhet, som sjukhusläkarna besitta. Nämnden föreslår, att föreskrift intages om skyldighet för ifrågavarande läkare att på anmodan av länsstyrelse, domstol, domare eller landsfogde m. fl. förrätta rättsmedicinsk undersökning av levande personer. Slutligen erinrar nämnden om att rättsmedicinsk undersökning av levande personer samt enkla dödsbevisundersökningar och fullständiga dödsintygsobduktioner m. m. i fortsättningen även kunna komma att utföras av en del privatläkare. Genom att all rättsmedicinsk undersökningsverksamhet enligt nämndens förslag skulle underkastas statlig kontroll, anser nämnden tillräcklig garanti föreligga för att dessa undersökningar bliva utförda på ett ur rättssäkerhetssynpunkt bebyggande sätt.

Nämnden har tillika föreslagit en omreglering av gällande provinsiälläkartaxa, i vad den avser rättsmedicinsk undersökningsverksamhet, utförd av provinsiälläkare. Nämndens förslag till taxa innebär i huvudsak en komplettering av de i nuvarande taxa upptagna förrättningarna och i vissa fall

en förhöjning av där upptagna taxebelopp. Härjämte har nämnden framlagt förslag till taxa för rättsmedicinska undersökningar av levande personer, verkställda av läkare vid av stat eller landsting eller kommun driven sjukvårdsinrättning. Nämnden föreslår däri, att arvode för dylik rättsmedicinsk undersökning skall utgå med 30 kronor. Kostnaden för dessa taxeregleringar, som förutsattes skola bestridas av statsmedel, uppskattas till omkring 17,800 kronor.

Beträffande lokalkostnaderna för den sålunda bedrivna verksamheten framhåller nämnden, att ett genomförande av dess förslag å ena sidan skulle betyda en minskning av statsverkets utgifter för ändamålet genom stationernas inrättande och å den andra sidan innebära en ökning av desamma genom att en del fullständiga dödsintygsobduktioner och enkla dödsbevisobduktioner förutsättas skola utföras å lokaler av i frågavarande slag samt kostnaderna för dessa lokalers disponerande ersättas av statsmedel. Nämda minskning och ökning torde emellertid enligt nämndens uppfattning komma att i huvudsak uppväga varandra.

Kontrollen över den rättsmedicinska verksamheten.

Enligt nämndens mening bör för närvarande ingen ändring göras i den nu rådande ordningen, att kontrollen över rättsmedicinalväsendet i riket i sista hand utövas av medicinalstyrelsen och dess rättsmedicinska nämnd. Nämnden har med avseende å detta spörsmål icke ansett sig böra till närmare dryftande upptaga frågan om annan tänkbar central organisation för handläggning av dessa uppgifter. Dels skulle härför tarvas en alldeles speciell och mycket omfattande utredning, vilken knappast kunde anses tillhöra nämndens uppdrag, och dels skulle en sådan utredning föregripa den av särskilda sakkunniga bedrivna utredningen rörande omorganisation av medicinalstyrelsen.

Nämnden har emellertid betonat, att dess arbetsbördan under senare år ökat i väsentlig grad. Medan antalet sammanträden under femårsperioden 1914—1918 utgjorde i medeltal 25 om året och antalet ärenden angående granskning av protokoll och utlåtanden över rättsmedicinska förrättningar omkring 23 per år, hade motsvarande antal för femårsperioden 1935—1939 stigit till 49 respektive 300 om året. Under åren 1940—1941 hade visserligen en icke obetydlig minskning av ärendenas antal inträtt, men sannolikt stode denna minskning i samband med rådande abnorma förhållanden och komme därför sannolikt att vid återgång till normala förhållanden efterföljas av en fortgående ökning. Fordringarna på arbetets kvalitet hade även i olika avseenden stigit. De förekommande utredningarna vore numera i många fall mera krävande och tidsödande än tidigare. Trots den starka tillväxten av nämndens arbetsbördan hade emellertid någon mera genomgripande omläggning av nämndens arbetssätt icke ägt rum. En följd härav hade blivit, att nämnden för närvarande endast med svårighet och ej utan menlig förlängning av tiden för ärendets handläggning kunde fylla sin uppgift.

I anslutning härtill framhåller nämnden, att granskningen av inkommande protokoll och utlåtanden utgjorde en mycket betydande del av nämndens

arbetsbörda. Det synes nämnden kunna ifrågasättas, huruvida icke en omläggning av denna granskningsverksamhet bör ske. Nämnden anför härutinnan följande.

Det synes kunna ifrågasättas, huruvida det kan anses fullt ändamålsenligt att denna granskning — som till väsentlig del består i att kontrollera att obduktionsförrättningarna äro utförda med erforderlig noggrannhet och med iakttagande av gällande bestämmelser — skall omedelbart åvila en så hög myndighet som medicinalstyrelsen och dess rättsmedicinska nämnd. Detta granskningsarbete borde i första hand kunna utföras av lägre instans, t. ex. en inspektör för den rättsmedicinska verksamheten. Även i andra avseenden än i fråga om arbetsbelastningen för styrelsen och nämnden torde det icke kunna förnekas, att den omtalade ordningen för granskningens utförande medför vissa rätt avsevärda olägenheter. Vid utredningar i brottmål plägar som regel den eller de förekommande obduktionerna äga rum på ett mycket tidigt stadium, innan utredningen i övrigt är på långt när avslutad. Det är ingalunda ovanligt, att, längre eller kortare tid efter det att en obduktionsförrättning avslutats samt protokollet och utlåtandet däröver blivit av medicinalstyrelsen granskade, genom den fortsatta polisundersökningen m. m. omständigheter framkomma, vilka ställa obduktionsföreteelserna i ny belysning och göra ett förnyat bedömande av fallet från rättsmedicinsk synpunkt önskvärt eller nödvändigt, vilket icke alltid polismyndigheterna och domstolarna torde hava förutsättningar att avgöra. Det kan under sådana förhållanden icke anses ändamålsenligt, att landets högsta rättsmedicinska sakkunniginstans, såsom nu i många fall sker, skall nödgas taga ställning i ärendet och fälla sitt omdöme vid en tidpunkt, då utredningsmaterialet ännu icke på långt när föreligger i fullständigt och färdigt skick.

Nämnden tillägger emellertid, att på grund av de med en särskild inspektörsbefattning förenade kostnaderna ävensom det förhållandet, att medicinalstyrelsens organisation vore föremål för utredning, nämnden ansåge sig för närvarande böra avstå från kravet på inrättandet av en sådan befattning. I stället föreslår nämnden, att tillsvidare årligen visst belopp, förslagsvis 5 000 kronor, ställes till medicinalstyrelsens förfogande för förordnande av en eller flera kompetenta läkare för biträde vid ifrågavarande granskningsarbete samt för företagande av nödiga inspektioner av rättsläkar- och rättsobducentstationerna. För bestridande av dennes resekostnader upptager nämnden ett belopp av 1 000 kronor.

Nämnden framhåller tillika, att om dess förslag genomföres, bleve det nödvändigt, att antalet rättsläkare i styrelsens vetenskapliga råd ökades från två till tre, varigenom tjänstgöringen i nämnden skulle kunna fördelas på ett rimligare sätt och särskilt den rättsläkare, som tillika vore professor vid karolinska institutet, skulle kunna beredas erforderlig lättnad i arbetsbördan. Till årsarvode åt den nye rättsläkaren beräknas ett belopp av 2 400 kronor eller samma arvode, som för närvarande utgår till den i Stockholm stationerade rättsläkaren.

Sammanställning av kostnaderna.

Nämnden har utgått från att samtliga kostnader för förrättningsarvoden samt för tjänsteresor, liktransporter och handräckning vid hithörande förrättningar skola, liksom hittills varit fallet, bestridas från andra huvud-

titeln anslag till medikolegala besiktningar. Detta gäller även i de fall, då förrättning verkstälts av läkarpersonal vid stationerna. Övriga kostnader har nämnden avsett skola utgå från skilda anslag under femte huvudtiteln.

I enlighet härmed har nämnden uppskattat de totala årsutgifterna (merkostnaderna) för förslaget genomförande sålunda.

Under andra huvudtiteln:

Medikolegala besiktningar:		Kronor.
Förrättningsarvoden (67 500 + 17 800)	85 300	
Tjänsteresor, liktransporter och handräckning	27 300	112600

Under femte huvudtiteln:

Rättsläkar- och rättsobducentstationer: Avlöningar	127 000
Rättsläkar- och rättsobducentstationer: Omkostnader	27 200
Medicinalstyrelsen: Avlöningar (5 000 + 2 400)	7 400
Medicinalstyrelsen: Omkostnader	1 000

Summa årliga kostnader kronor 275 200

Härtill komma engångskostnader för dels ny- och tillbyggnader, vilka för närvarande icke kunna beräknas, dels ock inredning och utrustning av stationslokalerna, beräknade till 115 000 kronor.

Övergångsanordningar.

Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen stöter ett genomförande av nämndens förslag på relativt betydande svårigheter. Oavsett de icke obetydliga merutgifter för statsverket, som skulle bli följden, förutsätter nämndens förslag om förläggande av vissa blivande tjänstestationer till sjukhus, att avtal i ämnet träffas mellan staten å ena samt sjukhusens huvudmän å andra sidan. Härtill kommer att vid flera av sjukhusen krävas utbyggnad och nyinredningar, varför man får räkna med att en avsevärd tid kommer att förflyta, innan organisationen i dess helhet kan träda i verksamhet. En ytterligare svårighet för genomförandet av omorganisationen ligger enligt nämnden däri, att i landet för närvarande knappast finnes tillräckligt antal rättsmedicinskt specialutbildade läkare för bestridande av de till inrättande föreslagna tjänsterna. Med de ringa utsikter till befordran, som den rättsmedicinska banan hittills erbjudit, har densamma enligt nämnden allenast lockat ett ringa antal läkare. De förefintliga utbildningsmöjligheterna hava också varit ytterligt begränsade.

Å andra sidan betonar nämnden, att de väsentliga brister, som för närvarande vidlåda rättsmedicinalväsendet i landet, nödvändiggöra en snar omorganisation av detsamma. Nämnden framhåller även, att en omorganisation i enlighet med nämndens förslag utgör en förutsättning för den synnerligen angelägna omläggning av undervisningen i rätts- och statsmedicin, som särskilda sakkunniga föreslagit. Även om dessa sakkunnigas förslag rörande den medicinska undervisningens reformering i sin helhet icke skulle vinna statsmakternas bifall, kunde förslaget, i vad det avser undervisningen i

rätts- och statsmedicin, enligt nämndens mening icke undanskjutas, enär den nuvarande utbildningen i detta ämne innebure ett stort slöseri med studietiden för de blivande läkarna i allmänhet. De studerande måste nämligen för närvarande genomgå en tre månader lång kurs i utförande av rättsmedicinska obduktioner, vilken kurs för de allra flesta deltagarna endast komme till ringa nytta i deras blivande verksamhet som läkare. En dylik irrationell ordning kunde icke gärna få fortbestå. Slutligen erinrar nämnden om att andre stadsläkaren i Stockholm uppnådde pensionsåldern med utgången av mars månad 1943, varför tidpunkten nu vore lämplig för ett övertagande av dennes hittillsvarande rättsmedicinska undersökningsverksamhet genom statligt organ.

Under beaktande av vad sålunda anförts har nämnden ansett sig böra framlägga ett förslag till provisorisk organisation, att gälla tills den definitiva organisationen kan genomföras. Nämndens förslag härutinnan innebär, att inrättandet av två rättsobducentdistrikt, nämligen östra Götalands och mellersta Norrlands, skulle tillsvidare anstå och att de län, som vore avsedda att ingå i dessa distrikt, skulle fördelas på Stockholms och Uppsala rättsläkardistrikt. Vidare skulle de föreslagna biträdande rättsläkartjänsterna vid Stockholms rättsläkarstation under övergångstiden ersättas med två assistenter, varigenom antalet assistenter vid denna station skulle uppgå till tre. Att nämnden trots den utökning av verksamhetsområdet, som Stockholmsstationen skulle erhålla under provisorietiden, anser sig kunna föreslå ett dylikt utbyte, beror på att arbetsuppgifterna först så småningom beräknas bliva så omfattande, som den föreslagna definitiva organisationen avser. Icke heller för Uppsala rättsläkardistrikt föreslås någon utökning av personalen under provisorietiden.

Ett genomförande av den provisoriska organisationen skulle enligt nämndens beräkningar medföra en begränsning av kostnaderna för avlöningar vid rättsläkar- och rättsobducentstationerna till omkring 111 300 kronor, för omkostnaderna vid samma stationer till 23 600 kronor samt för stationernas inredning och utrustning till 100 000 kronor. Härtill skulle komma en kostnad av 8 400 kronor för förstärkning av det centrala kontrollorganet. Höjningen av anslaget för medikolegala besiktningar beräknas stanna vid sammanlagt 111 400 kronor.

Författningsförslag.

Nämnden har till sist framlagt förslag till författningar i ämnet. De viktigaste av dessa utgöras av förslag till dels lag om rättslig liksyn, dels stadga angående rättslig liksyn dels ock stadga angående rättsmedicinsk obduktion, vilka närmare reglera förutsättningarna och formerna för nu nämnda förrättningar. Härjämte innehåller betänkandet förslag till följdförfattningar i olika hänseenden, avseende ändringar i bland annat sjukhuslagen, sjukhusstadgan, stadgan angående sinnessjukvården i riket, medicinalstyrelsens instruktion, allmänna läkarinstruktionen, ävensom vissa andra författningar. Med den begränsade lösning av organisationsfrågan, som för närvarande synes möjlig,

torde anledning icke föreligga att i detta sammanhang närmare redogöra för nämndens författningsförslag utan torde jag beträffande dessa få hänvisa till betänkandet (s. 99 o. f.).

Yttranden.

Förslaget i allmänhet.

Vid remissbehandlingen har praktiskt taget fullständig enighet framträtt rörande behovet av en koncentration av den mera krävande rättsmedicinska undersökningsverksamheten. Det förslag till omorganisation av rättsmedicinalväsendet i sådan riktning, som framlagts av rättsmedicinska nämnden, har också i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av det stora flertalet hörda myndigheter och sammanslutningar. Så är fallet med, bland andra, justitiekanslern, rikets hovrätter, processlagberedningen, universitetskanslern och de akademiska myndigheterna, statskontoret, statens kriminaltekniska anstalt, överståthållarämbetet och flertalet länsstyrelser, samtliga förste provinsialläkare utom två, flertalet landstings förvaltningsutskott och städer utanför landsting, svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, förste provinsialläkarnas förening, svenska provinsialläkarföreningen, svenska stadsläkareföreningen, föreningen Sveriges stadsfiskaler och föreningen Sveriges landsfiskaler.

Justitiekanslern yttrar sålunda:

Den redogörelse för bristerna i den nuvarande organisationen av rättsmedicinalväsendet m. m., som framlagts i betänkandet, synes otvetydigt ådaga-lägga, att en reform på området är påkallad av ett starkt behov. Frågan om en sådan reform har ock stått på dagordningen sedan lång tid tillbaka och ett flertal förslag till en ändrad ordning har under årens lopp framlagts. Ur de synpunkter justitiekanslersämbetet har att företräda har ämbetet icke något att erinra mot huvudgrunderna i det nu föreliggande förslaget. Dess realiserande lärer komma att medföra ökad rättssäkerhet. Samtidigt vill det synas, som om vid förslagets utarbetande en strävan gjort sig gällande att undvika en dyrbar organisation. Med hänsyn härtill och då det för rättsväsendet är av stor vikt, att denna fråga så vitt möjligt varder löst utan ytterligare uppskov, får justitiekanslersämbetet tillstyrka, att förslaget lägges till grund för åtgärder i ämnet.

Processlagberedningen anför:

Såsom nämnden framhållit i sitt betänkande har ett välordnat rättsmedicinalväsende en utomordentligt stor betydelse för rättskipningen, detta ej minst i fråga om samhällets verksamhet för uppdragande och beivrande av brott. Dess betydelse är emellertid ej strängt begränsad till brottmålsförfarandet. Även inom privaträtten, särskilt försäkringsrätten, påkallas ofta rättsmedicinska undersökningar i tvister mellan försäkringsgivare och försäkringshavare. Att de rättsmedicinska undersökningar, som sålunda erfordras, fylla stora anspråk på tillförlitlighet, är alltså ur rättssäkerhetens synpunkt av stor vikt. Ur denna synpunkt har nämnden riktat en mycket skarp kritik mot de nuvarande förhållandena å detta område. Vad särskilt angår de rättsmedicinska obduktionerna framhåller nämnden starkt, att den fullständigt otillräckliga yrkesskicklighet, som nuvarande rättsobducenter i ett flertal fall besitta, utgör en mycket allvarlig fara för rättssäkerheten. Att behovet av en genomgripande omorganisation av rättsmedicinalväsendet gjort sig starkt gällande, torde vara allmänt erkänt och beredningen har ingen anledning att ifråga-

sätta riktigheten av den kritik, som nämnden framfört. Beredningen anser sig ej heller böra närmare ingå på de organisatoriska och andra åtgärder av medicinsk-teknisk natur, som av nämnden förordats för avhjälpande av de nuvarande bristerna. I stort sett torde förslaget i dessa delar vara väl ägnat att tillgodose de krav, som ur rättsskipningens synpunkt äro av betydelse.

Universitetskanslern understryker behovet av en omläggning med hänsyn till undervisningen i rätts- och statsmedicin. Kanslern yttrar bland annat:

Förslaget äger ett visst samband med spørsmålet om den akademiska undervisningen i ämnet rätts- och statsmedicin. För närvarande äro förhållandena på detta område synnerligen otillfredsställande. Enligt medicinska examensstadgan är utbildningen helt och hållet förlagd till karolinska institutet. På grund av särskilda medgivanden av Kungl. Maj:t har dock sedan mer än ett tiotal år tillbaka kurs i ämnet givits även i Lund. Också i Uppsala har tidvis meddelats viss undervisning på området. Under den 3 månader pågående kursen i ämnet måste huvuddelen av undervisningen ägnas åt att söka bibringa de studerande någon färdighet i förrättandet av rättsmedicinska obduktioner. Atminstone vid karolinska institutet är det på grund av det stora antalet kursdeltagare icke möjligt för kursledaren att bibringa eleverna någon nämnvärd färdighet på området. Många kursdeltagare kunna överhuvudtaget aldrig beredas tillfälle att själv utföra någon »provobduktion». Så länge tjänsteläkarna äro skyldiga att förrätta rättsmedicinska obduktioner, kan man emellertid ej undgå att ägna huvuddelen av kursen åt en obduktionsundervisning, som under alla förhållanden är alldeles otillräcklig för sin uppgift och som måste synas ganska meningslös för flertalet av de studerande, vilka under sin blivande verksamhet som läkare kanske ej komma att utföra någon enda rättsmedicinsk obduktion. Genomföres det nu föreliggande förslaget, med påföljd att sådana rättsmedicinska förrättningar, som kräva långvarig specialutbildning, övertagas av särskilt skolad personal, kan undervisningen omläggas i den av läkarutbildningssakkunniga önskade riktningen, så att undervisningen begränsas till sådana rättsmedicinska spørsmål, som läkaren ofta möter i sitt dagliga arbete. Utbildningen av de blivande rättsläkarna och rättsobducenterna samt deras medhjälpare kommer att äga rum vid rättsläkarstationerna, sannolikt mest i Stockholm, och bör såsom övrig specialutbildning förläggas till tiden efter medicine licentiatexamen.

Karolinska institutets lärarkollegium betonar särskilt angelägenheten av att mera tillfredsställande anordningar träffas för tillgodoseande av undervisningen i rättsmedicin vid institutet. Lärarkollegiet yttrar:

Karolinska institutets lärarkollegium har vid flera föregående tillfällen, då rättsobducentväsendets omorganisation varit föremål för behandling, uttalat önskvärdenheten av att utförandet av samtliga rättsmedicinska obduktioner inom Stockholm och jämväl inom Stockholms län förläggas under institutets rättsmedicinska institution. Såsom i betänkandet framhålles, är den tidpunkt nu inne, då detta måste förverkligas. Andre stadsläkaren i Stockholm har under år 1943 uppnått pensionsåldern och överflyttandet av de rättsmedicinska obduktionerna kan nu äga rum utan de olägenheter av ekonomisk eller annan art, som annars vore förbundna därmed. Den rättsmedicinska institutionens otillräckliga lokalutrymmen, som länge legat i vägen för frågans lösning, utgöra icke nu längre något hinder, då nybyggnad av institutionen planeras i samband med den beslutade förflyttningen av karolinska institutets teoretiska institutioner till Norrbackaområdet och de nuvarande lokalerna under ett kortare provisorium kunna anses tillräckliga för att inhysa den föreslagna Stockholms rättsläkarstation. Med en jämförelsevis

ringa utökning kan den planerade rättsmedicinska institutionen beräknas tillgodose det framtida lokalbehovet även för Stockholms rättsläkarstation, varigenom den rättsmedicinska undervisningen och utbildningen skulle tillföras icke blott de rättsmedicinska obduktionerna i Stockholms stad utan även dem i Stockholms, Södermanlands och Gotlands län. Det viktigaste skälet till att den föräldrade anordningen beträffande de rättsmedicinska obduktionerna i Stockholms stad måste upphävas, ligger emellertid däri, att undervisningen i rättsmedicin enligt det år 1941 avgivna betänkandet angående läkarutbildningens reformering kommer att vittgående omläggas. Det framlagda förslaget angående omorganisationen av rättsmedicinalväsendet sammanhänger på det närmaste med denna omläggning av undervisningen och det må med skärpa framhållas, att en tillfredställande undervisning, avsedd dels för blivande läkare och dels för blivande rättsläkare och rättsobducenter, icke torde kunna meddelas vid karolinska institutet, utan att det rättsmedicinska undervisningsmaterialet från Stockholms stad, omfattande sådant såväl för rättsliga liksyner, dödsbevisundersökningar, fullständiga dödsintygsobduktioner och rättsmedicinska obduktioner som för laboratorieundersökningar, utan inskränkning ställes till rättsmedicinska institutionens föfogande.

Medicinska fakulteten i Lund uttalar sin tillfredsställelse med att förslaget bygger på den nuvarande frivilliga organisationen. Fakulteten yttrar:

Den medicinska fakulteten i Lund har kunnat på nära håll iakttaga den frivilliga verksamheten därigenom, att innehavarna av professorsämbetet i patologisk anatomi och rättsmedicin långt tidigare än på andra ställen i vårt land trätt in för sådan verksamhet, här innefattande icke blott de rättsmedicinska obduktionerna inom stora delar av södra Sverige utan därjämte även andra obduktioner av försäkringsrättslig natur, dödsbevisobduktioner, laboratoriearbeten och rättsmedicinska utredningar. Fakulteten hälsar sålunda med synnerlig tillfredsställelse, att den rättsmedicinska nämnden nu framkommit med ett förslag till omorganisation av rättsmedicinalväsendet, som i möjligaste mån bygger på det i sydsverige prövade systemet och som även i övrigt utformats så att det skall kunna vara praktiskt genomförbart. Fakulteten skänker sitt fulla gillande åt planen att uppdelat riket i fyra rättsläkar- och lika många rättsobducentdistrikt och uttalar förhoppningen, att denna distriktsorganisation skall snarast möjligt kunna förverkligas.

Svenska provinsialläkarföreningen erinrar om att föreningen tidigare vid upprepade tillfällen uttalat sig för anställande av särskilda rättsobducenter. Föreningen hälsar därför det nu föreliggande förslaget med stor tillfredsställelse och yttrar i fortsättningen bland annat följande.

Enligt förslaget skulle tjänsteläkarna befrias från sin skyldighet att verkställa rättsmedicinska obduktioner. Av de skäl som angivas i betänkandet är detta också numera en trängande nödvändighet. Provinsialläkarna äro så starkt upptagna av sin hälso- och sjukvårdande verksamhet, att förrättandet av en rättsmedicinsk obduktion verkar starkt förryckande på arbetet, då den på grund av läkarnas ovana vid obduktioner och upprättande av protokoll däröver tager onödigt lång tid i anspråk. Provinsialläkarna sakna den nödvändiga specialutbildning och tillräckliga övning i förrättande av rättsmedicinska obduktioner, som numera får anses nödvändig för att dessa skola kunna utföras på fullt betryggande sätt.

Förslaget avser emellertid icke att skilja provinsialläkarna från all rättsmedicinsk verksamhet. Flera viktiga rättsmedicinska uppgifter skola fortfarande åligga dessa läkare, såsom rättsmedicinska undersökningar av levande personer, enkla dödsbevisundersökningar och fullständiga dödsintygsobduk-

tioner, skyldighet att biträda vid rättsliga liksyner, vid brottsplats- eller olycksplatsundersökningar eller liknande undersökningar samt vid förhör vid brottsundersökningar. Provinsiälläkare skola vidare kunna förordnas att biträda vid rättsmedicinsk obduktion och i vissa undantagsfall vara skyldig att utföra obduktion i rättsmedicinsk form

Nästan alla dessa arbetsuppgifter ingå redan nu i provinsiälläkarnas skyldigheter. Förslagets genomförande skulle emellertid medföra att den rättsmedicinska verksamheten avsevärt utökades. Rättsliga liksyner avses sålunda skola äga rum i alla fall, då någon funnits ligga död utan vederligen föregående sjukdom, och även övriga uppgifter komma att bliva mera omfattande och tidskrävande än förut. En avsevärd insikt i rättsmedicinska frågor kommer därför att bliva nödvändig för provinsiälläkarna. Den hittillsvarande utbildningen kan icke anses ha givit kåren en tillräcklig sådan specialutbildning, varför en omläggning av undervisningen i rätts- och statsmedicin för medicine licentiatexamen enligt av sakkunniga angivna riktlinjer snarast bör genomföras så, att denna brist kan avhjälpas. För provinsiälläkarna skulle det ock bliva till stor lättnad i arbetet, om noggranna bestämmelser och anvisningar för utförande av alla dessa rättsmedicinska uppgifter utarbetades av medicinalstyrelsen och tillställdes samtliga tjänsteläkare.

Statskontoret anser, att rättsmedicinska nämnden genom den verkställda utredningen på ett övertygande sätt klarlagt behovet av genomgripande reformer på rättsmedicinalväsendets område. Mot den föreslagna indelningen av riket i fyra rättsläkar- och fyra rättsobducentdistrikt har ämbetsverket icke något att erinra. Föreningen av rättsläkarbefattningarna i Stockholms, Uppsala och Lunds rättsläkardistrikt med vederbörande professors- och lärartjänster i rätts- och statsmedicin synes ämbetsverket innebära en ändamålsenlig anordning för säkerställande av önskvärd samordning av, å ena sidan, undervisning och utbildning i rättsmedicin och, å andra sidan, praktisk utövning av samma gren inom medicinen. Likaledes finner ämbetsverket en förening av rättsläkarbefattningen i Göteborgs rättsläkardistrikt med överläkartjänst å patologisk avdelning vid något sjukhus i Göteborg vara att förorda.

Flertalet länsstyrelser har begränsat sig till att understryka behovet av en reform på området samt att med smärre jämkningar tillstyrka förslagets huvudprinciper. Några länsstyrelser ha motiverat sitt ställningstagande med vissa allmänna uttalanden, ägnade att belysa förhållandena på området.

Länsstyrelsen i Västmanlands län yttrar sålunda bland annat:

Utan att på något sätt vilja rikta något förklenande mot tjänsteläkarna, kan länsstyrelsen icke hava undgått konstatera, att förhållandena på förevarande område varit mindre tillfredsställande. Yrkesskickligheten som rättsobducenter synes hava varit otillräcklig, vilket medfört, att tjänsteläkarna i allmänhet själva varit obenägna att mottaga förordnanden att verkställa obduktioner. Att sådana likväl kunnat verkställas på ett ur rättsmedicinsk synpunkt tillfredsställande sätt har blivit möjligt genom de frivilliga krafter som ställts till förfogande. Vad detta län angår hava under de senaste 10—15 åren nära nog samtliga obduktioner förrättats av andra än tjänsteläkare, varvid för det övervägande flertalet fall länsstyrelsen anlitat läkaren på patologiska avdelningen vid centrallasarettet i Västerås. Som detta emellertid enligt länsstyrelsens förmenande måste anses som ett provisorium, synes den

nu föreslagna reformen mer än väl av behovet påkallad. Med hänsyn till den speciella sakkunskap, som enligt förslaget kommer att stå till buds, och med den fastare organisation, som med förslaget avses komma till stånd, torde man enligt länsstyrelsens förmenande kunna förvänta att rättsmedicinalväsendets funktionsduglighet skall bliva i görligaste mån garanterad.

Länsstyrelsen i Jämtlands län anför:

Inom länet råder för närvarande brist på läkare med tillräcklig yrkesskicklighet såsom rättsobducent. Detta gäller särskilt bland de tjänsteläkare, som det enligt gällande bestämmelser åligger att mottaga förordnanden såsom obducent. När fråga uppkommit att verkställa rättsmedicinsk obduktion, har det därför ofta mött svårigheter att erhålla lämplig obducent, även om dessa svårigheter under de senaste åren minskats genom att vissa privatläkare, som ägt speciell utbildning på området, frivilligt ställt sig till förfogande. Under sådana förhållanden är en omorganisation av rättsmedicinalväsendet starkt av behovet påkallad.

Mot den nu föreslagna utformningen av denna omorganisation har landsfogden framställt vissa erinringar. Sålunda framföres bland annat farhågor för att rättsobducenten vid den föreslagna rättsobducentstationen i Sundsvall, vilken avses för Jämtlands och Västernorrlands län, skulle få alltför liten möjlighet att i erforderlig omfattning ägna sig åt samarbete med vederbörande polisutredningsman, bland annat genom resor utom stationsorten. Än mer skulle detta givetvis gälla den föreslagna provisoriska lösningen, enligt vilken tills vidare Uppsala rättsläkardistrikt skulle vara utökat med Västernorrlands och Jämtlands län. Emellertid finner länsstyrelsen för sin del den föreslagna organisationen innebära en avsevärd förbättring av nuvarande förhållanden i förevarande avseende inom länet, då tillgången på fullt kvalificerad rättsobducent därigenom skulle i möjligaste mån säkerställas. Länsstyrelsen förutsätter, att en ytterligare utbyggnad av organisationen åtminstone tills vidare av ekonomiska skäl ej är möjlig.

Stadsfullmäktige i Göteborg har överlämnat ett av hälsovårdsnämnden i staden avgivet yttrande, vari framhålles bland annat följande:

Vid en jämförelse mellan olika förslag att omorganisera rättsmedicinen i landet, måste det Hedrénska anses garantera den största rättsmedicinska kompetensen hos rättsläkarna. Förslaget är emellertid för länge sedan avfört från dagordningen, bland annat på grund av de dryga kostnader, det skulle medföra. Närmast i effektivitet får väl den rättsmedicinska nämndens förslag anses stå och i vissa avseenden äger det rent av företräden framför det Hedrénska. Det är ej helt lyckligt, om rättsläkaren nödgas uteslutande befattna sig med rättsmedicinsk patologi. Ett samtidigt handläggande av vanliga sjukhusobduktioner med därav föranlett histopatologiskt arbete vidgar nämligen obducentens horisont samt ger honom erfarenhet och träning. Detta är just vad den rättsmedicinska nämndens förslag siktar till. I den mån nya prosektorsbefattningar upprättas vid våra sjukhus — och det är mycket som talar för att utvecklingen kommer att ske i den riktningen — kan landet uppdelas i ytterligare och mindre verksamhetsområden, givetvis med beaktande av, att uppdelningen ej drives därefter, att rättspecialistens sakkunskap försvagas genom bristande övning.

Hälsovårdsnämnden tillägger, att någon billigare lösning av frågan om rättsmedicinalväsendets organisation knappast torde stå att vinna utan avkall på nödig effektivitet.

I en del yttranden hava framförts betänkligheter eller erinringar av principiell eller allmän innebörd mot det föreliggande organisa-

tionsförslaget. I vissa fall hava dessa erinringar tillmätts sådan betydelse, att de föranlett ett avstyrkande av förslaget eller yrkande på förnyad utredning.

Svea hovrätt framhåller, att vissa svagheter vidlåda förslaget såtillvida, att rättsläkar- och rättsobducentbefattningarna skola ha naturen av bisysslor. Därigenom kunde besvärande pliktollisioner uppstå och samarbetet mellan polismyndigheter och representanter för den medicinska sakkunskapen försvåras. Då emellertid av kostnadsskäl en bättre lösning för närvarande ej torde kunna påräknas och ärendet knappast tålde ytterligare uppskov, gäve vad sålunda erinrats hovrätten ej anledning att avstyrka en organisation av rättsmedicinalväsendet efter i huvudsak de grunder, på vilka förslaget uppbyggt.

Karolinska institutets lärarkollegium framför betänkligheter särskilt beträffande den föreslagna kombinationen av rättsobducentbefattningarna med vissa lasarettsläkartjänster. Kollegiet anför härutinnan:

En svag punkt i den föreslagna organisationen ligger däri, att rättsobducentbefattningarna äga karaktären av bisyssla till lasarettsläkartjänsterna i patologi och bakteriologi. Arbetsbördan torde mången gång få antagas bliva betungande. Nämnden har i betänkandet jämväl framfört den farhågan, att under extraordinära förhållanden, exempelvis vid någon mera omfattande och krävande brottsutredning eller eljest vid stark anhopning av göromålen, arbetstiden icke räcker till för de rättsmedicinska uppgifterna, och anvisat utvägen att under sådana förhållanden sakkunnigt biträde lämnas från rättsläkarstationerna. Man kan befara, att det i framtiden, med de ökade krav som efterhand komma att ställas å lasarettsläkarna i patologi och bakteriologi, skall bliva svårt eller omöjligt för dessa att överhuvud medhinna de rättsmedicinska göromålen. Mot de föreslagna rättsobducentbefattningarna kunna sålunda vissa betänkligheter anföras.

Så länge emellertid sökande till dessa befattningar stå till buds, som äga vederbörliga kvalifikationer för de rättsmedicinska undersökningarnas utförande, och så länge fullgörandet av lasarettsläkartjänstens åligganden utan men låter sig förenas med rättsobducentskapet, finnes all anledning antaga, att även denna del av den föreslagna organisationen skall visa sig väl motsvara de krav, som ur rättsmedicinsk synpunkt måste ställas på densamma. I betraktande av att förutsättningarna för genomförandet av förutvarande professor Hedréns plan i dess helhet för närvarande icke finnas, måste det synas angeläget att de föreslagna rättsobducentbefattningarna inrättas, i kombination främst med lasarettsläkartjänster i patologi, med vilken verksamhet det rättsmedicinska obducentskapet har nära beröringspunkter. För överskådlig framtid erhålles därigenom en organisation av rättsobducentväsendet även inom dessa delar av landet, som i huvudsak kan anses tillfredsställande och som innebär ett stort framsteg framom nu rådande förhållanden.

Svenska landstingsförbundet erinrar om att förbundet vid två tidigare tillfällen, nämligen år 1922 och 1929, i yttranden över då föreliggande förslag till rättsmedicinalväsendets omorganisation uttalat betänkligheter mot en kombination av rättsobducenttjänst med lasarettsläkarbefattning vid patologisk avdelning med hänsyn till den konkurrens mellan stat och landsting om läkarens arbetskraft, som anordningen komme att medföra. Härefter fortsätter förbundet:

När förbundet nu går att granska det föreliggande förslaget, som också bygger på en förening av rättsobducent- och sjukhuspatologbefattningarna, kan det icke helt frigöra sig från den tveksamhet, som det tidigare givit uttryck åt. Emellertid vill det synas, som om en rationell lösning av förevarande fråga, som under så många år befunnit sig på utredningsstadiet, knappast står att erhålla utan att en dylik kombination i viss utsträckning kommer till stånd.

Det skulle tillkomma rättsobducent att förrätta erforderliga obduktioner, att biträda vid liksyner även som på anmodan av polismyndighet i viss utsträckning utfärda dödsbevis och andra dödsintyg samt verkställa härför nödiga undersökningar m. m. Den närmaste framtiden efter verksamhetens påbörjande torde få utvisa, huruvida lasarettsläkaren utan något mera väsentligt men för lasarettstjänsten, som dock är denne läkares huvuduppgift, jämväl kan upprätthålla tjänst såsom rättsobducent. Redan nu synes emellertid de i förslaget angivna arbetsuppgifterna vara av den omfattning, att vederbörande läkare för desamma fullgörande kommer att tagas i anspråk i betydande utsträckning. Särskilt blir detta förhållandet, om arbetsuppgifterna kräva många resor utom stationsorten. Det kan under sådana förhållanden komma att visa sig nödvändigt, att en assistent åt patologen behöver anställas, vilket i så fall enligt förbundets mening bör ske helt på statens bekostnad. Beredes icke möjlighet härtill, måste vid en sådan ansvalning av vederbörande läkares arbetsuppgifter, att han icke själv kan medhinna desamma, de på honom i hans egenskap av lasarettsläkare ankommande uppgifterna alltid gå före de rättsmedicinska. Under sådana förhållanden synes också möjlighet böra beredas vederbörande läkare att på begäran erhålla entledigande från rättsobducentbefattningen, oaktat han kvarstår såsom lasarettsläkare.

Förbundets synpunkter på denna fråga delas av *hälso- och sjukvårdsberedningen i Uppsala län* samt *landstingens förvaltningsutskott i Östergötlands län*, *Kalmar läns norra landstingsområde*, *Blekinge*, *Värmlands*, *Örebro*, *Västmanlands*, *Kopparbergs*, *Västernorrlands* och *Norrbottens län*.

I ett av *Göteborgs stadsfullmäktige* överlämnat, av stadens sjukhusdirektion åberopat yttrande av prosektorn vid Sahlgrenska sjukhuset uttalas som allmänt omdöme om förslaget följande:

För de områden, som avses bliva försörjda genom rättsläkarstationer synes förslaget kunna bilda grund för en fullgod lösning av frågan under förutsättning, att dessa stationer erhålla en utrustning i personal- och lokalhänseende, som ej nedprutas under det lämpliga.

För de mycket stora områden, som skola repliera på rättsobducentstationer, alltså skötas av patologer med rättsmedicin som bisyssla, synes förslaget leda till en situation, som i stort sett blir lik den, varav Göteborgs stad har decenniernas erfarenhet. Att denna anordning betyder en väsentlig förbättring av nuvarande situation inom dessa områden, är otvetydigt. Men en fullgod organisation blir det ej; patologen, som är bunden av sin väsentliga arbetsuppgift, har ej möjlighet att ägna sig åt bisysslan rättsmedicin med det intresse och den tidsuppoftning, som detta arbete inom så stora distrikt kräver. I denna del är således förslaget att anse som en nödfallsutväg, vald av ekonomiska skäl; den slutgiltiga organisationen åstadkommes därigenom icke.

Centralstyrelsen för Sveriges läkarförbund anser förslaget innebära en otillfredsställande kompromiss mellan rättsmedicinens krav och ekonomiska synpunkter. Centralstyrelsen yttrar bland annat:

Vid behandlingen av föreliggande spörsmål förklarar nämnden, att man skulle kunna tänka sig en graderad sakkunskap. Det Hedrénska förslaget, som i sin likformighet tager fasta på att ett rättsfall i princip är detsamma, oavsett om det inträffar i den ena eller andra landsändan, och vid sin behandling kräver högsta kompetens, avfärdas såsom kanske för dyrt, sedan det förklarats såsom varande det utan tvivel mest rationella. Rimligare hade varit, att nämnden uppsatt det Hedrénska förslaget såsom slutmål och låtit eventuella provisorier sikta till uppnående av detta slutmål.

Enligt centralstyrelsens uppfattning hade nämnden bort förklara, att man på ifrågavarande område, kan nöja sig endast med genomgående högsta kompetens och framhålla nödvändigheten av en enhetligt genomförd organisation. Härvid hade man emellertid helt naturligt kunnat tänka sig andra distriktsindelningar än de av Hedrén ursprungligen föreslagna, t. ex. färre stationer med en mera ambulans verksamhet, varvid dock Norrland bort bli bättre tillgodosett än vad nämnden avsett. En viss ökning av personalen på varje station jämförd med nu föreslagna hade givetvis måst komma ifråga, men fullständigare materiell utrustning skulle kunna ske på färre platser och i övrigt ambulans verksamhet förekomma. Resekostnaderna bleve ju något ökade, men i och för sig torde detta icke behöva verka skrämmande.

Varför man gärna skulle vilja tänka sig en sådan anordning är också, att man därigenom måhända kunde komma ifrån det för rättsmedicinalväsendets väl förmodligen mycket olyckliga samröret mellan stat, stad och landsting. I princip torde handhavandet av rättsmedicinalväsendet utan gensägelse vara en rent statlig skyldighet. I princip måste anses som det enda riktiga, att staten ensam handhaver ansvaret och vidkännes kostnaderna för rättsmedicinalväsendet i riket, vilket system för organisation därtill säkerställer likformig sakkunskap. Den graderade kompetensen hos läkarkrafterna vid rättsläkare- och rättsobducentstationerna kan icke anses vara tillfredsställande, då rättsobducenternas verksamhet icke synes vara avsedd att kvalitativt skilja sig från rättsläkarnas.

Centralstyrelsen tillägger emellertid, att styrelsen med hänsyn till det trängande behovet av en snar reformering av rättsmedicinalväsendet anser sig böra tillstyrka en skyndsam omorganisation i huvudsaklig överensstämmelse med det framlagda förslaget, att tjäna som ett provisorium intill dess en mera tillfredsställande lösning kan vinnas.

Förste provinsialläkaren i Norrbottens län förmenar, att de föreslagna rättsobducentdistrikten med lasarettsläkare som obducenter sannolikt komme att visa sig innebära så starka slitningar mellan statens och landstingens intressen, att det i längden bleve ohållbart. I sitt yttrande framhölle redan nu svenska landstingsförbundet, att vid ansvallning av dessa lasarettsläkares arbetsuppgifter måste lasarettsläkararbetet gå före det rättsmedicinska. I praktiken måste det bli tvärtom. De rättsmedicinska uppgifterna komme säkerligen att tvingas gå i första hand och vore de då även förenade med långa resor komme lasarettarbetet att bli lidande.

Enligt förste provinsialläkarens uppfattning hade det mest rationella varit, om det Hedrénska förslaget med indelning av riket i rättsläkardistrikt av tillräckligt antal och med nödig personal kunnat genomföras. Det nu framlagda förslaget vore en kompromiss, vilken nog så småningom måste ändras till förmån för det mer rationella förslaget, även om detta komme att ställa sig betydligt dyrare. Fördelen med den föreslagna omorganisationen vore,

att den utgjorde en stomme till den mer rationella lösningen, varför organisationen i framtiden ej behövde i högre grad omändras utan snarare påbyggas.

Förste provinsialläkaren i Alvsborgs län anser, att det skulle vara bättre att ytterligare utvidga länsstyrelsens befogenhet att utse obducent och ersätta dessa ordentligt i förhållande till presterat arbete än att anställa fasta rättsläkare. Denna anordning skulle bliva för statsverket mycket billigare och framförallt skulle man ha större möjlighet att få bästa och skickligaste obducenten och därmed ha möjlighet att ernå bästa tänkbara resultat av undersökningen.

Föreningen Sveriges landsfogdar ställer sig av flera skäl betänksam mot förslaget. Föreningen anför bland annat följande.

Ehuru den föreslagna organisationen torde vara ägnad att avhjälpa åtskilliga av de nuvarande bristerna på rättsmedicinalväsendets område, måste förslaget i princip dock giva anledning till vissa erinringar. I första hand må framhållas, att det icke kan anses i allo ändamålsenligt att anknyta en rättsläkares och rättsobducents omfattande syssla till en akademisk lärarbefattning eller till befattningen som lasarettsläkare. Det är fara värt, att endera delen av verksamheten kommer att bliva lidande på kombinationen. Denna erinran äger måhända sin största giltighet i fråga om de föreslagna rättsobducenterna.

En annan svaghet i organisationen är, att rättsläkarna och rättsobducenterna i sin verksamhet bliva så ytterst bundna vid stationsorten. Enligt förslaget skall vederbörande befattningshavare regelmässigt kunna anlitas för liksyner, besiktningar och brottsplatsundersökningar endast å stationsorten. På övriga orter skall man för sagda ändamål i regel anlita de ordinarie tjänsteläkarna. Här föreligger för övrigt en inkonsekvens i förslaget. Inledningsvis framhålles nämligen i betänkandet, att tjänsteläkarna på grund av utbildning och bristande vana icke varit skickade att handhava obduktionsväsendet. Genom den på privat väg tillkomna obducentverksamheten ha de i ännu högre grad än eljest betagits möjligheten både att vidmakthålla en under studietiden förvärvad kunskap i rättsmedicin och att i sin praktik vinna erfarenhet på området. På grund härav borde de befrias från skyldigheten att förrätta obduktioner. Emot denna tankegång är intet att erinra. Då man i förslaget finner, att alla förrättningar icke regelmässigt kunna utföras av de föreslagna rättsläkarna eller rättsobducenterna, tvekar man emellertid icke att anförtro tjänsteläkarna bestyret med rättsliga liksyner, besiktningar å levande personer samt brottsplatsundersökningar. Det torde icke få anses sannolikt, att tjänsteläkarna, sedan de befriats från obduktionsskyldigheten, skola äga blick nog för de rättsmedicinska och i viss mån även kriminaltekniska problem, som skulle möta dem på detta verksamhetsområde. Detta gäller i alldeles särskilt hög grad i fråga om brottsplatsundersökningarna. För en polisman framstår det närmast som en orimlighet, att han på detta viktiga område skulle vara hänvisad huvudsakligen till den medicinska sakkunskap, som en provinsialläkare kan ställa till hans förfogande. Det torde vara på denna punkt, som förslagets brister äro mest framträdande.

Rättsläkaren bör regelmässigt uppträda redan på brottsplatsen. Anledningen härtill är tvåfaldig. Genom att på ort och ställe följa utredningen erhåller han för det första en bättre kännedom om fallet, dess miljö och bakgrund än den han kan inhämta ur en polisrapport. I en sådan kunna omständigheter förbises, som ur medicinsk synpunkt anses betydelsefulla och

därför bort relateras. Vidare får han på ett helt annat sätt än eljest klart för sig, vilka spörsmål, som under utredningen möta spaningsledningen och på vilka punkter man genom hans fortsatta undersökning väntar svar. För det andra kan den vid brottsplatsundersökningar vane läkaren med stöd av sin speciella kunskap lämna upplysningar och råd, som direkt befrämja spaningarna. Ett livligt samarbete mellan rättsläkaren och polismyndigheten — åklagaren är nödvändigt för att utbytet av rättsläkarens arbete skall lämna det bästa resultatet. Detta samarbete befrämjas bäst genom att rättsläkaren deltagar i arbetet å brottsplatsen. Därigenom kommer han efter hand att förvärva en icke ringa erfarenhet i kriminalteknik och straffprocessrätt.

I betänkandet lägges av naturliga skäl huvudvikten vid rättsläkarens vetenskapliga utbildning i de medicinska ämnena. Ehuru det är av den största vikt, att rättsläkaren äger fullgod vetenskaplig utbildning, bör man dock icke i den utsträckning, som skett i betänkandet, förbise de härovan framförda synpunkterna på hans samarbete med polis- och åklagarmyndigheterna. Det är annars fara värt, att rättsläkaren och rättsobducenten bliva enbart laboratorie- och skrivbordstjänstemän utan kontakt med den del av rättslivet de äro satta att tjäna.

Sammanfattningsvis understryker föreningen önskvärdheten av att rättsläkarens och rättsobducentens samarbete med polismyndigheterna i de avseenden, som i yttrandet framförts, kommer till ett klarare uttryck än som skett i förslaget, därest detta i huvudsak godtages av statsmyndigheterna.

Föreningen ifrågasätter till sist, huruvida bärande skäl kunna anföras för att tjänsteläkarna skola bibehållas vid förmånen att utöver lön uppbära särskild ersättning för varje förrättning. Om denna förmån bortfölle, borde enligt föreningens uppfattning den därigenom uppkommande besparingen å anslaget till mediko-legala besiktningar jämte det i betänkandet beräknade anslaget av 127 000 kronor för avlöningar kunna förslå till avlöande av åtta rättsläkare i lönegrad A 30 jämte erforderligt antal biträdande rättsläkare och övriga befattningshavare. Genom en sådan användning av anslagen skulle riket kunna indelas i åtta rättsläkardistrikt, vart och ett med en rättsläkare, vilken uteslutande skulle ägna sin tid åt rättsmedicinalväsendet. Även om omkostnadsanslaget med en sådan anordning skulle få beräknas något högre än som skett i betänkandet, torde kostnadsökningen väl uppvägas av de obestridliga fördelar, som vore förenade med en sådan lösning av det föreliggande organisationsproblemet.

De synpunkter, som framförts av landsfogdeföreningen, hava ytterligare utvecklats och understrukits av åtskilliga landsfogdar i deras särskilda yttranden.

Härvid hava *landsfogdarna i Östergötlands, Kalmar, Gotlands, Malmöhus, Älvsborgs och Skaraborgs län* särskilt betonat de befarade olägenheterna ur polisiär synpunkt av den föreslagna kombinationen av rättsobducent och lasarettsläkare vid patologisk avdelning. Landsfogden i Skaraborgs län har med hänsyn till dessa olägenheter ifrågasatt, huruvida icke rättsobducentdistrikten tills vidare borde slopas och i stället i rättsläkardistrikten anställas det ökade antal rättsläkare, som erfordrades för den rättsmedicinska verksamheten i hela landet, detta så mycket mer som man finge räkna med att obduktioner i alla besvärligare brotts- och olycksfall ändå komme att åvila rättsläkardistrikten.

Landsfogden i Göteborgs och Bohus län ifrågasätter, huruvida icke samarbetet mellan rättsmedicinens utövare och polismyndigheten kunde sträcka sig längre än vad förslaget medgiver. En närmare anknytning av rättsmedicinalväsendet till nu förefintliga kriminaltekniska institutioner hade enligt landsfogdens mening även varit önskvärd, bland annat därför att å dessa båda områden respektive myndigheters arbetsuppgifter i viss mån komme att sammanfalla. Eventuella kompetenskonflikter, som kunde befaras komma att uppstå mellan de båda verksamhetsgrenarna, skulle härigenom kunna undvikas. Dessutom skulle bland annat den fördelen vinnas, att den rättsmedicinska undersökningsverksamhetens utövare vid behov kunde utnyttja de kriminaltekniska institutionernas utrustning och apparatur, varigenom statsverkets utgifter för utrustning av rättsläkar- och rättsobducentstationerna i vissa fall skulle kunna nedbringas.

Landsfogden i Värmlands län anser, att förslaget ägnar för liten uppmärksamhet åt rättsläkarnas och rättsobducenternas kriminalpolitiska och rättsliga utbildning samt yttrar härutinnan bland annat:

Enligt mitt förmenande synes erforderligt, att den blivande rättsläkaren och rättsobducenten utbildas genom att taga del i domstolarnas och polisens arbete för att få vetskap om huru och i vilka frågor dessa myndigheter sträva efter klarhet, vilka medel de hava till sitt förfogande, deras organisation och sätt att funktionera. Kunskap härom torde icke vinnas i tillfredsställande grad enbart genom bokligt studium eller laboratoriearbete. Enda möjligheten torde vara att läkaren deltagar i brottsplatsundersökningar eller arbetet på kriminalpolisstationen samt bevisar domstolsförhandlingar under viss tid. Denna utväg torde också utgöra enda möjligheten att få ifrågavarande läkare att inse, att de måste intressera sig för samarbetet med polismyndigheterna, varförutan varje än så god organisation av rättsmedicinalväsendet endast blir en tillgång på papperet men utan praktiskt värde — i varje fall utan det praktiska värde, som en dyrbar omorganisation bör medföra.

En väsentlig förutsättning för att en person framgångsrikt skall kunna arbeta med rättsmedicinska spörsmål är sålunda att han verkligen klart inser de rättsliga faktorernas betydelse och icke blott uppehåller sig vid spörsmål, som kanske äro medicinskt mycket intressanta men i avsaknad av nämnvärd rättslig betydelse. Med anledning av det synnerligen invecklade konglomerat av konsekvenser, som pläga åtfölja de rättsliga utredningarna, synes det vara helt uteslutet, att en person bredvid sitt arbete som rättsläkare skall tillåtas att syssla med andra uppgifter, som äventyra det egentliga rättsläkarearbetet, än mindre bör något dylikt ingå i programmet för rättsläkarväsendets organisation.

Skulle det nu framlagda förslaget antagas i sitt nuvarande skick, torde en utomordentlig risk föreligga för att rättsläkarna och deras assistenter bliva obduktionslokals- och laboratoriearbetare utan något som helst intresse för den polisiära delen av undersökningen.

På grund av vad sålunda anförts avstyrker landsfogden förslaget i dess nuvarande form.

Landsfogden i Örebro län ställer sig betänksam mot förslaget, främst med hänsyn till att rättsläkar- och rättsobducentbefattningarna givits karaktären av bisysslor. Landsfogden har verkställt en undersökning för utrönande av den omfattning, i vilken läkaren vid patologiska avdelningen å länslasarettet i Västerås under senare år anlitas för obduktioner i Örebro län. Denna

undersökning har givit till resultat, att av sammanlagt 43 obduktioner, som verkstälts under tiden 1 januari 1940—31 juli 1943, endast en utförts av Västeråsläkaren, medan fyra utförts av tjänsteläkare, 28 av läkare vid läns-lasarettet i Örebro och 10 av expert från Stockholm. Västeråsläkarens åtagande att förrätta obduktioner i Örebro län hade, framhåller landsfogden, på sin tid mottagits med tacksamhet, då stora svårigheter mött att få lämpliga och villiga obducenter. Undersökningen syntes emellertid giva vid handen, att anordningen icke varit ändamålsenlig, sannolikt beroende på svårigheter för Västeråsläkaren att till följd av andra tjänsteåligganden förrätta obduktioner utanför stationeringsorten.

Landsfogdarna i Kopparbergs, Gävleborgs och Jämtlands län finna förslaget brister ur polisiära synpunkter så betydande, att de avstyrka detsamma genomförande. Då i dessa län med i allo tillfredsställande resultat anlitas privatobducent från Stockholm, skulle förslaget för ifrågasvarande läns vidkommande enligt landsfogdarnas uppfattning medföra en direkt försämring i förhållande till nuvarande ordning.

Landsfogden i Västernorrlands län anser, att förslaget genomförande även för Västernorrlands del skulle innebära en försämring gentemot nuvarande ordning på området, som medgäve anlitage av privata experter.

Landsfogden i Norrbottens län befarar, att med förslaget nuvarande utformning Norrbottens län icke komme att erhålla det sakkunniga biträde, särskilt vid brotts- och olycksfallsplatsundersökningar, som man borde kunna räkna med vid en omorganisation av rättsmedicinalväsendet. Enligt landsfogdens mening borde det undersökas, huruvida icke de privata obducenter, som vore specialutbildade och hade en omfattande erfarenhet på området, kunde på något sätt utnyttjas i den nya organisationen.

Poliskammaren i Örebro framhåller, bland annat, att rättsläkarna och rättsobducenterna i allmänhet icke komme att kunna samla rika erfarenheter från brottsplatsundersökningar. Därtill vore deras verksamhetsområden för små och deras övriga åligganden för krävande. Efter att ha vidare betonat vikten av att obducenten ägde kriminalpolitisk skolning, vunnen genom praktisk erfarenhet, samt klart begrepp om de rättsliga faktorernas betydelse fortsätter poliskammaren:

Poliskammaren anser det vara ur principell och praktisk synpunkt felaktigt att rättsläkaren, på sätt som skett, anknytes till universitet eller sjukhus som bisyssla. Institutionen bör vara centraliserad och fristående och rättsläkaren bör uteslutande ägna sig åt sin specialitet. Först härigenom torde han kunna vinna de insikter och den erfarenhet, som erfordras för att han skall vara polismyndigheten till erforderlig nytta. Specialiseringen inom läkareyrket och på sjukhusen är högt uppdriven och torde vara nödvändig för att den sjuke skall kunna få den största möjliga garanti för bot. En specialisering för rättsmedicinsk verksamhet synes lika nödvändig i det allmännas intresse. som förenämnda specialisering är nödvändig för individen. En central fristående institution i Stockholm med i kriminologi och rättsväsen väl utbildade och erfarna läkare, som uteslutande hava att tillhandagå polismyndigheten med sådan liksyn och obduktion i sådana fall där anledning finnes till antagande att brott föreligger, kommer enligt poliskammarens uppfattning

att giva polismyndigheten vida effektivare hjälp än den organisation, som nämnden föreslår. Med de utmärkta förbindelserna från huvudstaden till rikets övriga delar med järnväg, bil och efter kriget säkerligen även med flyg behöver ej befaras, att ingripandet kommer för sent. Rättsläkaren bör vara fullt fristående från den högre granskande myndigheten, medicinalstyrelsens rättsmedicinska nämnd, och icke stå i underordnat förhållande till ledamöter i nämnden. Nödigt inflytande för polisiära synpunkter bör beredas civilmyndighet vid tillsättningen av tjänsterna. En påtaglig fördel vinnes ock genom en sådan centralisering därigenom, att ett intimt och fruktbärande samarbete åstadkommes med den expertis på brottsutredningar, som där är att finna hos statskriminalpolisen och kriminaltekniska anstaltens personal. I detta sammanhang må även påpekas, att en kommitté för närvarande utreder frågan om polisväsendets förstättligande. Genomföres detta, kommer sannolikt polisväsendet i riket att ställas under central ledning i Stockholm, och denna kommer med säkerhet att öva inflytande bland annat över planläggning och organisation av undersökning och spaning i grova brottmål såsom exempelvis mord. Vid sådan planläggning är det klart, att samarbetet mellan polismyndigheten och rättsläkaren ger det största utbytet, om rättsmedicinalväsendet i angiven omfattning är centraliserat till huvudstaden.

Länsstyrelsen i Jönköpings län uttalar vissa betänkligheter med hänsyn till den personliga kontakten mellan obduktionsförrättaren och den avlidnes anhöriga. Länsstyrelsen yttrar:

Såvitt länsstyrelsen kan förstå, torde förslaget i vad avser tillgodoseende av rättsmedicinalväsendet i länen, få anses fylla de krav på ett reformerat förfarande härutinnan, som förhållandena framkallat. Det kan emellertid icke bestridas att den större sakkunskap och den större allmänna skicklighet, som förslaget avser att säkerställa hos en obduktionsförrättare och som får anses vara det centrala i förslaget, vinnes på bekostnad i en del fall av fördelar, som förefinnas med nu bestående förhållanden. Länsstyrelsen syftar på att antalet personer, kompetenta såsom obduktionsförrättare, genom förslaget inskränkes avsevärt i förhållande till vad för närvarande är fallet och att häri kan ligga en viss fara eller åtminstone olägenhet. Erfarenheten har nämligen givit vid handen, att vid sidan av det högt kvalificerade medicinska vetandet den personliga förbindelsen mellan en obduktionsförrättare och den avlidnes anhöriga ej sällan kan hava en stor betydelse för ett slutligt och riktigt klarläggande av frågan om en föreliggande dödsorsak. Genom att antalet obduktionsförrättare inskränkes så avsevärt som vad fallet är enligt förslaget försvåras den enligt länsstyrelsens mening såsom önskvärd ansedda personliga förbindelsen mellan den avlidnes anhöriga och obduktionsförrättaren. Att undanröja olägenheten härav lär med det sätt, varpå förslaget är konstruerat, icke vara görligt. Någon bättring i förhållandena härutinnan skulle emellertid kunna vinnas, om skyldighet föreskrevs för obduktionsförrättare att bortsett från fall, där detta uppenbarligen icke vore av förhållandena befinnat, söka den kontakt med den avlidnes anhöriga, som kunde finnas påkallad av omständigheterna, eventuellt även med läkare, som kunde antagas lämna upplysning till möjligt klarläggande av saken. Länsstyrelsen vill emellertid icke fördölja, att det, särskilt med tanke på de föreslagna rättsläkarna, av vilka tre skola bestrida befattning såsom rättsläkare vid sidan av ett professorsämbete, kan ifrågasättas, huruvida dessa skola kunna ägna denna — den mera praktiska sidan av obduktionen — det personliga och ingående intresse, som vid sidan av förrättningen som sådan kan visa sig erforderligt. I förhågan för en utveckling i sådan riktning kan man obestriddligen spåra en annan olägenhet av förslaget.

Länsstyrelsen i Gotlands län framhåller, att det torde vara svårt att i förväg beräkna, huruvida den förening av tjänster, som förslaget avser, kan komma att utgöra ett hinder för ett tillfredsställande utövande av obducentverksamheten. Länsstyrelsen erinrar därvid om, att förslaget på rättsläkare och rättsobducenter lägger väsentligt större arbetsuppgifter än hittills tillkommit utövare av dylik verksamhet. En svaghet i den föreslagna ordningen är enligt länsstyrelsens mening, att dess genomförande är beroende av överenskommelser med landsting och kommunala myndigheter. Emellertid torde även för rättsobducentdistrikten förslaget medföra en avsevärd förbättring i rådande förhållanden, och då för länets vidkommande förslaget innebure en tillfredsställande lösning, har länsstyrelsen ansett sig böra godtaga detsamma.

Länsstyrelsen i Kalmar län betonar vikten av att ett intimare samarbete mellan polismyndigheten och rättsläkaren respektive rättsobducenten på brottsplatsen möjliggöres, bland annat genom beredande av tillräckliga reseanslag.

Länsstyrelsen i Örebro län anser, att förslaget icke tillräckligt beaktat de polisiära kraven och påyrkar förnyad utredning. Länsstyrelsen ifrågasätter, om denna icke kunde anförtros åt den kommitté, som utreder frågan om polisväsendets förstatligande.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län ifrågasätter, huruvida de fördelar, som avsetts med förslaget, äro av sådan betydelse att de kunna uppväga de olägenheter, som den föreslagna organisationen säkerligen kommer att medföra i jämförelse med en organisation, uppbyggd på det av professor Hedrén framlagda förslaget. Länsstyrelsen yttrar bland annat:

Även om man kan förutsätta, att innehavarna av lärartjänsterna i rätts- och statsmedicin vid universitetet skola vara väl skickade för ifrågavarande uppgifter och kunna ägna erforderlig tid åt desamma, kan det starkt dragas i tvivelsmål, huruvida det är lämpligt att anförtro obduktionsverksamhet åt lasarettsläkare. Då en lasarettsläkares arbetsuppgifter äro mycket krävande och brådskande fall ofta förekomma å lasaretten, synes det vara olämpligt att ålägga dessa läkare skyldighet att förrätta rättsmedicinska obduktioner. Till denna länsstyrelsens uppfattning bidra äro följande omständigheter. Såsom landsfogden framhållit i sitt yttrande måste man numera ställa stora fordringar på en rättsläkares förmåga att bedöma de rättsliga faktorernas betydelse. Den kriminalistiskt erfarne rättsmedicinaren kan för spaningsledaren påpeka omständigheter å brottsplatsen eller olycksplatsen, som förbigås av polismannen eller den rättsmedicinskt oerfarne läkaren. Erfarenhet i dylika undersökningar har därför på senare tid visat sig alltmera värdefull och man kan därför förutsätta, att polismyndigheterna i mycket större utsträckning än vad tidigare varit fallet komma att påkalla, att vederbörande rättsobducenter skola deltaga i brottsplats- och olycksplatsundersökningar. Därvid skall det säkerligen visa sig, att polismyndigheterna icke i önskad utsträckning kunna anlita lasarettsläkare, som äro rättsobducenter, på grund av dessa läkares bundenhet vid andra arbetsuppgifter. Tvärtom synes den normala gången bliva, att en lasarettsläkare mera sporadiskt kommer att biträda polismyndigheterna vid berörda undersökningar. Detta förhållande för otvivelaktigt med sig den konsekvensen, att en lasarettsläkare, som är rättsobducent, icke kommer att i full utsträckning förvärva de speciella insikter, som äro erforderliga för att skapa en god rättsläkare.

Såsom en sammanfattning av det sagda får länsstyrelsen uttala, att den nydaning inom rättsmedicinalväsendet, som medicinalstyrelsens rättsmedicinska nämnd nu föreslagit, icke synes kunna fylla de krav man numera skäligen måste ställa på en dylik organisation. Det Hedrénska förslaget erbjuder enligt länsstyrelsens förmenande så stora fördelar, att, även om det av kostnadsskäl icke kan genomföras i hela landet, man borde noga överväga lämpligheten av dess genomförande åtminstone i de landsändar, där sakkunskapen vid de medicinska högskolorna och lasaretten på grund av de långa avstånden icke kan utnyttjas.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anser jämväl, att förslaget icke fullt motsvarar de förväntningar, som man ställt på en ny organisation av rättsmedicinalväsendet. Länsstyrelsen erinrar om att nämnden av ekonomiska skäl ansett nödvändigt att begränsa möjligheten för polismyndigheterna att erhålla rättsmedicinsk expert till mera viktiga och svårbedömliga fall. Att på förhand avgöra fallets vikt eller graden av svårbedömlighet synes emellertid länsstyrelsen vanskligt. Erfarenheten hade ådagalagt, att ett till synes enkelt fall sedermera visat sig vara av rätt så invecklad art. Så snart vid ett inträffat dödsfall förefunnes fog för misstanke om brottsligt förfarande, borde alltid finnas tillgång till utbildad rättsläkare, som redan vid undersökningens början kunde biträda å brottsplatsen. Länsstyrelsen, som härutinnan ansluter sig till av landsfogden och stadsläkaren i Gävle framförda synpunkter, betonar därför önskvärdheten av att förslaget i angivna hänseenden underkastas omarbetning.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län uttalar betänkligheter mot den föreslagna kombinationen av rättsobducent och lasaretsläkare.

Länsstyrelserna i Jämtlands och Norrbottens län slutligen ifrågasätta bland annat, om icke möjlighet bör lämnas öppen att vid behov anlita privata obducenter. Länsstyrelsen i Jämtlands län framhåller härvid, att fall kunna inträffa, då det bleve erforderligt, att en kvalificerad rättsobducent under hela den tid, en brottmålsundersökning påginge, på ort och ställe lämnade polisutredningsmannen effektiv hjälp. Därest på grund av förhållanden, vilka särskilt under det föreslagna provisoriet kunde inträffa, föreståndare för rättsläkar- eller rättsobducentstation eller annan vid dylik station anställd legitimerad läkare icke skulle kunna disponeras för dylikt uppdrag, syntes möjlighet att för ändamålet anlita annan kvalificerad läkare böra hållas öppen.

Förslaget's detaljer.

I vissa yttranden ha ifrågasatts ändringar i den föreslagna distriktsindelningen och berörts vissa därmed sammanhängande förhållanden.

Karolinska institutets lärarkollegium erinrar om att nämndens förslag härutinnan bygger på den organisation, som redan finnes, ävensom på den praxis, som under de senaste åren på frivillighetens väg utbildat sig. Det synes kollegiet tveksamt, om denna indelning i allo är ändamålsenlig och om densamma för framtiden oförändrad bör bibehållas. Den föreslagna rättsobducentstationen i Västerås bleve belägen helt i närheten av Uppsala rätts-

läkardistrikt. Det beräknade antalet rättsmedicinska obduktioner för Uppsala rättsläkardistrikt vore mindre än för någon av de andra och väl litet för bedrivandet av undervisning och utbildning i rättsmedicin. Det kunde på grund härav ifrågasättas, huruvida icke de rättsmedicinska obduktionerna i Västerås rättsobducentdistrikt (Västmanlands och Örebro län) framdeles vid läglig tidpunkt, t. ex. då den nuvarande lasarettsläkaren i patologi och bakteriologi i Västerås avginge från sin tjänst, borde överflyttas till Uppsala rättsläkardistrikt.

Hälsovårdsnämnden i Stockholm betonar angelägenheten av att den verksamhet, som det här gäller och som hittills i Stockholm handhafs av andre stadsläkaren, icke endast utövades med hänsyn till de rättsmedicinska och vetenskapliga intressen, som institutionen skulle bevaka, utan även med fullt beaktande av alla de för en stadsbefolkning av Stockholms storlek synnerligen betydelsefulla och ofta komplicerade problem av social och försäkringsmässig natur, som ibland uppkomme vid dylika ärendens handläggning. Enligt förslaget skulle Stockholms rättsläkarstation komma att förläggas till karolinska institutet, vilket i och för sig finge betecknas som en olägenhet i jämförelse med hittillsvarande förhållanden, och stationsföreståndaren samtidigt vara professor i rätts- och statsmedicin vid karolinska institutet, varav enligt nämndens mening måste följa, att de möjligheter till direkt kontakt med allmänheten, som hittills förefunnits och även i stor utsträckning utnyttjats av befolkningen, komme att avsevärt försämrats. Nämnden anser att, därest förslaget skulle genomföras, en sådan lösning av frågan för Stockholms vidkommande borde eftersträvas, att staden finge egen rättsläkarstation med fullt självständig föreståndare.

Förste stadsläkaren i Stockholm anser sig kunna tillstyrka, att andre stadsläkarens arbetsuppgifter på föreslaget sätt överflyttas till statliga befattningshavare, men påpekar lämpligheten av att en av de två biträdande rättsläkarna enligt instruktion åläggas ansvar för handläggning av sådana ärenden, som nu tillkomma andre stadsläkaren i Stockholm. Såväl samarbetet med polismyndigheten som en mångfald administrativa göromål, där rättsläkarens medverkan påkallas av allmänheten, gör det enligt förste stadsläkarens mening angeläget, att tillräcklig kontinuitet finnes för fullgörande av det löpande arbetet.

Stadsfullmäktige i Stockholm tillstyrka förslaget under förutsättning, att den nya organisationen så utformas, att den till Stockholm förlagda rättsläkarstationen i samma utsträckning och på lika tillfredsställande sätt som hittills tillgodoser de rättsvårdande myndigheternas och allmänhetens behov av rättsmedicinskt sakkunnigt biträde.

Överståthållarämbetet, som överlämnat yttranden jämväl av tjänstgörande polismästaren, förste stadsfiskalen, andre stadsläkaren och professorn i rätts- och statsmedicin vid karolinska institutet, uttalar för egen del bland annat följande.

Uti vissa av de i ärendet avgivna yttrandena har anmärkning riktats mot betänkandet, i vad det avser Stockholms stad, när det innebär, att staden icke kommer att utgöra eget rättsläkardistrikt utan är avsedd att bilda sådant

distrikt i förening med vissa angränsande län under chefskap av professorn i rätts- och statsmedicin vid Karolinska institutet. I anslutning därtill har uttalats, att den i Stockholm nu gällande ordningen, nämligen att andre stadsläkaren tjänstgör som stadens rättsläkare, visat sig vara synnerligen lämplig. Samtidigt hava farhågor uttryckts för att en försämring av stadens rättsmedicinalväsende skall bliva en följd av ett genomförande av rättsmedicinska nämndens förslag. På grund därav har påyrkats sådan ändring i förslaget, att Stockholms stad skall utgöra eget rättsläkardistrikt med en föreståndare, som har en i förhållande till professorn i rätts- och statsmedicin vid Karolinska institutet självständig ställning.

I likhet med vad som framhållits uti av överståthållarämbetet infordrade yttranden över förslaget anser ämbetet, att den nuvarande organisationen av rättsmedicinalväsendet i Stockholm fungerat tillfredsställande. Att staden haft egen rättsläkare har visat sig särskilt värdefullt för det nödvändiga samarbetet mellan denne och stadens polis- och åklagarmyndigheter. Emellertid anser överståthållarämbetet, att anledning saknas antaga, att den föreslagna omorganisationen skulle, på sätt från vissa håll befarats, medföra försämring av detta samarbete. På grund härav och då remitterade förslaget synes väl grundat, anser sig överståthållarämbetet böra tillstyrka detsamma.

I anslutning härtill upplyser överståthållarämbetet, att den nuvarande innehavaren av befattningen som andre stadsläkare i Stockholm genom beslut av ämbetet den 5 november 1942 medgivits kvarstå i tjänst under ett år, räknat från och med den 1 april 1943.

Förste provinsialläkaren i Östergötlands län ifrågasätter annan stationsort för östra Götalands rättsobducentdistrikt och anför härutinnan:

Östra Götalands rättsobducentdistrikt är enligt förslaget bildat av Östergötlands och Kalmar län med Norrköpings stad som rättsobducentstation. Mot distriktets omfattning är intet att erinra. Däremot finner förste provinsialläkaren mindre lämpligt att redan nu binda sig för obducentstationens förläggning till Norrköping. De sakkunniga bygga i detta förslag på förutsättningen, att en lasarettsläkare i patologi kommer att anställas vid Norrköpings lasarett. Frånsett frågan om det ligger någon realitet bakom ett dylikt antagande, är det emellertid ej otänkbart att en sådan lasarettsläkartjänst kan komma att inrättas i Linköping. Bliir så förhållandet, är för det föreslagna rättsobducentdistriktet lämpligare att stationen förläggas till Linköping. Stationen kommer i så fall att få ett mera centralt läge. 1928 års rättsobducent-sakkunniga föreslog också denna plats som station för Östergötlands rättsobducentdistrikt. Det föreliggande reformförslaget förutsätter, att rättsobducenten skall stå till länsstyrelsens förfogande som rådgivare i rättsmedicinska frågor. Innan länsstyrelsen tager ställning till ärende av dylik art, förutsätta de sakkunniga att yttrande inhämtas från rättsobducenten. I många fall torde det vara fråga om skyndsamma åtgärder. Det måste därför vara en stor fördel för länsstyrelsen, att rättsobducenten bor i residensstaden så att styrelsen kan komma i omedelbar kontakt med honom. Samma förhållande gäller för samarbetet mellan landsfogden och rättsobducenten. Av nu angivna skäl förordas, att stationen för rättsobducenten i Östra Götalands rättsobducentdistrikt förläggas till Linköping, därest förutsättningar härför äro för handen.

Denna uppfattning delas av *landsfogden* och *landstingets förvaltningsutskott* i länet. Förvaltningsutskottet har därvid meddelat, att utskottet till förnyat övervägande upptagit frågan om inrättande av en patologisk avdelning vid länslasarettet i Linköping.

Stadsfullmäktige i Norrköping åberopa ett av drätselkammaren avgivet yttrande, vari anföres i huvudsak följande.

Förslaget förutsätter, att rättsobducentbefattningarna skola vara förenade med befattning såsom lasarettsläkare vid patologisk eller patologisk-bakteriologisk avdelning å det i stationeringsorten belägna lasarettet, i detta fall alltså Norrköping. Någon sådan patologiäktjänst finnes ännu icke inrättad vid Norrköpings lasarett men med hänsyn till den utomordentliga betydelse för sjukvården, som dylika läkartjänster visat sig hava, torde man kunna utgå ifrån, att tillgången till en dylik läkarkraft inom en nära framtid blir ofrånkomlig för ett lasarett sådant som Norrköpings. Man får härvid förutsätta, att denna läkarbefattning blir gemensam för flera sjukhus inom rättsobducentdistriktet, eventuellt även därutanför. Det är sålunda härvid tänkt, att tjänstgöringsområdet såsom patolog — vilket ju icke nödvändigtvis helt behöves sammanfalla med motsvarande rättsobducentdistrikt — skulle omfatta Norrköpings sjukvårdsområde, Östergötlands läns och norra Kalmar läns sjukvårdsområden samt Katrineholms, Flens och möjligen Nyköpings lasarett. Samtliga dessa skulle följaktligen bestrida kostnaderna för den i Norrköping stationerade patologiäkten. Genom beslut den 13 februari 1941 hava stadsfullmäktige också beslutit uppdraga åt lasarettsdirektionen att verkställa utredning rörande inrättandet av en patologi-bakteriolog-serolog-institution vid härvarande lasarett. Patologiäktfrågan synes för det närvarande alltså befinna sig i det läget, att det knappast längre främst gäller, om en dylik läkarbefattning är behöfvig och bör inrättas, utan *var* inom distriktet den skall placeras. Skälen för en placering i Norrköping — icke minst ur rättsmedicinsk synpunkt — hava på ett övertygande sätt framförts såväl i betänkandet som i de lokala myndigheternas yttranden över detsamma.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anser de skäl, som anförts till stöd för stationsortens förläggande till Linköping, mycket beaktansvärda.

Länsstyrelsen i Kalmar län uttalar sig också för en förläggning av stationsorten för östra Götalands distrikt till Linköping. Länsstyrelsen yttrar:

Mot förslaget att såsom grund för en omorganisation uppdelas riket i fyra rättsläkardistrikt och fyra rättsobducentdistrikt samt att hänföra Kalmar län i dess helhet till östra Götalands rättsobducentdistrikt finnes från länsstyrelsens sida icke anledning till erinran. Förslaget att förlägga rättsobducentens station i nämnda distrikt till Norrköping måste däremot ur Kalmar läns synpunkt framstå såsom synnerligen otillfredsställande. Kommunikationerna inom detta län äro i motsats till vad som i betänkandet framhålles långt ifrån goda. Ur länets synpunkt hade det därför varit önskvärt att rättsobducentens station förlagts inom länets gränser. Då detta önskemål emellertid med hänsyn till det relativt ringa antalet rättsmedicinska obduktioner inom länet icke torde kunna realiseras, bör med hänsyn såväl till rättsobducentdistriktets omfattning som till de nyss antydda kommunikationssvårigheterna inom länet en något så när central plats väljas såsom station för rättsobducenten. Stationens förläggande till Linköping skulle bättre tillgodose nyss anförda synpunkter än en placering av densamma i Norrköping.

Stadsfullmäktige i Malmö åberopa ett av drätselkammarens första avdelning avgivet yttrande, vari bland annat anföres:

För Malmö stads del har i förslaget gjorts ett undantag från vad som avses gälla för riket i övrigt såtillvida, att i staden erforderliga liksyner, enkla dödsbevisundersökningar och fullständiga dödsintygsobduktioner icke

skola få företagas av läkare i Malmö utan — liksom rättsmedicinska obduktioner — undantagslöst skola utföras av läkare vid rättsläkarstationen i Lund.

Enligt sjukvårdsberedningens mening bör sådan ändring göras i förslaget, att de rättsmedicinska förrättningarna i Malmö icke obligatoriskt utföras av läkare från rättsläkarstationen i Lund, utan att möjlighet skall lämnas öppen för innehavaren av den beslutade befattningen som överläkare vid avdelningen för patologi och bakteriologi vid Malmö allmänna sjukhus att normalt utföra dylika förrättningar.

Avdelningen har för sin del ej på den korta tid, som stått till buds, kunnat taga ställning till frågan, huruvida de rättsmedicinska förrättningarna i Malmö böra, som i betänkandet föreslagits, utföras endast av läkare från stationen i Lund eller, såsom beredningen ifrågasatt, jämväl kunna få utföras av läkare i Malmö. Den omständigheten, att vid en beslutad avdelning för patologi och bakteriologi vid allmänna sjukhuset kommer att inrättas en överläkartjänst, vars innehavare skall hava att förrätta obduktioner vid sjukhuset, torde föranleda till ett ytterligare övervägande av det föreliggande förslaget, innan avsedda bestämmelser utfärdas.

Länsstyrelsen i Malmöhus län förklarar sig icke vara övertygad om, att Lunds rättsläkardistrikt fått en lämplig avgränsning. Visserligen vore kommunikationerna till distriktets olika delar goda och sannolikt komme professors i rättsmedicin undervisningsskyldighet att minskas under nästa år, men å andra sidan finge man räkna med, att obduktionernas antal ökades, när samfärdseln med automobil kommit i gång i samma utsträckning som före kriget och såsom en följd därav trafikolyckornas antal stegrades. Därför syntes det länsstyrelsen önskvärt, att distriktets omfattning nu icke definitivt fastsloges utan på omfattningen av de till rättsläkarstationen knutna befattningshavarnas tjänsteåligganden i en framtid, när normala förhållanden inträtt, finge bero, huru gränsen för distriktet slutligen skulle dragas.

Stadsfullmäktige i Göteborg åberopa bland annat ett av stadens sjukhusdirektion avgivet utlåtande. Däri framhålles, att Göteborgs rättsläkardistrikts omfattning syntes otillfredsställande så till vida, att Hallands län i sin helhet fölle utanför, medan ett från Göteborg så avlägset område som övre Värmland förts till distriktet. Sjukhusdirektionen ifrågasätter, om ej åtminstone i extrema fall möjlighet till jämkning härutinnan borde beredas, t. ex. genom överenskommelser för viss tid mellan vederbörande länsstyrelser och rättsläkar- eller rättsobducentstationer.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser de av sjukhusdirektionen anförda erinringarna beträffande distriktets omfattning värda beaktande.

I anslutning härtill må nämnas, att *svenska stadsförbundet* genom sin sjukvårdsdelegation framhållit, att distriktsindelningen syntes i två avseenden böra jämkas. Sälunda framhålles, att vissa delar av Värmlands län och Hallands län komme att ligga mycket avlägset från sina stationsorter, varför lämpligheten av en uppdelning av dessa län på olika distrikt borde undersökas. Möjlighet att anlita tjänstemän i ett annat distrikt borde jämväl kunna komma i fråga. Detta kunde även vara lämpligt för en utjämning av arbetsbördan i de fall, då befattningshavarna i ett distrikt tillfälligtvis över-

belastades med arbete, medan kanske samtidigt arbetsbördan i ett angränsande distrikt vore relativt liten. I samband härmed erinras om att i betänkandet räknats med extra anhopning av arbete, men blott under extraordinära förhållanden, och att för dylika fall föreslagits, att i första hand Stockholms rättsläkardistrikt skulle tillhandahålla sakkunnigt biträde.

Landstingets förvaltningsutskott i Älvsborgs län meddelar, att fråga uppkommit om eventuellt inrättande vid centrallasarettet i Borås av en patologisk avdelning. Inrättandet av en liknande avdelning vid centrallasarettet i Vänersborg kunde även tänkas i sinom tid komma till stånd. På grund härav och då det torde kunna förutsättas, att lasarettsläkare å dylik patologisk avdelning förvärvat tillfredsställande utbildning för fullgörande av rättsmedicinsk obduktionsverksamhet, förmenar utskottet, att den föreslagna organisationen icke bör givas en sådan fast utformning, som förhindrar möjligheten till förening av en framtida lasarettsläkarbefattning med en rättsläkarbefattning.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län anser sig för närvarande icke kunna framställa några berättigade erinringar mot distriktsindelningen. Skulle omständigheterna emellertid framdeles påkalla en uppdelning av distriktet, syntes vad Älvsborgs läns landstings förvaltningsutskott i sitt yttrande anfört böra beaktas och särskilt rättsobducentdistrikt med station i Borås böra anordnas, omfattande förslagsvis länets södra del samt Skaraborgs och Jönköpings län. Länsstyrelsen finner därjämte angeläget, att såväl rättsläkaren i Göteborg som även samtliga rättsobducenter skola äga möjlighet att i vissa fall, då omständigheterna därtill föranleda, tillkalla de synnerligen kvalificerade rättsläkarna i Stockholm, Uppsala eller Lund.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län meddelar, att — enligt av landstingets förvaltningsutskott lämnad uppgift — frågan om inrättandet av en patologisk-bakteriologisk avdelning vid länslasarettet i Sundsvall skjutits på framtiden och att utskottet fördenskull för närvarande icke kan uttala sig om, i vilken omfattning och när en sådan avdelning vid ifrågakomna lasarett kan tänkas komma till stånd. Med hänsyn härtill synes länsstyrelsen genomfördet av den föreslagna nya organisationen av rättsmedicinalväsendet, i vad gäller mellersta Norrlands rättsobducentdistrikt, omfattande Västernorrlands och Jämtlands län med rättsobducentstation förlagd till en patologisk avdelning vid lasarettet i Sundsvall, tills vidare icke vara möjligt. Varaktigheten av den föreslagna provisoriska organisationen, enligt vilken Västernorrlands och Jämtlands län vore avsedda att ingå i Uppsala rättsläkardistrikt, torde sålunda för dessa båda läns vidkommande komma att böra utsträckas under betydligt längre tidsperiod än som avsetts i betänkandet eller fem år.

Landstingets förvaltningsutskott i Norrbottens län åberopar förste provinsialläkarens yttrande, vari framhålles, att den föreslagna distriktsindelningen ställer sig speciellt ogynnsam för Norrbottens del, enär rättsobducenten skulle vara stationerad i Umeå och hans distrikt omfatta Västerbottens och Norrbottens län. Vidare erinras om att nämnden även förordat, att en rättsobducentbefattning skulle inrättas i Boden så snart centrallasarettet där finge egen patologisk avdelning. Det förefölle egendomligt, att nämnden

icke redan nu föreslagit ett eget distrikt för Norrbotten, vilket lika väl kunde låtit sig göra som för östra Götalands och mellersta Norrlands distrikt, vilka ej heller hade egna patologiska avdelningar. Förslag om inrättande av sådan avdelning kunde för Norrbottens län förväntas inom en snar framtid. För detta län, med dess stora ytvidd och långa transportvägar, vore det ett starkt behov av att även dess rättsmedicinalväsende ordnades rationellt och i likhet med övriga delar av landet.

Länsstyrelsen i Norrbottens län understryker behovet av eget distrikt för Norrbotten. Länsstyrelsen framhåller, att på grund av omfattningen av övre Norrlands distrikt bleve obducentens resor eller liktransporterna långa och tidsödande, varför det i brådskande fall kunde möta svårigheter att få obduktionerna förrättade inom önskad tid. Ehuru antalet obduktioner vore jämförelsevis ringa inom detta område, syntes det därför befogat att inrätta ett särskilt distrikt, omfattande Norrbottens län.

Slutligen har *förste provinsialläkaren i Kristianstads län* riktat erinringar mot de föreslagna obducentdistriktens benämningar.

Erinringar hava vidare framställts beträffande de planerade stationernas personalorganisation och personalens lönevillkor.

Universitetskanslern har intet att erinra rörande Stockholmsstationens personalorganisation. Beträffande stationerna i Uppsala och Lund åter har kanslern — i anslutning till vissa av de medicinska fakulteterna därstädes framförda synpunkter — anfört följande.

Läget i Uppsala är ett annat, eftersom där icke finnes någon professur i rättsmedicin. Förslaget utgår från att en lärare i rättsmedicin är anställd i Uppsala och avser att denne skulle tillika tjänstgöra som rättsläkare. Förhållandet är att laboratorn i patologisk anatomi från de s. k. dispositionsmedlen plägar erhålla ett arvode av 500 kronor för examination i rätts- och statsmedicin. Någon regelmässig undervisning i ämnet lämnas icke numera i Uppsala. De studerande hänvisas till karolinska institutet för genomgående av kurs i detta ämne. Medicinska fakulteten i Uppsala har i sitt yttrande förordat, att laboratorbefattningen i patologisk anatomi förenas med lärarbefattningen i rätts- och statsmedicin, kombinerad med rättsläkartjänsten. Enligt vad jag inhämtat, har därvid ej förutsatts, att även undervisningen i rättsmedicin skulle övertagas av laboratorn. Denna fråga har lämnats öppen och sammanhänger med spörsmålet i vad mån undervisningen kan minskas, sedan den nya organisationen genomförs. Laboratorn skulle i likhet med professorerna i rätts- och statsmedicin vid karolinska institutet uppbära ett arvode av 3 000 kronor såsom rättsläkare jämte avgifter för förrättningarna. Fakulteten framhåller i sitt yttrande tillika det trängande behovet av att laboratorbefattningen omändras till en professur i patologisk anatomi, varvid professuren avses skola omfatta även rätts- och statsmedicin och dess innehavare övertaga rättsläkartjänsten.

För egen del anser jag det sannolikt, att den nuvarande laboratorbefattningen i patologisk anatomi inom en nära framtid måste ombildas till en professur. Men jag finner det ingalunda givet, att den blivande professuren bör omfatta även rättsmedicin och att dess innehavare bör tjänstgöra som rättsläkare. Den reducerade undervisningen i rättsmedicin, som framdeles kommer att erfordras, torde kunna med fördel anförtros åt en speciallärare. Under så-

dana förhållanden bör det räknas med att en ordinarie rättsläkartjänst blir nödvändig, när laboratorstjänsten måhända inom några få år ombildas till professur. En rättsläkare skulle lämpligen kunna meddela undervisning i rättsmedicin mot ett mindre arvode. Rättsläkarstationen bör i varje fall vara förlagd till den patologiska institutionen i Uppsala. Såsom en provisorisk anordning kan jag emellertid tillstyrka, att laboratorn får ställningen som rättsläkare.

Vad angår den föreslagna befattningen som rättsläkarassistent, utgår förslaget från att denne skulle avlönas med ett arvode av 6 000 kronor förutom ersättning för verkställda förrättningar. Uppsala medicinska fakultet har ifrågasatt en förening av denna tjänst med assistentbefattningen i patologisk anatomi, vilken är avlönad med ett arvode av 4 800 kronor. Fördelen härmed skulle från fakultetens synpunkt vara att assistenten erhöle gynnsammare ekonomiska villkor. Samtidigt framhåller fakulteten att assistentbefattningen alltjämt borde behålla sin karaktär av utbildningsplats.

Om en förening av dessa tjänster sker — vilket jag kan tillstyrka såsom en anordning värd att provas — synes arvodet kunna något minskas, förslagsvis till 4 000 kronor.

Vad slutligen beträffar rättsläkartjänsten i Lund, bygger förslaget på en förening av denna tjänst med professuren i patologisk anatomi och rättsmedicin. Emellertid har innevarande år beslut fattats om rättsmedicinens utbrytande ur professuren. Under sådana förhållanden kan förslaget ej genomföras. Medicinska fakulteten i Lund har förutsatt att undervisning och examination i rätts- och statsmedicin tills vidare ombesörjes av en speciallärare. Tillika meddelar fakulteten att innehavaren av den nuvarande professuren i patologisk anatomi och rättsmedicin, som skall avgå med pension nästa år, är villig att stå till fakultetens förfogande såsom speciallärare till dess annan lämplig person finnes att tillgå eller — såsom fakultetens förhoppning är — en särskild ordinarie akademisk lärarbefattning i rättsmedicin inrättas. Likaså har professorn Sjövall förklarat sig villig att tills vidare fullgöra en rättsläkares uppgifter.

Den organisation, som nu skall genomföras, kan dock ej bygga på ett tillfälligt arrangemang. Lika litet kan nu räknas med inrättandet av en ny ordinarie lärarbefattning, omfattande ämnet rättsmedicin. Såsom förut framhållits, torde den undervisning i rättsmedicin, som för framtiden skall erfordras för den allmänna läkarutbildningen, bli väsentligt reducerad. För undervisningens behov kommer näppeligen att krävas en ordinarie lärarbefattning i Lund. I varje fall har fakulteten i Lund andra, mer trängande önskemål i fråga om lärartjänster. Under sådana förhållanden torde det vara oundgängligt att en ordinarie rättsläkartjänst inrättas i Lund med rättsläkarstationen förlagd till den patologiska institutionen. Innehavaren av en sådan tjänst skall helt visst kunna ombesörja undervisningen i rättsmedicin. Det vore emellertid ur olika synpunkter lämpligt, om professorn Sjövall efter avgången från sin professur kunde några år framåt förordnas att, jämlikt sitt erbjudande, både upprätthålla undervisning i rätts- och statsmedicin och fullgöra en rättsläkares åligganden. Förslagsvis kunde en rättsläkartjänst i A 24 nu inrättas men ledigförklarandet av tjänsten anstå, till dess Kungl. Maj:t därom förordnade, och Sjövall under tiden förordnas att mot det i betänkandet beräknade arvodet å 3 000 kronor jämte avgifter för förrättningar tjänstgöra som rättsläkare. För undervisningen i rätts- och statsmedicin erfordras dessutom, såsom fakulteten anmärkt, ett mindre anslag.

Statskontoret kan för sin del icke tillstyrka, att någon av rättsläkartjänsterna inrättas såsom ordinarie befattning. Enär rättsläkartjänsten i Göteborg skulle

vara förenad med kommunavlönad överläkartjänst vid något av stadens sjukhus, synes det ämbetsverket lämpligast att denna befattning liksom övriga rättsläkartjänster inrättas såsom arvodesbefattning. Vad angår tjänsterna såsom biträdande rättsläkare erinrar ämbetsverket om att nämnden på grund av bristen på rättsmedicinskt specialutbildade läkare för fyllandet av de vid omorganisationen inrättade nya platserna själv förutsatt, att de biträdande rättsläkarna under en övergångsperiod skulle ersättas med arvodesanställda assistenter. Ämbetsverket anser det under sådana förhållanden vara klokt att avvakta utvecklingen inom rättsmedicinalväsendet under provisorietiden, innan beslut fattas om inrättande av nya pensionsberättigande tjänster.

Statskontoret har icke heller blivit övertygat om behovet att företaga en så pass betydande höjning av de särskilda förrättningsarvodena som nämnden föreslagit samt anför härutinnan:

Arvodet för utförandet av rättsmedicinsk obduktion avser nämnden exempelvis skola höjas från 40 kronor enligt gällande provinsialläkartaxa till 120 kronor. Enligt statskontorets mening är en omräkning och sänkning av de föreslagna förrättningsarvodena motiverad. Man synes därvid böra utgå från de nu i provinsialläkartaxan för samma eller likartade förrättningar fastställda arvodesbeloppen, möjligen med någon av de ändrade tidsförhållandena betingad justering uppåt. Statskontoret anser vidare, att likställighet i arvodeshänseende bör åvägbringas mellan läkare, anställd å rättsläkar- och rättsobducentstation, samt provinsialläkare och övriga tjänsteläkare, såvitt angår ersättning för rättsmedicinsk undersökning av levande person, biträde vid rättslig liksyn samt för utförande av enkel dödsbevisundersökning eller fullständig dödsintygsobduktion. Fastställande av en lägre arvodestaxa för andra tjänsteläkare än rättsläkare och rättsobducenter kan nämligen befaras leda till att myndigheterna av besparingsskäl och på rättssäkerhetens bekostnad i icke önskvärd utsträckning anlita dylika läkare med lägre kompetens för här avsedda undersökningar.

Därest en justering av förrättningsarvodena i enlighet med vad statskontoret sålunda föreslagit anses medföra en ur synpunkten av en tillfredsställande rekrytering av rättsläkar- och rättsobducenttjänsterna alltför kraftig beskrining av totalavlöningen, synes detta i första hand böra rättas genom en måttlig höjning av de föreslagna årsarvodena. Några konkreta förslag i arvodesfrågan är emellertid statskontoret icke i tillfälle att framlägga.

Allmänna lönenämnden, som funnit sig icke kunna ingå på något bedömande av de i betänkandet behandlade organisationsfrågorna i stort, har bland annat beträffande den föreslagna rättsläkartjänsten i Göteborg yttrat följande.

Rättsläkartjänsten i Göteborgs rättsläkardistrikt skulle enligt förslaget placeras i lönegraden A 24, varvid befattningens innehavare avsetts skola tillika vara läkare (eventuellt överläkare) vid patologisk avdelning å något mindre sjukhus i Göteborg. Lönenämnden får med avseende å frågan om förening av statstjänst med annan tjänst erinra om föreskriften i 4 § 1 mom. andra stycket civila avlöningsreglementet, enligt vilken tjänst, som avses i nämnda reglemente, icke må förenas med jämförlig kommunal befattning, så framt ej Kungl. Maj:t och riksdagen för visst fall annorlunda beslutit. Om den ifrågavarande läkartjänsten å sjukhus i Göteborg skulle utgöras av en fast, pensionsberättigande tjänst, erfordras sålunda särskilt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen för att den blivande rättsläkaren i Göteborgs distrikt skall få inneha den. Enligt lönenämndens mening bör emellertid en tjänsteförening

av dylikt slag knappast ifrågakomma. I stället torde den lasarettsläkartjänst, med vilken rättsläkartjänsten i Göteborg skulle vara förenad, böra erhålla karaktären av arvodesbefattning. Av betänkandet framgår, att de statliga tjänsterna såsom överlärare vid barnmorskeläroanstalterna i Stockholm och Göteborg — lönegrad A 28 — äro förenade med de kommunala tjänsterna såsom överläkare vid de barnbördshus, till vilka läroanstalterna äro förlagda, samt att avtal föreligga mellan staten och nämnda städer rörande frågor om förenande av tjänster m. m. Enligt vad lönenämnden inhämtat gäller för Stockholms vidkommande, att överläkaren vid Södra barnbördshuset, som är överlärare vid den dit förlagda statliga barnmorskeläroanstalten, i sin förra egen-skap avlönas allenast medelst ett mindre arvode, avseende uppdraget att vara styresman för barnbördshuset.

Vad angår lönegradsplaceringen av den föreslagna rättsläkartjänsten i Göteborg (A 24) har lönenämnden funnit vissa svårigheter föreligga att bedöma, huruvida densamma är riktigt avvägd. Motsvarande gäller beträffande de båda tjänsterna såsom biträdande rättsläkare i Stockholm, vilka ävenledes skulle tillhöra lönegraden A 24. I betänkandet anföres, att man öfvervägt att placera nämnda rättsläkartjänst i A 30 och de båda biträdande rättsläkartjänsterna i A 28 men att man stannat vid att föreslå A 24 för samtliga på den grund, att tjänst innehavarna avses skola komma att erhålla särskild ersättning för av dem utförda tjänsteförrättningar (för rättsmedicinsk obduktion av död människas kropp jämte protokoll och utlåtande 120 kronor, för s. k. fullständig dödsintygsobduktion jämte protokoll, utlåtande och dödsbevis 60 kronor etc.). Lönenämnden har för sin del ansett sig icke böra framställa någon erinran mot de nu föreslagna lönegradsplaceringarna.

Mot de för Stockholmsstationens bårhusföreståndare och vaktmästare föreslagna lönegradsplaceringarna har lönenämnden, med beaktande av tjänstgöringens art, icke funnit anledning till erinran i och för sig. Lönenämnden har emellertid funnit tveksamt, huruvida för ifrågavarande ändamål tre heltidstjänster kunna anses oundgängligen nödvändiga. Rörande bårhusvaktmästarnas överföring till statstjänst anför lönenämnden:

De båda bårhusvaktmästarna i Stockholm förutsättas vidare enligt betänkandet komma att vid övergång till ordinarie statsanställning inplaceras i slutlöneklass (A 7: 11), detta enär de i stadens tjänst inneha mer än 12 tjänstår. Lönenämnden vill framhålla, att en dylik automatisk tillgodoräkning för löneklassplacering av tidigare innehavd kommunal tjänst icke i och för sig är förenlig med bestämmelsen i 8 § 4 mom. civila avlöningsreglementet. Då emellertid ifrågavarande vaktmästares nuvarande löneförmåner överstiga avlöningen i 11 löneklassen enligt civila avlöningsreglementet, kunna i detta fall skäl föreligga att medge inplacering omedelbart i nämnda löneklass, därest de övergå i statens tjänst. Med avseende å i betänkandet föreslagen personlig lönefyllnad å 1 400 kronor till envar av dessa vaktmästare finner lönenämnden tveksamt, huruvida vid lönefyllnadens bestämmande bör medräknas även hittills utgående särskild ersättning för handräkning vid rättsmedicinska obduktioner. I varje fall synes böra övervägas, om icke den mot sagda ersättning svarande delen av den personliga lönefyllnaden kunde, därest den medgives utgå, under ett antal år avskrivas med visst belopp för år.

I detta sammanhang må nämnas, att vid *andre stadsläkarens i Stockholm* till överståthållarämbetet avgivna yttrande fogats en sammanställning rörande de löneförmåner, som nu tillkomma bårhusföreståndaren och bårhusvaktmästarna i Stockholm och som skulle tillkomma dem vid eventuell övergång

i statstjänst. Enligt denna sammanställning utgår nu bårhusföreståndarens lön, inberäknat rörligt tillägg, med (3 900 + 1 794) 5 694 kronor. Enligt förslaget skulle hans avlöning i statens tjänst, med pensionsavdrag, uppgå till (4 023 + 1 247 — 207) 5 063 kronor, vilket alltså skulle innebära en löneminskning med 631 kronor. Av sammanställningen framgår vidare, att bårhusföreståndaren såsom ordinarie befattningshavare i Stockholms stads tjänst skulle erhålla slutlön efter 9 år med (5 124 — 168 + 2 279) 7 235 kronor. Då enligt civila avlöningsreglementet slutlön utgår först efter 12 år med (4 830 + 1 497 — 207) 6 120 kronor, skulle en löneminskning av 1 115 kronor uppkomma. Sammanställningen utvisar tillika, att en minskning skulle uppstå i bårhusföreståndaren tillkommande tjänstepension med 2 045 kronor och familjepension med 644 kronor under förutsättning av oförändrat rörligt tillägg.

Jämlikt sammanställningen åtnjuta de båda bårhusvaktmästarna efter mer än 9 års tjänst slutavlöning med (4 572 — 144 + 2 036) 6 464 kronor. Enligt förslaget skulle de placeras i lönegrad A 7, löneklass 11, och erhålla personligt tillägg för mistad lön med 800 kronor, vilket skulle innebära en kontant lön av (4 395 + 1 362 — 177 + 800) 6 380 kronor. Löneminskning skulle alltså uppkomma med 84 kronor. Bårhusvaktmästarna skulle härjämte få vidkännas en minskning i pensionsförmåner med 1 764 kronor i tjänstepension och 608 kronor i familjepension.

I det av *Göteborgs stads sjukhusdirektion* överlämnade yttrandet av prosektorn vid Sahlgrenska sjukhuset påyrkas anställande vid Göteborgsstationen av en biträdande rättsläkare. Till stöd härför anföres bland annat följande.

Den föreslagna uppdelningen av den rättsmedicinska verksamheten på specialister och tjänsteläkare kommer i många fall att möta svårigheter. Ty visserligen komma med all säkerhet talrika fall att föreligga, där det är från början klart, att rättsläkarens kompetens ej är behövlig, och ett sannolikt mindre antal, där det är lika uppenbart, att rättsläkaren bör tillkallas. Men i en stor procent av fallen utanför centralorten, kommer det säkerligen att vara mycket svårt, ofta omöjligt att från början avgöra, huru därmed kommer att förhålla sig under förloppet av fallets behandling. Avgörandet, huruvida rättsläkaren skall tillkallas eller ej, torde väl bli de administrativa myndigheternas sak. Med den ej blott konstanta, utan även helt naturliga strävan, som finnes hos tjänstemannen i gemen, att alltid befinna sig på den säkra sidan, torde man kunna utgå ifrån, att i det stora flertalet av dylika tveksamma eller endast ej fullt säkra fall han kommer att välja att tillkalla den fullt kompetente. Resultatet torde komma att bli, att den minskning av rättsläkarens arbetsområde, som nämndens kompromiss strävar till, kommer att bli mer och mer ineffektiv, en ur arbetseffektens synpunkt för övrigt tillfredsställande utveckling. Härav lär emellertid också följa, att rättsläkarens arbete i betydligt högre grad, än vad nämnden synes ha föreställt sig, kommer att bli förlagt utanför centralorten.

Med hänsyn härtill bör den föreslagna läkarbesättningen vid Göteborgsstationen — en rättsläkare och en assistent — utökas med en biträdande rättsläkare så att garanti erhålles för att centralstationen alltid skall befinnas fullt arbetsduglig. Om så sker, torde vidare ett omarbetande av lönesättningen böra företagas, alldenstund då tydligen sportelinkomsterna för läkarna

komma att förändras. I detta sammanhang må framhållas, att placeringen av göteborgsstationens läkare i lägre lönegrad än övriga stationer synes något betänklig. Detta i all synnerhet som de tilltänkta lönerna över huvud taget synas vara rätt starkt pressade, ett förhållande, som kan komma att få obehagliga följder för urvalet av de läkare, som vilja slå in på denna läkarbana. Risken i detta hänseende torde vara dessmera värd att observera, som denna läkarbana skulle bli i huvudsak nystartad och därför förhållandena där och urvalet dit just nu skulle bli i viss mån traditionsbildande.

Sjukhusdirektören tillägger, att därest rättsläkartjänsten kommer att förenas med en patologläkarbefattning vid något av stadens sjukhus, blir en sådan biträdande rättsläkarbefattning ännu mera nödvändig, enär intet av stadens sjukhus vore betjänt med en läkare, som då och då lämnade staden på några dagar utan att ersättas av kompetent vikarie.

Centralstyrelsen för Sveriges läkarförbund yttrar följande.

Mot bakgrunden av fordringarna på kompetens och de tilltänkta arbetsprestationerna måste arvodesbestämmelserna betraktas. De sakkunniga förordade ett system med dels fast lön dels ock arvode per prestation. Av naturliga skäl är det därför ganska svårt att bilda sig en säker uppfattning om vad detta avlöningssystem i praktiken kommer att betyda för de enskilda läkarna, och detta så mycket mera som de sakkunnigas arbetsbeskrivningar utmärka sig av stor kvantitativ osäkerhet. Slutligen måste de ekonomiska villkoren ses mot bakgrunden av att rättsläkartjänsterna i stor utsträckning äro definitiva och icke lämna tillfälle till inkomster vid sidan av den egentliga verksamheten.

Lönesättningen är genomgående synnerligen låg, vilket har betydelse för, bland annat, pensionsförhållandena. De sakkunniga förutsätta emellertid att pensionsunderlaget skall kunna räknas upp i analogi med vad som sker för häradshövdingarna. En oavvislig förutsättning för att de tilltänkta fasta lönerna skola kunna accepteras är givetvis, att pensionsförhållandena ordnas genom undantagsbestämmelser.

Den totala inkomsten av arbetet låter sig sålunda endast med svårighet och synnerligen approximativt beräkna. Enligt de sakkunniga synas de vid rättsläkar- och rättsobducentstationerna tänkta ersättningarna per prestation komma att uppgå till ett sammanlagt belopp av omkring 95 000 kronor, vilket skall fördelas på huvudsakligen fjorton läkare, då sannolikt amanuenserna endast i ringa utsträckning kunna tänkas bli delaktiga av de särskilda arvodena. Per läkare utgör detta icke fullt 6 800 kronor. Fördelningen blir naturligtvis ojämn; det är att förutse, att rättsläkarna i Göteborg och de biträdande rättsläkarna i Stockholm komma att erhålla proportionsvis betydligt mera, medan rättsobducenternas andel blir betydligt mindre än detta medeltal. En överslagsberäkning, baserad på de osäkra siffror, som de sakkunniga anföra, ger vid handen, att på Stockholms andel skulle komma cirka 40 000 kronor, på Lunds cirka 14 000 kronor, på Göteborgs cirka 12 000 kronor och på Uppsala cirka 9 000 kronor, varför på rättsobducentstationerna sammanlagt skulle falla ungefär 20 000 kronor. Härigenom skulle de egentligen verksamma läkarna vid Stockholms station kunna beräkna ungefär 10 000 kronor vardera, varigenom de biträdande rättsläkarna skulle uppnå en inkomst på omkring 20 000 kronor och assistenten 16 000 kronor. I och för sig se dessa siffror acceptabla ut, men intet utsäges med säkerhet om huru stor vederbörandes arbetsbörda blir. Beträffande de övriga rättsläkarstationerna torde dock assistenterna få dåliga villkor, speciellt i Uppsala, där vederbörande knappast torde kunna påräkna nämnvärt mera än 10 000 kronors

årlig inkomst, vilket med hänsyn till utbildning och ansvar är absolut otillräckligt.

I fråga om rättsobducenternas ställning kan intet med säkerhet utsägas. Med hänsyn till att lasarettsläkare vanligen hava låg lön och till större delen försörja sig såsom fria yrkesutövare genom ersättning per prestation, torde lönen + arvudet 1 500 kronor + cirka 5 000 kronor icke motsvara en med hänsyn till utbildning och kompetens rimlig inkomst. Det är att förutsätta, att vederbörande landsting för övrigt icke kommer att känna sig hågat att utbetala samma lön för rättsobducentens deltidsarbete som för lasarettsläkarens mera heltidsbetonade. Man återkommer här till det olämpliga i att vederbörande skola vara för sin inkomst beroende av två huvudmän. Det vore utan tvivel bättre, om arbetet som sjukhuspatolog ersattes per prestation och en skälig inkomst bereddes i den rättsmedicinska verksamheten.

I fråga om personalens storlek vid de olika stationerna vill det synas, som om såväl Uppsala som framför allt Lund och Göteborg blivit styvmoderligt behandlade. I Lund bedrivs undervisning, likaså i Uppsala, och en biträdande rättsläkare synes vara av nöden, speciellt på det förra stället. Det är för närvarande givetvis mycket svårt att yttra sig bestämt om behovet av arbetskraft, men det bör betonas, att denna redan från början måste utmätas under klar förutsättning, att därest behov av flera läkarkrafter visar sig föreligga, dessa också skola anställas.

I fråga om kostnaderna för tillhandahållande av lokaler för stationerna har från *Stockholms stads* sida framhållits, att ett ställningstagande till frågan om och i vad mån staden kan åtaga sig att bidra till uppförande av byggnader för Stockholmsstationens behov i viss mån måste bli beroende av den utsträckning, i vilken stadens önskemål rörande rättsmedicinalväsendets ordnande i Stockholm bleve tillgodosedda vid organisationens slutliga utformning.

Svenska landstingsförbundet har beträffande lokalerna för rättsobducentstationerna anfört följande.

Enligt förslaget skulle landstingen utan gottgörelse tillhandahålla lokal för rättsobducenten. Ej ens, där tillgängliga lokaler ej äro tillräckliga för ändamålet utan måste utvidgas, skulle enligt förslaget statsbidrag till kostnaderna vara att påräkna. Detta kan enligt styrelsens mening icke anses skäligt, utan styrelsen förutsätter att möjlighet beredes att i de avtal, som träffas med de berörda landstingen, överenskomma om skälig lokalersättning. Vidare bör all utrustning, som kräves uteslutande för rättsobducentverksamheten, helt bestridas av statsmedel. Över huvudtaget bör principen vara, att staten påtager sig alla kostnader, som äro förenade med rättsobducentverksamheten, då ju i annat fall de landstingsområden, inom vilka rättsobducentstationeras, bliva belastade med kostnader, som andra landsting äro befriade ifrån, vilket icke kan anses rättvist.

Enahanda synpunkter hava hävdats av landstingens förvaltningsutskott i åtskilliga län ävensom av stadsfullmäktige i Norrköping och vissa länsstyrelser.

Landstingets förvaltningsutskott i Västerbottens län uttalar, att utskottet icke har någon erinran att framställa mot att lokaler och befintlig apparatur vid Umeå lasarett ställes till förfogande. Därest nuvarande obduktionslokaler vid Umeå lasarett icke anses tillräckliga för den utökade verksamheten, synes

utskottet statsbidrag till viss del, förslagsvis 50 %, böra utgå till landstinget för de befintliga obduktionslokalernas utvidgning.

Beträffande den rättsmedicinska verksamheten utanför stationerna har *svenska provinsialläkarföreningen* i ett tillägg till sitt förut återgivna yttrande framhållit, att det kan ifrågasättas, huruvida provinsialläkarnas tid kommer att räcka till för de rättsmedicinska arbetsuppgifter, som i förslaget avsetts tillkomma tjänsteläkarna. Det är enligt föreningens uppfattning också tveksamt, huruvida provinsialläkarna kunna vidmakthålla erforderlig sakkunskap för hithörande förrättningar, särskilt i fråga om utförande av s. k. fullständiga dödsintygsobduktioner.

Förste provinsialläkarna i Västmanlands och Norrbottens län understryka angelägenheten av att provinsialläkarna i största möjliga utsträckning befrias från medverkan i rättsmedicinska undersökningar, detta icke minst med hänsyn till deras växande hälso- och sjukvårdande uppgifter. Provinsialläkarna kunde möjligen biträda polismyndigheterna med enkla dödsfallsundersökningar och rättsliga liksyner, medan däremot de fullständiga dödsintygsobduktionerna, brottsplats- och liknande undersökningar samt förhör vid brottsundersökningar, vilka vore både omfattande och tidsödande samt förutsatte rättsmedicinsk träning, borde anförtros åt specialutbildade läkare.

Frågan om kontrollen av den rättsmedicinska verksamheten har också varit föremål för uttalanden i vissa yttranden.

Karolinska institutets lärarkollegium anser, att nämnden haft fullgoda skäl för att icke för närvarande föreslå en reform av den centrala kontroll, varom här är fråga. Innan praktisk erfarenhet föreläge om den föreslagna organisationen av rättsmedicinalväsendet och om behovet av kontroll efter dess genomförande, vore det enligt kollegiets mening för tidigt att upptaga denna fråga till prövning.

Medicinska fakulteten i Uppsala anser icke heller någon anledning föreligga att för närvarande frångå rådande ordning beträffande kontrollen. Fakulteten erinrar dock om strafflagberedningens förslag angående inrättande av ett rättsläkarråd för granskning av rättspsykiatriska utlåtanden och ifrågasätter, om icke ett analogt organ för den rättsmedicinska undersökningsverksamhet, som icke avser sinnesbeskaffenhet, borde framdeles övervägas.

Medicinska fakulteten i Lund däremot ifrågasätter, om vid ett genomförande av nämndens förslag obligatorisk kontroll erfordras, särskilt med tanke på det starka personurval vid besättandet av rättsläkar- och rättsobducentbefattningarna, som förslaget förutsätter. Fakulteten erinrar vidare om strafflagberedningens förslag angående den centrala kontrollen av rättspsykiatriska utlåtanden och anser starka skäl tala för att en liknande ordning skapas även för övriga rättsmedicinska ärenden, därest den rättsmedicinska nämndens förslag till omorganisation av rättsmedicinalväsendet kommer att genomföras för riket i dess helhet. Likheten i personalorganisation för rättspsykiatriska och övriga rättsmedicinska ärenden i de båda förslagen inbjuder

enligt fakultetens mening ösökt till en likartad ordning för den granskning av myndighet med högre sakkunskap, varav behov kan föreligga i särskilda fall. Vad sammansättningen av den överordnade instansen beträffar anser fakulteten, att det bör stadgas, att medicinalstyrelsens vetenskapliga råd för farmakologi skall äga säte och stämma i kontrollorganet, då förgiftningsfall handläggas, i likhet med vad fallet är i det danska rättsläkarrådet.

I ett flertal yttranden har särskilt understrukits angelägenheten av att snara åtgärder vidtagas för reformering av rättsmedicinalväsendet, varvid den föreslagna provisoriska organisationen i allmänhet tillstyrkts. Utta-landen i sådant hänseende hava gjorts av, bland andra, *karolinska institutets lärarkollegium* och *medicinska fakulteten i Lund*, vilka närmast riktat uppmärksamheten på behovet av snar omläggning med hänsyn till såväl den allmänna läkarutbildningen som till specialutbildningen av rättsläkare och rättsobducenter. Enligt Lundafakultetens mening borde i första hand rättsläkarstationerna i Lund, Uppsala och Stockholm inrättas.

Statens kriminaltekniska anstalt finner det vara särskilt angeläget att den centrala delen av organisationen redan nu erhåller nöjaktig utformning. Därvid gällde det icke minst att tillse, att rättsmedicinen som vetenskap erhöle tillfälle att utveckla sig och få den betydelse, som rätteligen tillkomme densamma. Anstalten anser det vidare vara lämpligt att organisationen i början gives en mera lös utformning, varigenom möjligheten lämnas öppen för en smidig anpassning till övriga på problemets slutgiltiga lösning inverkan- de förhållanden, såsom vissa lokalitetsspörsmål samt sammanslagning och uppdelning av vissa tjänster.

Svenska landstingsförbundet anser det likadeles vara lämpligt, att man genom viss tids provisorium erhåller erfarenhet, huru organisationen verkar i praktiken, innan denna ytterligare utbygges. Därest det därvid visar sig, att den föreslagna kombinationen av tjänster icke med fördel kan äga bestånd, bör möjlighet hållas öppen att vid övergång till den definitiva organisationen inrätta särskilda rättsobducenttjänster.

Slutligen må framhållas, att i åtskilliga yttranden bland annat från hovrätterna, processlagberedningen samt ett flertal länsstyrelser och landsfogdar, framstälts erinringar mot utformningen av de framlagda författningsutkasterna, särskilt förslagen till lag om rättslig liksyn samt till stadgar angående rättslig liksyn och rättsmedicinsk obduktion. Erinringarna äro av både formell och reell innebörd men påverka icke nämnvärt den organisatoriska utformningen av rättsmedicinalväsendet. Jag lämnar därför dessa erinringar åsido i detta sammanhang.

Departementschefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att vårt rättsmedicinalväsende är behäftat med brister i olika hänseenden. Den allvarligaste bristen hänför sig utan tvekan till den omständigheten, att tjänsteläkarna, på vilka det författningsenligt ankommer att verkställa obduktioner och andra rättsmedicinska förrättningar, sakna erforderlig specialutbildning och till följd av den

relativt ringa frekvensen av rättsmedicinska förrättningar i landet endast mera sällan sättas i tillfälle att genom övning underhålla eller förkovra sin färdighet på området. Det ligger i sakens natur, att detta förhållande innebär en fara för rättssäkerheten, även om denna fara under det senaste decenniet i icke ringa grad motverkats genom uppkomsten av en på frivillig grund uppbyggd verksamhet av rättsmedicinska specialister. Till behovet av en omläggning av rättsmedicinalväsendet bidrager jämväl den omständigheten, att den rättsmedicinska verksamheten utanför de egentliga obduktionerna och de rättskemiska undersökningarna i stor utsträckning icke är rättsligt reglerad. I de avgivna yttrandena har också angelägenheten av en reformering av rättsmedicinalväsendet genomgående starkt understrukits. Jag anser mig därför nu böra åtminstone i vissa delar till prövning upptaga föreliggande förslag till åtgärder för att avhjälpa de med rättsmedicinalväsendet förbundna bristerna.

Rättsmedicinska nämndens förslag avser i första hand att få till stånd en omläggning av rättsmedicinalväsendets organisation i syfte att koncentrera den mera krävande undersökningsverksamheten, främst obduktionerna, till ett fåtal undersökningsstationer, där verksamheten skulle handhavas av rättsmedicinskt specialutbildade läkare. För ändamålet skulle riket indelas i fyra rättsläkardistrikt och fyra rättsobducentdistrikt med var sin undersökningsstation och med den omfattning, som framgår av förut intagen sammanställning (s. 11). Rättsläkarstationerna skulle förläggas till Stockholm, Uppsala, Lund och Göteborg, varvid stationerna i de tre förstnämnda städerna skulle anknytas till vederbörande akademiska institutioner för rätts- och statsmedicin eller patologi, medan stationen i Göteborg skulle antingen kombineras med ny patologavdelning vid ett mindre sjukhus eller ock bli helt fristående. Rättsobducentstationerna skulle förläggas till dels de nuvarande patologavdelningarna vid lasaretten i Västerås och Umeå och dels planerade patologavdelningar vid lasaretten i Norrköping och Sundsvall. Kostnaderna för den rättsmedicinska verksamheten skulle helt bestridas av statsverket, varvid dock beträffande erforderliga ny- och tillbyggnader räknats med viss ekonomisk medverkan av vederbörande landsting eller stad utanför landsting. Förslagets realiserande förutsätter sålunda, att överenskommelser i avsevärd utsträckning träffas mellan staten och övriga intressenter.

Vid remissbehandlingen har som nämnts praktiskt taget fullständig enighet rått om behovet av en koncentration av den mera krävande rättsmedicinska undersökningsverksamheten. Nämndens förslag för tillgodoseende av detta behov har jämväl i allmänhet tillstyrkts av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna, ehuru ett icke ringa antal uttalat betänkligheter av principiell innebörd. Kritiken har i första hand riktat sig mot att undersökningsstationernas föreståndarbefattningar erhållit karaktären av bisysslor. Därvid ha särskilt uttalats farhågor för pliktollisioner och slitningar beträffande rättsobducenterna, vilka samtidigt skulle tjänstgöra som lasarettsläkare vid patologisk avdelning utan att äga tillgång till assistentbiträde å orten. Från landsfogde- och länsstyrelsehåll har dessutom som en allvarlig svaghet i organisationsförslaget framhållits, att rättsläkarnas och rättsobdu-

centernas verksamhet, fränsett obduktionerna, i huvudsak avses bli förlagd till stationsorten, medan man i övrigt skulle vara hänvisad till vederbörande tjänsteläkare. Det betonas, att garanti för ett gott resultat av verksamheten i flertalet fall icke vinnes med mindre än att den specialutbildade rättsläkaren eller rättsobducenten deltagar i undersökningarna på brotts- eller olycksfallsplatsen och från början samarbetar med polismyndigheten. Härjämte har påpekats det ur rättsmedicinsk synpunkt inkonsekventa i att förslaget beträffande rättsobducentdistrikten nöjer sig med lägre kompetens hos vederbörande föreståndare än beträffande rättsläkardistrikten. Det har slutligen betecknats såsom en svaghet hos förslaget, att detsamma i så stor utsträckning bygger på överenskommelser mellan stat, landsting och städer utanför landsting.

Förslaget har som den förut lämnade redogörelsen visar tillkommit som en kompromiss mellan de krav, som rättsmedicinens rätta handhavande ställer, och de ekonomiska möjligheter, som tills vidare ansetts kunna påräknas för kravens tillgodoseende. Trots detta synes mig förslaget innebära beaktansvärda fördelar och i väsentliga delar ägnat att läggas till grund för en omläggning av rättsmedicinalväsendet.

Enligt min mening kan man dock ej helt bortse från den framkomna kritiken. Det synes sålunda önskvärt, att den blivande organisationen inrymmer vidgade möjligheter att utan en relativt betydande utökning av den specialutbildade personalen tillmötesgå de bestämda krav på medverkan utanför stationsorten, som från polismyndigheternas sida framställts. I detta hänseende äro de föreslagna rättsobducentstationerna avsevärt sämre ställda än rättsläkarstationerna. Även ur andra synpunkter lämnar organisationen av rättsobducentstationerna rum för erinringar, som icke sakna visst berättigande och ställa lämpligheten av deras inrättande i tveksam dager. Jag hänvisar härutinnan bland annat till vad svenska landstingsförbundet och centralstyrelsen för Sveriges läkarförbund anfört. Förslaget torde därför i denna del böra göras till föremål för fortsatt övervägande under beaktande av de synpunkter, som vid remissbehandlingen framkommit. Härvid förefaller särskilt ett i några yttranden framfört uppslag att slopa rättsobducentstationerna och i stället utöka personalen vid rättsläkarstationerna vara förtjänt av närmare undersökning. Ett godtagande av detta alternativ torde eventuellt böra medföra, att den rättsläkarstation, som enligt förslaget skulle förläggas i Uppsala, förläggas längre norrut. En sådan omprövning motiveras för övrigt jämväl av vad universitetskanslern yttrat angående förutsättningarna för ett genomförande av nämndens förslag beträffande Uppsala rättsläkarstation. Eventuellt bör för Norrlands räkning inrättas en femte rättsläkarstation. Med hänsyn till vad sålunda anförts är jag för närvarande icke beredd att taga ställning till den framlagda organisationsplanen i vidare mån än att jag förordar, att densamma i princip godtages som grundval för inrättande av rättsläkarstationer i Stockholm, Lund och Göteborg.

Förutsättningarna för ett genomförande av förslaget i sist angivna delar ligga emellertid för närvarande väsentligt olika till beträffande ifrågavarande orter.

Vad först angår Stockholmsstationen, påkalla flera omständigheter ett skyndsamt avgörande i denna fråga. Sålunda kunna planerna för den aktuella nybyggnaden av karolinska institutets rättsmedicinska institution å Norrbacka-området icke närmare utformas, förrän beslut från statsmakternas sida föreligger beträffande Stockholms rättsläkardistrikt. Nämda nybyggnad måste nämligen givas andra dimensioner, om den skall inrymma en rättsläkarstation av minst den storlek, som förslaget avser, än om den blott skall användas för undervisning av medicine kandidater och viss vetenskaplig forskning. Jag vill i detta sammanhang erinra om att enligt överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Stockholms stad karolinska institutets teoretiska institutioner skola hava avflyttat från institutets nuvarande tomt vid Hantverkargatan senast den 1 juli 1948 och att byggnadsstyrelsen påkallat anslag för uppgörande av ritningar samt igångsättande av bygget för dessa institutioner under budgetåret 1944/45. Vidare är att märka, att endast i Stockholm möjligheter kunna beredas för anordnande av specialutbildning av ett för omorganisationens genomförande erforderligt antal läkare. Och slutligen må framhållas, att nuvarande andre stadsläkaren i Stockholm, vilkens verksamhet skulle övertagas av Stockholmsstationen och som redan uppnått pensionsåldern, beräknas lämna sin tjänst under innevarande vår. I betraktande av dessa omständigheter synes ett uppskov med Stockholmsstationens inrättande icke böra ifrågakomma.

Ett inrättande av den föreslagna rättsläkarstationen i Lund möter, enligt vad universitetskanslern i sitt yttrande upplyst, hinder såtillvida, att beslut numera fattats om förändring av den professur, med vilken rättsläkartjänsten skulle förenas. Förändringen innebär, att rättsmedicinen skall utbrytas ur professuren. Universitetskanslern anser det knappast troligt, att efter den medicinska undervisningens planerade omläggning kommer att erfordras en ordinarie lärarbefattning i rättsmedicin vid universitetet, varför han förordar, att i Lund inrättas en ordinarie rättsläkarbefattning i lönegrad A 24. Till denna fråga torde emellertid ställning icke böra tagas förrän beslut fattats angående den föreslagna omläggningen av undervisningen i rätts- och statsmedicin. Med hänsyn härtill torde med inrättande av Lundastationen böra tills vidare anstå.

Vad slutligen angår Göteborgsstationen förutsätter dennas tillkomst, att förhandlingar i ämnet upptagas med Göteborgs stad såväl beträffande inrättande av en eventuell patologtjänst som rörande lokalfrågan. Den närmare organisationen av denna station kan därför för närvarande icke bedömas.

Under nu angivna förhållanden torde anledning saknas att ingå på detaljprövning av organisationsförslaget utom i vad detsamma avser rättsläkarstationen i Stockholm. Skäl synas mig icke heller föreligga att på detta stadium till behandling upptaga nämndens förslag till rättslig reglering av den rättsmedicinska verksamheten.

Enligt det förslag till provisorisk organisation, som nämnden framlagt, skulle Stockholms rättsläkarstation förestås av professorn i rätts- och statsmedicin vid karolinska institutet, vilken därför skulle äga åtnjuta ett särskilt

arvode av 3 000 kronor för år. Såsom specialutbildade läkarbiträden å stationen skulle tjänstgöra tre assistenter med fasta arvoden av 6 000 kronor för år. Härutöver skulle för stationens behov erfordras en läkaramanus med ett årligt arvode av 3 000 kronor, ett tekniskt biträde i lönegraden A 7, en bårhusföreståndare i lönegraden A 9 samt två vaktmästare i lönegraden A 7. Mot denna personalorganisation har jag intet annat att erinra än att, då en av assistenttjänsterna enligt förslaget huvudsakligen avsetts för vikariatstjänstgöring utanför distriktet, densamma med den begränsning av förslagets genomförande i övrigt, som av mig förordats, tills vidare torde kunna undvaras. Jag utgår härjämte från att stationen skall tills vidare betjäna icke blott de områden, som upptagas i den provisoriska planen, utan även andra områden, i den mån så påkallas och tiden medgiver.

De fasta arvodena till läkarpersonalen äro i förslaget utmätta med tanke på att för varje förrättning skall utgå särskild ersättning enligt fastställd taxa. Häremot synes i och för sig intet vara att erinra. Det av nämnden framlagda taxeförslaget innebär emellertid, såsom tidigare framhållits, en icke obetydlig ökning i förhållande till nu utgående arvoden för rättsmedicinska obduktioner och undersökningar å levande personer, varjämte förslaget upptager särskilda ersättningsbelopp för vissa förrättningar, som icke finnas upptagna i gällande provinsiälläkartaxa.

För egen del vill jag i betraktande av de fasta arvoden, som föreslagits skola utgå till stationens läkare och som synas mig väl avvägda, förorda den ändringen i de sakkunnigas taxeförslag, att ersättningen för rättsmedicinsk obduktion nedsättes från 120 till 80 kronor samt att ersättningsbeloppen för övriga förrättningar jämkas nedåt i ungefär motsvarande proportion. Taxan torde böra fastställas av Kungl. Maj:t efter förslag av medicinalstyrelsen, på vilken myndighet det torde böra ankomma att meddela närmare föreskrifter angående förfarandet vid sådana förrättningar som icke äga sin motsvarighet i gällande provinsiälläkartaxa. Godtages vad jag sålunda förordat, får man räkna med att den sammanlagda taxeinkomsten kommer att understiga det totalbelopp, som nämnden avsett för Stockholmsstationens del. Skillnaden torde dock, i varje fall under tiden för den provisoriska organisationen, icke behöva befaras bli så stor, att svårigheter därigenom skulle uppkomma för stationen att förvärva personal med erforderlig kompetens. Enligt inom departementet verkställd överslagsberäkning torde den totala taxeinkomsten vid stationen enligt av mig förordade grunder komma att uppgå till omkring 30 000 kronor för år.

De föreslagna löneställningarna för det tekniska biträdet, bårhusföreståndaren och vaktmästarna finner jag i likhet med allmänna lönenämnden godtagbara. Tills vidare torde dock befattningarna som tekniskt biträde och bårhusföreståndare, vilka icke motsvaras av ordinarie tjänster i Stockholms stads tjänst, böra erhålla karaktären av extra ordinarie befattningar. Nuvarande bårhusvaktmästare, vilka båda äro ordinarie tjänstemän i stadens tjänst, torde vid en eventuell övergång i statens tjänst böra i enlighet med lönenämndens förslag erhålla omedelbar inplacering i 11 löneklassen. Det synes mig vidare rimligt, att dessa befattningshavare liksom även bårhusföreståndaren

genom personliga lönetillägg hållas skadeslösa för den minskning i deras nuvarande löneförmåner som uppkommer vid övergången i statstjänst. I den mån befattningshavarnas löner sedermera genom löneklassuppflyttningar eller på annat sätt ökas, böra de personliga lönetilläggen minskas eller eventuellt helt upphöra. Jämlikt av Stockholms stad lämnade uppgifter uppbär den nuvarande bårhusföreståndaren en lön av sammanlagt 5 694 kronor. Med placering som statstjänsteman i lönegrad Eo 9, lägsta löneklassen, skulle han komma att erhålla en bruttolön av 5 025 kronor, varigenom en löneminskning av 669 kronor skulle uppstå. Bårhusföreståndaren torde i enlighet härmed böra tillerkännas ett personligt lönetillägg av högst 670 kronor. Envar av de två bårhusvaktmästarna torde i enlighet med lönenämndens förslag böra tillerkännas ett personligt lönetillägg av högst 1 400 kronor vardera.

I anslutning till vad sålunda förordats torde till avlöningar åt Stockholmsstationens personal böra beräknas följande belopp, nämligen till avlöningar åt ordinarie tjänstemän 12 000 kronor, till fasta arvoden och taxeersättningar åt läkarna 48 000 kronor, till avlöningar åt övrig icke-ordinarie personal 9 000 kronor samt till rörligt tillägg 3 000 kronor. Sammanlagt skulle alltså för ifrågavarande ändamål erfordras ett belopp av (12 000 + 48 000 + 9 000 + 3 000) 72 000 kronor för år. Härtill skulle komma kristillägg efter gällande grunder. Samtliga dessa kostnader torde böra bestridas av statsmedel.

Nämnden har beräknat de årliga omkostnaderna för Stockholmsstationen till 4 000 kronor, varvid nämnden tagit hänsyn endast till egentliga expenser. Mot detta belopp i och för sig har jag intet att erinra. Emellertid torde vid beräkningen av omkostnaderna även böra medtagas utgifter för stationspersonalens tjänsteresor, liktransporter till stationsorten samt handräckning, som är förenad med läkarpersonalens verksamhet utom stationsorten. På grund härav torde samtliga årliga omkostnader för stationens del böra beräknas till förslagsvis 10 000 kronor, varav 4 000 kronor för expenser, 4 000 kronor för resor och 2 000 kronor för övriga utgifter. Den av nämnden uppskattade kostnaden för stationens inredning och utrustning, 20 000 kronor, synes mig kunna preliminärt godtagas. Innan beloppet ställes till förfogande, torde en detaljprövning av medelsbehovet för detta ändamål böra äga rum.

Stationen torde provisoriskt kunna inrymmas i de lokaler som karolinska institutets rättsmedicinska institution för närvarande disponerar. Beträffande den planerade nybyggnaden för stationen och rättsmedicinska institutionen torde, på sätt nämnden förutsatt, förhandlingar böra upptagas med Stockholms stad angående deltagande från stadens sida i kostnaderna för densammans uppförande.

Med hänsyn till de förberedelser som måste vidtagas för stationens upporganisering torde densamma icke kunna träda i verksamhet förrän den 1 januari 1945. Före denna tidpunkt torde, enligt vad jag inhämtat, allenast föreståndaren och en assistent, vilka skola handhava förberedelsearbetena, behöva anställas. Under sådana förhållanden kunna avlönings- och omkostnadsanslagen för nästa budgetår begränsas till ungefär hälften av de beräknade beloppen. För avlöningar torde böra upptagas ett belopp av 40 000 kronor,

fördelade med 6 000 kronor på avlöningar till ordinarie tjänstemän, 28 000 kronor på arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 4 500 kronor på avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och 1 500 kronor på rörligt tillägg. Till omkostnaderna torde bära upptagas ett belopp av 5 000 kronor. För stationens inredning och utrustning torde bära upptagas hela det beräknade beloppet eller 20 000 kronor.

Såsom förut anförts har nämnden föreslagit, att samtliga kostnader för förrättningsarvoden samt för tjänsteresor, liktransporter och handräckning utom stationsorten skola bestridas från andra huvudtitelns anslag till medikolegala besiktningar, vilket skulle gälla även i de fall, då förrättning verkställt av läkarpersonal vid stationerna. Övriga kostnader har nämnden däremot ansett bära utgå från skilda anslag under femte huvudtiteln. Enligt min mening saknas emellertid tillräckliga skäl att frångå den nu gällande ordningen, enligt vilken samtliga kostnader för rättsmedicinalväsendet gäldas från anslag under andra huvudtiteln. Härvid torde de kostnader som hänföra sig till Stockholmsstationens verksamhet bära upptagas under särskilda anslag för avlöningar, omkostnader samt inredning och utrustning, medan utgifterna för rättsmedicinalväsendet i övrigt alltjämt torde bära bestridas från det nuvarande anslaget till medikolegala besiktningar.

Från sistnämnda anslag gäldas för närvarande, förutom utgifter av nyss angivet slag, jämväl vissa kostnader för undersökning av tilltalads sinnesbeskaffenhet. Till följd av stigande belastning har anslagsbeloppet under senare år upprepade gånger höjts, nämligen av 1938 års riksdag från 35 000 kronor till 45 000 kronor, av 1940 års lagtima riksdag till 50 000 kronor och av 1942 års riksdag till 60 000 kronor. Nettoutgifterna för de två senast förflutna budgetåren hava uppgått till respektive 76 400 och 88 900 kronor. I årets statsverksproposition (II ht 1944 s. 65) har anslaget med hänsyn härtill, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräknats till 70 000 kronor. Då såsom förut nämnts de kostnader som hänföra sig till Stockholmsstationens verksamhet icke till någon del torde bära belasta anslaget, föranledes härav en viss minskning av anslagsbehovet, vilken för nästkommande budgetår torde kunna uppskattas till omkring 10 000 kronor. Anslaget torde i anledning härav bära upptagas till 60 000 kronor.

Till sist vill jag något beröra frågan om den centrala kontrollen. Nämnden har i detta hänseende föreslagit, att såsom en provisorisk förstärkning av denna kontroll skulle till medicinalstyrelsens förfogande ställas ett belopp av förslagsvis 5 000 kronor, att användas till arvode åt en eller flera extra läkarassistenter för granskning av rättsmedicinska utlåtanden samt för inspektion av rättsläkar- och rättsobducentstationerna. Vidare har nämnden ansett nödvändigt, att medicinalstyrelsens vetenskapliga råd utökas med en rättsläkare, bland annat för att bereda den rättsläkare därstädes, som tillika är professor i rätts- och statsmedicin vid karolinska institutet, erforderlig lättnad i arbetsbördan. Med den begränsning av distriktsorganisationen som av mig tills vidare förordats synes en förstärkning av det centrala kontrollorganet kunna anstå. Frågan torde lämpligen bära upptagas till närmare prövning i samband med

pågående utredning rörande medicinalstyrelsens omorganisation, vilken beräknas bliva avslutad under innevarande år. Däremot vill jag med hänsyn till den väsentliga utökning av nämndens arbetsbörda, som under årens lopp inträtt och som till betydande del kommit att vila på den i Stockholm stationerade rättsläkaren, icke motsätta mig, att åtgärder vidtagas för att från och med nästa budgetår bereda denne viss lättnad i arbetsbördan. Kostnaden för detta ändamål torde få bestridas från den i styrelsens avlöningsstat upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, vilken post för nästa budgetår föreslagits höjd med 5 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för statens rättsläkarstation i Stockholm, att gälla från och med den 1 januari 1945:

Personalförteckning.

Ordinarie tjänstemän.

Befattning	Lönegrad
2 vaktmästare	A 7

dels godkänna följande avlöningsstat för statens rättsläkarstation i Stockholm, att tillämpas under budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förlagsvis</i>	kronor 6 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förlagsvis</i>	» 28 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal... »	4 500
4. Rörligt tillägg, <i>förlagsvis</i>	» 1 500
<u>Summa förslagsanslag kronor 40 000</u>	

dels ock å driftbudgeten för budgetåret 1944/45 under andra huvudtiteln anvisa

- a) till *Statens rättsläkarstation i Stockholm: Avlöningar* ett förslagsanslag av ..... kronor 40 000;
- b) till *Statens rättsläkarstation i Stockholm: Omkostnader* ett förslagsanslag av ..... kronor 5 000;
- c) till *Statens rättsläkarstation i Stockholm: Inredning och utrustning* ett reservationsanslag av ..... kronor 20 000;
- samt d) till *Medikolegala besiktningar* ett förslagsanslag av ..... kronor 60 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Sven Leffler.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Inledning	1
Gällande bestämmelser och organisation	2
Rättsmedicinska nämndens förslag.	
Brister i den nuvarande ordningen	6
Fordringar på ett reformerat rättsmedicinalväsende	10
Plan för rättsmedicinalväsendets omorganisation	10
Rättsläkar- och rättsobducentstationernas personalbehov	13
Personalens lönevillkor m. m.	16
Rättsläkar- och rättsobducentstationernas lokalfrågor och utrustningsbehov...	19
Den rättsmedicinska verksamheten utanför stationerna	22
Kontrollen över den rättsmedicinska verksamheten	23
Sammanställning av kostnaderna	24
Övergångsanordningar	25
Författningsförslag	26
Yttranden.	
Förslaget i allmänhet	27
Förslagets detaljer	41
Departementschefen	55
